

Programmabegroting 2020

GEMEENTE LANDERD

Adres: Kerkstraat 39, 5411 EA Zeeland

Postadres: Postbus 35, 5410 AA Zeeland

Telefoon: 0486-458111

Fax: 0486-458222

e-mail: info@landerd.nl

Internet: www.landerd.nl

Agendapunt:
Beleidsprogramma: Bestuur en ondersteuning
Portefeuillehouder: Wethouder J.H. Vereijken
Zaaknummer: 226-2019-2019

Aan de Raad.

Onderwerp

Vaststellen programmabegroting 2020

Advies

Geadviseerd wordt:

1. De programmabegroting voor het dienstjaar 2020 vast te stellen.
2. De investeringskredieten voor 2020 beschikbaar te stellen zoals deze zijn opgenomen in de jaarschijf 2020 van bijlage 4, "investerings periode 2019 – 2023", voor zover deze niet al eerder via aparte kredietbesluiten beschikbaar zijn gesteld.
3. Het tekort voor 2020 ad € 36.924 te dekken uit de behoedzaamheidsreserve.
4. De OZB voor de jaren 2020, 2021, 2022 en 2023 te verhogen met 4%.

Inleiding

Het college van Landerd biedt de gemeenteraad een gezonde begroting aan voor 2020. We kunnen ook komend jaar onze belangrijkste beleidsvoornemens oppakken en uitvoeren. Daarmee bereiken we wat we willen bereiken: 'Krachtige kernen in de Maashorst'! Dorpen met een eigen karakter, met goede voorzieningen en waar het van jong tot oud fijn wonen is. Een gemeente die goed voorbereid is om in 2022 als nieuwe gemeente Maashorst de toekomst in te gaan.

Op 4 juli 2019 heeft de gemeenteraad opiniërend gesproken over de financiële verwachtingen voor 2020-2023. Het leek onoverkomelijk dat er pijnlijke keuzes gemaakt moesten worden, omdat er onvoldoende geld was om alle plannen uit te voeren. Dat betekende kritisch kijken naar bestaand beleid of het laten vervallen van nieuwe wensen. Gelukkig hebben we door een positieve meicirculaire enkele voorgenomen bezuinigingen terug kunnen draaien.

Dit heeft geresulteerd in een begroting 2020 die er mag zijn. Alle jaren zijn structureel sluitend met een saldo dat ook ruimte biedt voor nieuw beleid in de kadernota 2021. Naast deze ombuigingen zijn er diverse andere ontwikkelingen geweest die in de begroting 2020 zijn verwerkt.

Dit totaalpakket is aan de raad aangeboden en op 12 september, opnieuw opiniërend, met de raad besproken en door het college op onderdelen nog aangepast. De uitkomst daarvan is deze begroting 2020.

Een uitgebreide specificatie van de verschillen tussen de eerste stand van 4 juli met de uiteindelijke begroting 2020 is opgenomen in bijlage 1 van deze begroting.

Beoogd effect

Een structureel sluitende begroting vast te stellen waarbij middelen aan het college beschikbaar worden gesteld om de beoogde beleidsdoelen te bereiken.

Argumenten

1.1 Door het vaststellen wordt het college de ruimte geboden het door de raad vastgestelde beleid uit te voeren.

De programmabegroting 2020 maakt deel uit van de planning & control cyclus. De raad kan de programmabegroting inzetten als instrument van planning & control om de uitvoering van programma's te sturen en te controleren. De uitvoering van de speerpunten en prioriteiten van de gemeente Landerd staan centraal in deze begroting. Het coalitieprogramma is een belangrijk stuk in dit proces.

2.1 *Het college kan dan in 2020 direct aan de slag met de uitvoering van de nieuwe investeringen.*

Met de uitvoering van de kredieten Fietspad Maashorst, MFA Reek sport en spel, Centrumplan Zeeland (restant) en de renovatie van Sporthal de Eeght kan pas gestart worden nadat hiervoor een apart raadsvoorstel aan de raad is voorgelegd.

3.1 *In de behoedzaamheidsreserve is voldoende ruimte om dit tekort te dekken.*

De behoedzaamheidsreserve kent per 1-1-2020 een saldo van € 8,3 miljoen.

4.1 *Conform de kaderbrief 2020 wordt de OZB jaarlijks met 4% verhoogd*

Deze verhoging zorgt voor financiële ruimte voor de komende jaren. Er is dan ruimte voor nieuw beleid in onze gemeente en voor de toekomstige gemeente Maashorst.

Kantttekeningen

N.v.t.

Financiën

Deze gevolgen zijn in de desbetreffende programma's en paragrafen beschreven.

De uitkomsten van de begroting 2020 zijn:

-/- = voordelig

SALDI BEGROTING 2020	2020	2021	2022	2023
structureel saldo	-567.714	-682.812	-242.572	-190.913
incidenteel saldo	604.638	-69.823	84.217	23.041
totaal saldo	36.924	-752.635	-158.355	-167.872

Alle jaren van de begroting zijn structureel sluitend.

De OZB stijgt met 4%. De tarieven voor de rioolheffing stijgen met 4,3%. De afvalstoffenheffing stijgt met 4,5%. De lastendruk voor een gemiddeld gezin stijgt hierdoor met 4,3%.

Communicatie

Via persberichten, de lokale media en op de gemeentelijke website worden de hoofdpunten uit de begroting 2020 gepubliceerd.

Uitvoering

Het in de begroting vastgestelde beleid voor het jaar 2020 wordt met de daarvoor beschikbaar gestelde budgetten in 2020 uitgevoerd.

De investeringen Fietspad Maashorst, MFA Reek sport en spel, Centrumplan Zeeland (restant) en de renovatie van Sporthal de Eeght worden op een later tijdstip nog apart aan de raad voorgelegd.

Bijlage(n)

Programmabegroting 2020

Zeeland, 7 november 2019

Burgemeester en wethouders van Landerd,

de secretaris,

de burgemeester,

C.C. Boode

M.C. Bakermans

Inhoud

Inhoud	1
Deel 1: De programmabegroting	3
Bestuurlijk voorwoord	5
Inleiding programma's	9
1. Veiligheid	15
2. Verkeer en vervoer	19
3. Economie en toerisme	23
4. Onderwijs	27
5. Sport, cultuur, recreatie en natuur	29
6. Sociaal domein	33
7. Volksgezondheid en milieu	39
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	43
9. Bestuur en ondersteuning	47
 Deel 2: paragrafen	 59
Inleiding paragrafen	60
A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	61
B. Onderhoud kapitaalgoederen	77
C. Financiering	83
D. Bedrijfsvoering	87
E. Verbonden partijen	91
F. Grondbeleid	103
G. Lokale heffingen	117
 Bijlagen	 127
Bijlage 1 Overzicht van stand 4 juli naar programmabegroting 2020	129
Bijlage 2 Staat van reserves 2019 tot en met 2023	135
Bijlage 3 Staat van voorzieningen 2019 tot en met 2023	139
Bijlage 4 Investeringsperiode 2019 - 2023	141
Bijlage 5 Incidentele baten en lasten begroting 2020 tot en met 2023	143
Bijlage 6 Beleidsnota's programma's	147
 Vaststelling van de programmabegroting 2020	 151

Deel 1: De programmabegroting

Bestuurlijk voorwoord

Begroting 2020: Landerd met gezonde begroting klaar voor de toekomst

Het college van Landerd biedt de gemeenteraad een gezonde begroting aan voor 2020. We kunnen ook komend jaar onze belangrijkste beleidsvoornemens oppakken en uitvoeren. Daarmee bereiken we wat we willen bereiken: 'Krachtige kernen in de Maashorst'! Dorpen met een eigen karakter, met goede voorzieningen en waar het van jong tot oud fijn wonen is. Een gemeente die goed voorbereid is om in 2022 als nieuwe gemeente Maashorst de toekomst in te gaan.

Samen investeren

Er is de afgelopen jaren al veel gebeurd in de dorpskernen. Het vernieuwde centrum van Schaijk is hiervan een mooi voorbeeld. Na vele jaren werk en samen investeren plukken we nu de vruchten van het resultaat. Andere grote projecten die nu samen met inwoners worden voorbereid, zijn de realisatie van een nieuw dorpshuis in Zeeland en Sport en Spel Reek. Betrokken inwoners spelen hierin een belangrijke rol. Inwoners en gemeente staan samen aan de lat. We zijn dan ook trots op de samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties. Verder zijn er stappen gezet voor de komst van de Aldi naar Reek in 2020.

Naast het investeren in gebouwen is er ook aandacht voor sport en gezondheid. De BuurtSportCoach blijft actief in de dorpen, we gaan natuurgrasvelden renoveren, een kunstgrasveld vervangen en investeren in Sport en Spel Reek. Verder blijven we ondersteuning bieden aan mensen die niet als vanzelfsprekend mee kunnen doen.

Landerd heeft met natuurgebied de Maashorst een prachtige trekpleister voor zowel inwoners als toeristen. We hebben de ambitie om recreatie en toerisme nog verder te ontwikkelen. Dat biedt ook economisch kansen. Samen met ondernemers werken we aan het toekomstbestendig maken van de recreatieparken.

Positieve meicirculaire

Eerder dit jaar bleek het onoverkomelijk dat we pijnlijke keuzes moesten maken omdat er onvoldoende geld was om alle plannen uit te voeren. Dat betekent kritisch kijken naar bestaand beleid of het laten vervallen van nieuwe wensen. Samen met de gemeenteraad hebben we gekeken naar mogelijke kostenbesparingen. Gelukkig hebben we door een positieve meicirculaire enkele voorgenomen bezuinigingen terug kunnen draaien. Zo kunnen bijvoorbeeld Samen Landerd Samen Beter, de huldiging van Sportkampioenen en de vrijdagmiddag openstelling van het gemeentehuis behouden blijven.

Lasten

De woonlasten stijgen dit jaar in totaal gemiddeld met 4,3%. Dit is opgebouwd uit 4% stijging OZB, 4,3% stijging rioolheffing en afvalstoffenheffing 4,5% (meerpersoonshuishouden). De kosten voor afval stijgen in 2020 fors. Er is voor gekozen dit in drie stappen (2020 t/m 2022) in het tarief op te nemen. Daarmee kan de stijging in 2020 beperkt worden tot 4,5%. Een van de grootste kostenstijgingen is de rijksbelasting op restafval. In 2020 wordt onderzocht of er binnen dit taakveld besparingen mogelijk zijn.

Belangrijke projecten in 2020

Prioriteiten voor 2020 zijn onder andere:

- Bouw nieuw Dorpshuis Zeeland
- Vervanging kunstgrasveld DAW
- Realisatie Aldi Reek

- Sport en Spel Reek
- Vervolg renovatie natuurgrasvelden Festilent
- Continueren BuurtSportCoach
- Nieuwe toegang jeugd
- Bewustwording normalisering alcoholgebruik/drugsgebruik
- Ontwikkelen Maashorst
- Vitaliteit recreatieparken
- Overdragen eigendom kazernes
- Nieuwbouw en renovatie van de gebouwen van de Veiligheidsregio
- Realisatie nieuwe brug Boterbloem
- Uitvoering geven aan het kunstwerkenbeheerplan
- Toegankelijkheid stembureaus verbeteren
- Renovatie sporthal De Eeght, bedrag gereserveerd

Begroting biedt ook komende jaren ruimte

Onze begroting is structureel op orde en de geplande investeringen zijn in evenwicht met een gezonde financiële positie. Dit betekent dat er ook voor volgende begrotingen nog middelen beschikbaar zijn voor nieuwe plannen. Bij de behandeling van de kadernota 2021 (medio 2020) kan daar invulling aan worden gegeven. Dat is het moment waarop afwegingen worden gemaakt voor nieuw beleid of nieuwe investeringen.

De financiële situatie

Reservepositie

De reservepositie van de gemeente Landerd is goed. De hoogte van de behoedzaamheidsreserve (inclusief grondexploitatie) wordt per 1 januari 2020 geraamd op € 8,3 miljoen. De belangrijkste reden om deze reserve in stand te houden is het feit dat er risico's worden gelopen in de bedrijfsvoering (zie paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing). Deze reserve wordt ook regelmatig ingezet om eenmalige uitgaven en projecten te dekken. De reserve is ook daarna nog steeds voldoende groot om de risico's op te vangen. De weerstandsratio is, mede door de ombuigingen maar ook door afnemende risico's, ten opzichte van de begroting 2019 met 0,34 gestegen naar 2,13.

In totaal bedragen de reserves van de gemeente Landerd per 1-1-2020 ca. € 19,2 miljoen (zie blz. 135). Deze reserves zijn niet vrij te besteden. Aan bijna alle reserves kleven beperkingen waardoor we daarover niet vrij kunnen beschikken. De bestemmingsreserves zijn ingesteld voor bepaalde, omschreven doelen, zoals bijvoorbeeld de reserve openbare verlichting. De verwachting is dat de reserves eind 2023 ca. € 17,3 miljoen bedragen.

Landerd op weg naar nieuwe gemeente Maashorst

Samen met de gemeente Uden is Landerd de herindeling aan het voorbereiden. Hierin zijn grote stappen gezet. Het plan van aanpak is vastgesteld, de toekomstvisie is klaar en het herindelingsontwerp wordt voorbereid. Inwoners, ondernemers en organisaties zijn intensief betrokken bij het maken van de toekomstvisie voor de nieuwe gemeente. Op 24 oktober nemen de beide gemeenteraden een besluit over het herindelingsontwerp. Hierna volgt een zienswijzeprocedure waarbij iedereen mag reageren op het herindelingsontwerp. In maart 2020 besluiten de gemeenteraden over het definitieve herindelingsadvies. Vervolgstappen waaronder huisvesting en ICT zullen dan verder worden uitgewerkt.

In juni dit jaar heeft de Provincie met een herindelingsscan vastgesteld dat de nieuwe gemeente Maashorst financieel gezond is. Deze scan geeft een beeld van de financiële positie van de nieuw te vormen gemeente en de belangrijkste financiële effecten van de herindeling.

De behandeling van de begroting gaat vanaf 2020 iets anders verlopen. Na het besluit van de gemeenteraden op 24 oktober, bepaalt de wet Arhi dat er provinciaal toezicht komt. Dat betekent dat Landerd dan nog steeds zelf de begroting vaststelt, maar dat Uden en Landerd nieuwe uitgaven met elkaar afstemmen. De provincie let er op dat de begrotingen tot aan de herindeling en voor de nieuwe gemeente sluitend zijn.

Conclusie

Onze financiële positie is goed. De begroting is op orde en met onze reserves kunnen we eventuele tegenvallers opvangen. We hebben al veel geïnvesteerd in de dorpen en we gaan hier de komende jaren nog mee door. Landerd kan met deze gezonde begroting, sterke financiële positie en positieve herindelingscan vol vertrouwen verder met het herindelingsproces.

Inleiding programma's

De programma's zijn in belangrijke mate een uitwerking van de (meerjaren)begroting 2020, het coalitieprogramma "Krachtige kernen in de Maashorst" en de diverse beleidsprogramma's die de raad heeft vastgesteld. Daarnaast is er in de voorfase twee maal opiniërend met de raad gesproken over de financiële verwachtingen vanaf 2020. Deze gesprekken gaven ook aanleiding tot bijstelling van de cijfers. De programmabegroting 2020 geeft daarmee ook een uitwerking en een stand van zaken van deze gesprekken weer.

Opzet programma's

De programma's zijn wat de opzet betreft ongewijzigd.

In elk programma staat een tabel met daarin de voornemens voor het begrotingsjaar.

Naast elkaar staan dan:

- Wat willen we bereiken in 2020
- Wat doen wij daarvoor in 2020
- Effecten.

Zoals eerder met de auditcommissie is afgesproken komen in deze tabel geen lange teksten voor. In de kolom "wat doen wij daarvoor" wordt alleen met bullets gewerkt, dus kort en krachtig. Hierdoor is in één oogopslag te zien wat we willen, hoe we dat willen bereiken en wat het beoogde effect is.

Op basis van de BBV zijn er vijf kengetallen verplicht opgenomen in paragraaf A, Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Ook zijn er door de BBV 39 beleidsindicatoren verplicht voorgeschreven. Deze zijn opgenomen in de desbetreffende programma's.

De financiële analyse per programma heeft alleen betrekking op de grotere verschillen per taakveld van de begroting 2020 t/m 2023.

In de bijlagen van de programmabegroting is (per programma) de stand van zaken weergegeven van:

1. Overzicht van financiële stand 4 juli naar begroting 2020 (bijlage 1)
2. Reserves (bijlage 2)
3. Voorzieningen (bijlage 3)
4. Investeringslijst (bijlage 4)
5. Incidentele baten en lasten (bijlage 5)
6. Beleidsnotities (bijlage 6)

Uitgangspunten begroting 2020-2023

De uitgangspunten van deze begroting zijn:

- Interne rekenrente voor kapitaallasten is 0,5%*. De financieringsrente is 0,5% en de rente voor de GREX is 0,69% (conform herziening GREX per 1-1-2019)
- De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2019
- De begroting is samengesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Het inflatiepercentage 2020 bedraagt 1,5% en de loonstijging is conform de cao-afspraken c.q. de verwachte loonstijgingspercentages uit de meicirculaire 2019.
- De geraamde belastingopbrengsten zijn gebaseerd op een inflatieverhoging van 1,5% tenzij anders is aangegeven.
- De raadsbesluiten tot en met juli 2019 zijn verwerkt.
- De subsidies, inclusief de regionale instellingen, zijn geïndexeerd met 1,5% (meicirculaire 2019).

- De post onvoorzien bedraagt structureel € 20.000
- De toeristenbelasting is in 2019 verhoogd met € 0,10 per overnachting. De gebruikelijke systematiek is om dit periodiek te verhogen, zodra de inflatie van enkele jaren samen weer € 0,05. Op basis van de percentages uit de septembercirculaire 2018 (2020 t/m 2022) is dit in 2022 weer van toepassing. Het tarief wordt daarom in 2022 verhoogd met € 0,05 per overnachting.
- De OZB wordt voor de jaren 2020 t/m 2023 verhoogd met 4%.

Provinciaal begrotingstoezicht

De gemeente Landerd komt in aanmerking voor het reguliere “repressieve toezicht”, omdat deze begroting in het laatste jaar reëel en structureel in evenwicht is. Wij verschaffen de provincie inzicht door het saldo van de begroting te splitsen in een structureel en een incidenteel saldo (zie bijlage 5, blz.143). Taakstellingen en stelposten voor bezuinigingen worden door de provincie op hardheid beoordeeld. Dat wil zeggen dat een taakstelling alleen opgenomen mag worden in het structurele begrotingssaldo als deze voldoende concreet en haalbaar is en dat ze gebaseerd is op raadsbesluiten.

In haar jaarlijkse begrotingsbrief neemt de provincie diverse aanbevelingen en richtlijnen op over diverse onderwerpen. Die hebben wij in onze begroting verwerkt.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Bij de programma's worden de desbetreffende lasten en baten aangegeven.

Van veel programma's zijn de baten lager dan de lasten. De programmakorten worden bekostigd uit de algemene dekkingsmiddelen, waarvan de uitkering uit het gemeentefonds, integratie-uitkeringen sociaal domein en de OZB de belangrijkste zijn. De algemene dekkingsmiddelen worden in programma 9, Bestuur en ondersteuning, weergegeven. In dit hoofdstuk worden ook de incidentele en structurele begrotingssaldi vermeld.

Autorisatie

De budgetten worden door de raad geautoriseerd op programmaniveau.

Voor het inzicht in het verloop van de lasten en baten op taakveldniveau zijn de tabellen in de programma's wel op taakveldniveau gehandhaafd.

Met het vaststellen van de programmabegroting 2020 worden de beleidskaders, de budgetten voor de programma's (inclusief dekkingsmiddelen) en de investeringen van 2020 beschikbaar gesteld. Voor de opgenomen subsidies maken we een voorbehoud. Aan deze bedragen kunnen derden geen rechten ontleenen omdat de subsidies nog exact worden berekend op basis van de geldende subsidieverordeningen.

De autorisatie van de investeringsbudgetten geschiedt aan de hand van de investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4). In deze bijlage zijn een aantal investeringen opgenomen die wel in de begroting zijn verwerkt maar die nog niet beschikbaar worden gesteld. Daarvoor wordt een apart voorstel aan de raad voorgelegd.

Het gaat om Fietspad Maashorst, MFA Reek sport en spel, Centrumplan Zeeland en de renovatie van Sporthal de Eeght.

Beschikken over bestemmingsreserves en onvoorzien.

Het college en de raad hebben afspraken gemaakt zodat het college kan beschikken over de bestemmingsreserves. Deze afspraken zijn vastgelegd in de Financiële Verordening gemeente Landerd 2018. Ze zijn als volgt:

- Bij de vaststelling van de jaarrekening worden bedragen die in de reserve bestemde budgetten worden gestort, direct weer beschikbaar gesteld.
- De raad machtigt het college om tot een bedrag van € 50.000 per jaar uitgaven te doen die ten laste van een bestemmingsreserve komen. De desbetreffende reserves worden expliciet genoemd in de begroting (zie lijst van bestemmingsreserves)

hieronder). Bestemmingsreserves die aan meerdere zaken uitgegeven kunnen worden, zijn niet in deze lijst opgenomen.

- De uitgaven moeten een direct verband hebben met het doel waarvoor de reserve is opgebouwd.
- In de eerstvolgende Burap neemt het college deze uitgaven op en vraagt de raad het desbetreffende budget formeel beschikbaar te stellen ten laste van de desbetreffende bestemmingsreserve.
- De raad stemt dus op voorhand in met deze procedure en formaliseert de uitgaven achteraf.

De lijst van bestemmingsreserves waarvoor dit in 2020 geldt is:

• Reserve Afvalstoffenheffing
• Reserve Openbare verlichting
• Reserve Speeltoestellen
• Reserve Bomen
• Reserve Groen

Voor onvoorziene uitgaven geldt hetzelfde als voor de bestemmingsreserves. De voorwaarden en werkwijze zijn als volgt:

- De raad machtigt het college om (per geval) tot een bedrag van € 25.000 incidentele uitgaven te doen die ten laste van de post onvoorziene uitgaven of het begrotingssaldo komen.
- In de eerstvolgende Burap neemt het college deze uitgaven op en vraagt de raad het desbetreffende budget formeel beschikbaar te stellen ten laste van onvoorzien of het begrotingssaldo.
- De raad stemt dus op voorhand in met deze procedure en formaliseert de uitgaven achteraf.

Ook deze afspraken zijn vastgelegd in de “Financiële Verordening gemeente Landerd 2018”.

Tot slot is bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 het volgende afgesproken over het naar voren halen van binnen de GREX geraamde budgetten:

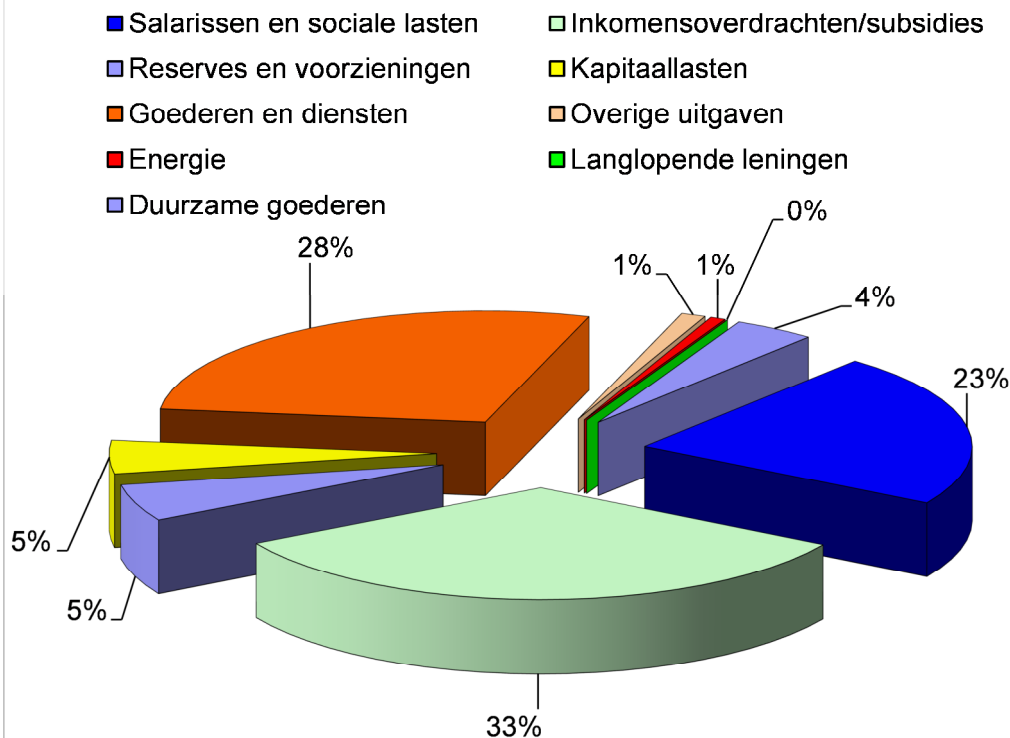
- De budgetten worden beschikbaar gesteld volgens de eerste jaarschijf, net als in het verleden
- Budgetten mogen naar voren worden gehaald zonder voorafgaande toestemming van de raad als:
 - De uitgaven geraamd zijn binnen het complex
 - Er door het naar voren halen geen tekorten optreden binnen die totale uitgaven van het complex (hele looptijd complex)
 - Het college hierover de raad achteraf informeert bij een Burap of in de jaarrekening

Ook deze afspraken zijn vastgelegd in de “Financiële Verordening gemeente Landerd 2018”.

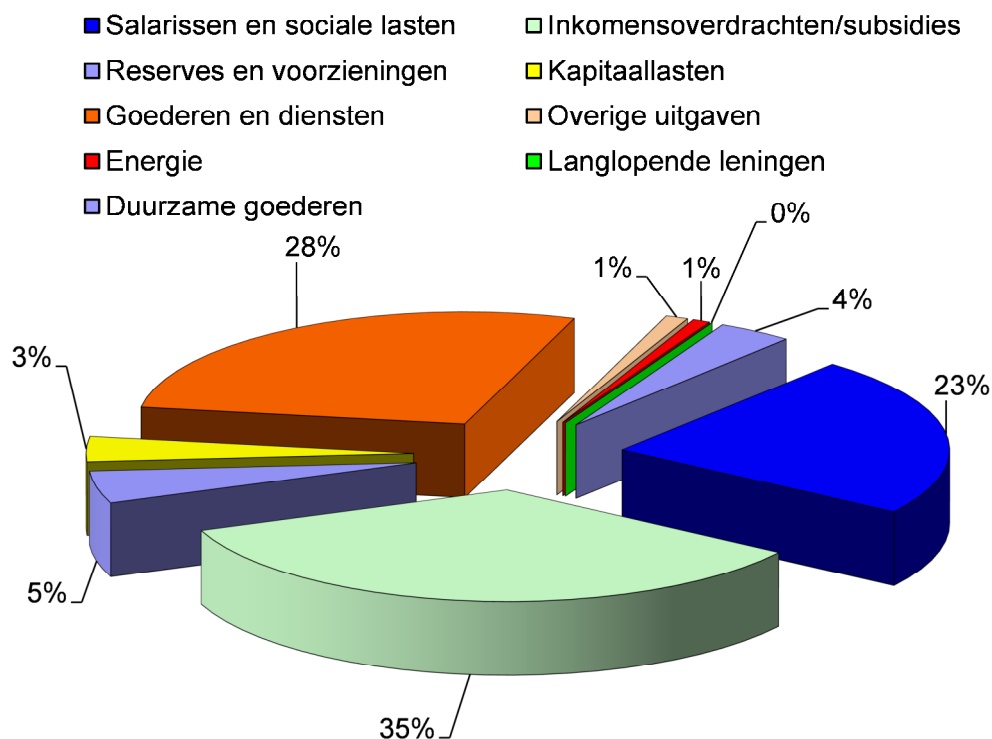
Verloop baten en lasten 2019 – 2020

In onderstaande grafieken worden de lasten en baten over de jaren 2019 en 2020 procentueel weergegeven.

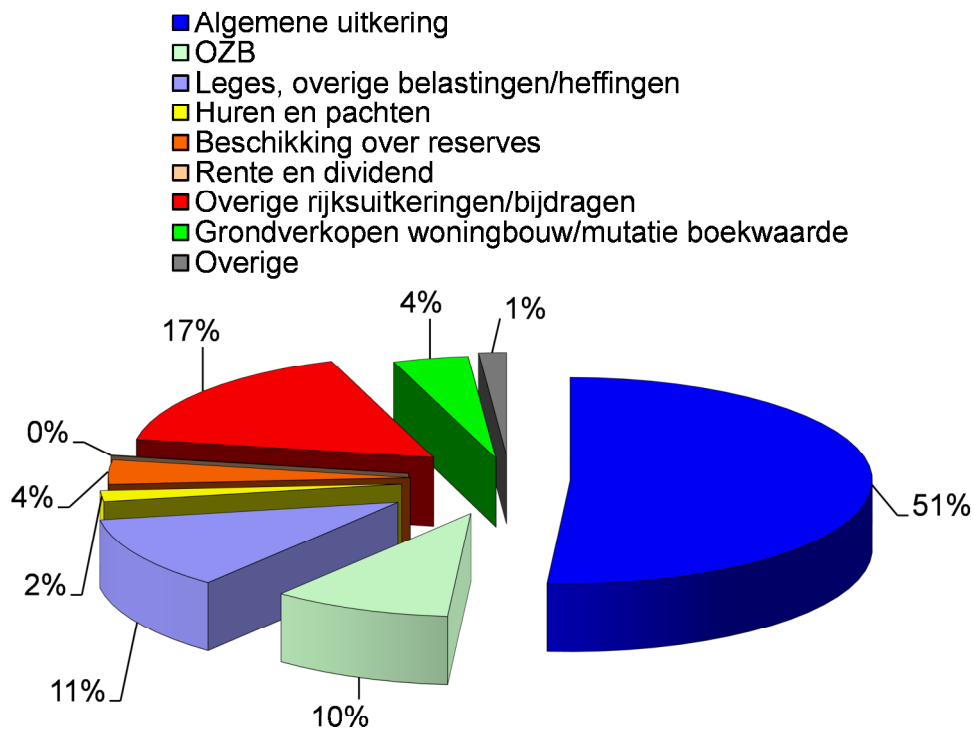
Lasten naar besteding begroting 2019

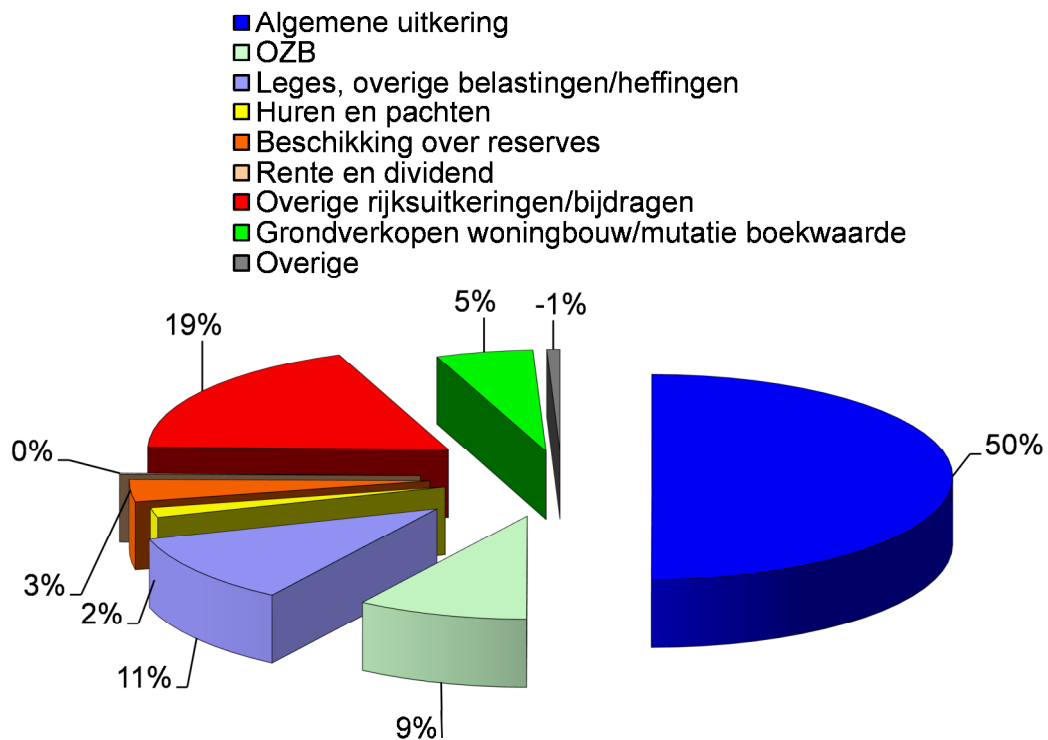
Lasten naar besteding begroting 2020

Baten naar besteding begroting 2019

Baten naar besteding begroting 2020

Overige

Vanaf 2004 schrijft het Rijk een zevental paragrafen als verplicht voor. Dit is in de nieuwe BBV gehandhaafd. Deze paragrafen zijn in deze begroting opgenomen. Deze paragrafen zijn:

- A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- B. Onderhoud kapitaalgoederen
- C. Financiering
- D. Bedrijfsvoering
- E. Verbonden partijen
- F. Grondbeleid
- G. Lokale heffingen

1. Veiligheid

Burgemeester Bakermans

Waar gaat dit programma over?

Het programma omvat openbare orde, veiligheid en crisisbeheersing, het verbeteren van de sociale veiligheid en de vermindering van criminaliteit en overlast.

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen wij daarvoor in 2020?	Effecten / prestaties
1. Centralisatie van de kantoorhuisvesting, werkplaatsen en logistieke processen	Wij leveren onze bijdrage aan de regio door inzet van middelen en mensen. Daarnaast denken wij mee in het proces van realiseren van een dependance in Landerd	Goede bereikbaarheid van de vele vrijwilligers die actief zijn binnen het veiligheidsdomein.
2. Nieuwbouw en renovatie van de Veiligheidsregio gebouwen	De gemeente Landerd zet in op de huisvesting van een dependance van de veiligheidsregio	Landerd wordt naast de hoofdvesting in Den Bosch de vestigingsplaats van de Veiligheidsregio
3. Eigendom van de kazernes wordt overgedragen aan de Veiligheidsregio.	Afronden van het proces van overdracht	Eigendomsoverdracht aan veiligheidsregio
4. Acteren op signalen uit de samenleving die duiden op een gevoel van onveiligheid	Actief in gesprek gaan en blijven met inwoners en instanties die onveiligheid ervaren en/of constateren In acties ook duidelijk maken dat het thema "Veiligheid" als serieus onderwerp op de agenda van de gemeente staat	Bevorderen van het veiligheidsgevoel van de inwoners.
5. De integriteit van het openbaar bestuur beter waarborgen	Bij de uitvoering van beleid invulling geven aan de wet BIBOB	In een vroegtijdig stadium risico's onderkennen bij de vergunningverlening
6. Dekkend netwerk buurtpreventie	Nader invulling geven aan de appgroep buurtpreventie en daar waar nodig inwoners activeren	Bevorderen van het veiligheidsgevoel van inwoners

Beleidsindicatoren 2020

	Naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
				Jaar	Waarde	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1.	Verwijzingen Halt	Per 10.000 inwoners 12-17 jaar	Bureau Halt	2016	72,1 jongeren	2017	107 jongeren	2018	93 jongeren
2.	Harde kern jongeren	Per 10.000 inwoners 12-24 jaar	KLPD	2014	0 personen	2014	0 personen	2014	0 personen
3.	Winkeldiefstallen	Per 1.000 inwoners	CBS	2016	0,3 diefstallen	2017	0 diefstallen	2018	0 diefstallen
4.	Geweldsmisdrijven	Per 1.000 inwoners	CBS	2016	3,3, geweldsmisdrijven	2017	2,6 geweldsmisdrijven	2018	5,5 geweldsmisdrijven
5.	Diefstallen uit woningen	Per 1.000 inwoners	CBS	2016	2,3 diefstallen woningen	2017	2 diefstallen woningen	2018	3,9 diefstallen woningen
6.	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Per 1.000 inwoners	CBS	2016	3,3 vernielingen	2017	4,6 vernielingen	2018	2 vernielingen

Wat mag het kosten?

In tabel 1.1 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2020 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Baten en lasten Veiligheid

Tabel 1.1		Baten en lasten Veiligheid					
		(bedragen in duizenden euro's)					
		Rekening	Begroting				
Lasten		2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Taakveld:</i>							
1.1	Crisisbeheersing	905	945	1.101	940	974	974
1.2	Openbare orde en veiligheid	230	306	336	269	272	275
Totaal lasten		1.134	1.251	1.437	1.209	1.246	1.249
Baten							
1.1	Crisisbeheersing	-5	-7	-547	-7	-7	-7
1.2	Openbare orde en veiligheid	-14	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal baten		-19	-21	-562	-21	-22	-22
Saldo voor bestemming		1.115	1.230	875	1.188	1.224	1.228
Reserves:							
	Onttrekkingen	-9	-9	-111	0	0	0
	Storting	0	0	0	0	0	0
Saldo na bestemming		1.106	1.220	764	1.188	1.224	1.228

Financiële analyse 2019 → 2020

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing

De bijdrage voor de veiligheidsregio stijgt met € 45.000 doordat de veiligheidsregio de brandweerkazernes heeft overgenomen. Daardoor vervallen de vaste lasten voor de brandweerkazernes (€ 33.000). De verkoop van de brandweerkazernes levert een opbrengst van € 541.000 op. De boekwaarde van kazerne ad € 127.000 wordt afgeboekt.

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Er is een toename van € 30.000 door hogere toerekening van interne uren.

2. Verkeer en vervoer

Wethouder Vereijken

Waar gaat dit programma over?

Het programma verkeer en vervoer omvat de aanleg en onderhoud van wegen en de openbare verlichting, de zorg voor veilige wegen en verkeersvoorzieningen, voldoende parkeergelegenheid in de kernen en een goed en toegankelijk openbaar vervoer.

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen wij daarvoor in 2020?	Effecten / prestaties
1. Realiseren nieuwe brug Boterbloem	Vervanging bestaande brug	Continuering toegankelijkheid Boterbloem
2. Functionele en veilige civieltechnische kunstwerken	Op basis van het kunstwerkenbeheerplan (2020-2030) wordt het jaarplan dagelijks en groot onderhoud uitgevoerd. Dit aan de hand van de uitgevoerde inspectie en opgestelde investeringsplanning in 2019.	Onderhoudsmaatregelen en vervangingen tijdig uitvoeren waardoor toegankelijkheid en veiligheid worden gewaarborgd.
3. Uitvoering jaarplan wegen	In 2019 is er een wegininspectie van het totale areaal uitgevoerd om inzicht te krijgen in de huidige kwaliteit van het areaal. Dit vormt de input voor het opstellen van een actuele meerjarenplanning (10 jaar) voor groot onderhoud en vervanging (reconstructies). Op moment van schrijven is het nieuwe wegbeheerplan (2020-2024) nog niet afgerond. Op basis van het wegbeheerplan (2020-2024) wordt het jaarplan 2020 groot onderhoud wegen uitgevoerd.	Verbetering van de kwaliteit verhardingen en verhoging van het gebruikscomfort.
4. Functionele en veilige wegen	Uitvoering groot onderhoud en vervanging asfaltverhardingen werkplanning 2019-2020	Onderhoudsmaatregelen worden toegepast waardoor de levensduur van de verharding wordt verlengd. Toegankelijkheid en veiligheid worden gewaarborgd.
5. Schrappen investering € 25.000 laadpunten elektrisch vervoer	Niet meer bekostigen van laadpunten. Realisatie door private partijen. Gemeente verleent alleen vergunning	Voor de realisatie van elektrische laadpunten heeft het geen gevolg. Het effect is een ombuiging in de investeringsplanning.
6. Snelheidsbeperking autoverkeer op wegen in het buitengebied	Samen met de politie acties uitzetten om de snelheid van het autoverkeer te perken door enerzijds campagnes in de verschillende media en anderzijds het uitvoeren van gerichte snelheidscontroles	Meer veiligheid binnen het verkeer en specifiek voor de schoolgaande jeugd.

Beleidsindicatoren 2020

	Naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
				Jaar	Waarde	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1.	Ziekenhuisopname na verkeersongeval	Percentage	VeiligheidNL	2015	7% van de ongevallen	2015	7% van de ongevallen	2016	11,3% van de ongevallen
2.	Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	Percentage	VeiligheidNL	2015	13% van de ongevallen	2015	13% van de ongevallen	2015	13% van de ongevallen

Wat mag het kosten?

In tabel 2.1 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2020 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Baten en lasten Verkeer en vervoer

Tabel 2.1		Baten en lasten Verkeer en vervoer (bedragen in duizenden euro's)					
Lasten	Taak veld:	Rekening	Begroting				
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
2.1	Verkeer en vervoer	1.442	1.992	1.762	1.761	1.777	1.786
2.2	Parkeren	0	0	0	0	0	0
2.3	Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
2.4	Economische havens & waterwegen	0	0	0	0	0	0
2.5	Openbaar vervoer	1	10	10	10	10	10
Totaal lasten		1.443	2.003	1.773	1.771	1.787	1.797
Baten	Taak veld:						
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
2.1	Verkeer en vervoer	-80	-67	-34	-34	-34	-34
2.2	Parkeren	0	0	0	0	0	0
2.3	Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
2.4	Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0
2.5	Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
Totaal baten		-80	-67	-34	-34	-34	-34
Saldo voor bestemming		1.364	1.936	1.739	1.737	1.753	1.763
Reserves:							
Onttrekkingen		-16	-16	-47	-29	-16	-16
Stortingen		21	0	0	0	0	0
Saldo na bestemming		1.369	1.920	1.692	1.709	1.738	1.747

Financiële analyse 2019 → 2020

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

De daling van de lasten in 2020 van € 230.000 heeft onder andere te maken met:

- Daling afschrijving Centrumplan Zeeland. Deze raming is in 2020 € 166.000 lager dan in 2019.
- Incidentele uitgaven die wel in 2019, maar niet in 2020 voor de vervanging van de brug Melkpad/Vogelwikke ad € 46.000
- In 2019 is er eenmalig een bedrag ad € 30.000 geraamd voor verkeerskundige onderzoeken.

De daling van de baten ad € 33.000 ten opzichte van 2019 heeft te maken met inhuur in 2019. In 2019 wordt er inhuur gedekt uit het wegenbeheerplan. Deze inhuur brengt de uitgevoerde wegeninspectie in beeld voor het opstellen van het nieuwe wegenbeheerplan. In 2020 is dit niet van toepassing.

3. Economie en toerisme

Wethouder Vereijken

Waar gaat dit programma over?

Het programma omvat het bevorderen van een evenwichtige veelzijdige economische en toeristisch-recreatieve structuur en werkgelegenheid.

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen wij daarvoor in 2020?	Effecten / prestaties
1 Ontwikkelingen Maashorst	We nemen deel aan de overlegstructuren binnen de Maashorst en daar waar nodig c.q. mogelijk brengen wij de belangen van de gemeente Landerd voor het voetlicht. Bestuurlijk leveren we onze bijdrage door een vertegenwoordiger af te vaardigen in het bestuur van de Maashorst	Continuïteit in het beheer en de ontwikkeling van de Maashorst
2. Ondersteuning PTL	Met het Platform Toerisme Landerd (PTL) sluiten wij een nieuwe overeenkomst die vanaf het jaar 2020 invulling geeft aan de samenwerkingsrelatie tussen de gemeente en PTL. We onderhouden op ambtelijk niveau intensief contact met de aanjager van PTL over lopende zaken en actuele ontwikkelingen die relevant zijn om de ambities van de gemeente en PTL waar te maken	Bevorderen van de betrokkenheid van ondernemers en inwoners bij de ontwikkeling van de toeristische functie van Landerd
3. Budget toerisme	Het budget voor toerisme heeft in het kader van de ombuigingen in 2019 onder druk gestaan. Gelet op de ambities die Landerd heeft op het gebied van toerisme waken we voor de instandhouding van het beschikbare budget. In toenemende mate werpt het beleid ook zijn vruchten af	Instandhouding van het Platform Toerisme en het uitbouwen van de toeristische waarde van Landerd
4. Vitaliteit recreatieparken	Op basis van een plan van aanpak wordt er stevig ingezet op de vitaliteit en toekomstbestendigheid van de recreatieparken. Samen met de ondernemers wordt invulling gegeven aan het plan van aanpak om te komen tot hoogwaardige en toekomstbestendige recreatieterrein	Uitnodigende gemeente zijn van mensen die gebruik maken van de recreatieve voorzieningen binnen Landerd
5. Subsidierelatie VVV	Continueren van de subsidierelatie.	Uitbouwen van de toeristische bekendheid van de regio in zijn algemeen en die van Landerd in het bijzonder

Beleidsindicatoren 2020

				Begroting 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
				Jaar	Waarde	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1.	Func tiemenging	Percentage	LISA	2016	48,4%	2017	49,1%	2018	50,0%
2.	Vestigingen (van bedrijven)	Per 1.000 inwoners 15-64 jaar	LISA	2016	122,1 bedrijven	2017	129,5 bedrijven	2018	113,9 bedrijven

Toelichting:

Ad. 1: De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Wat mag het kosten?

In tabel 3.1 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2020 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Baten en lasten Economie en toerisme

Tabel 3.1		Baten en lasten Economie en toerisme					
		(bedragen in duizenden euro's)					
Lasten		Rekening	Begroting				
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Taakveld:</i>							
3.1	Economische ontwikkeling	82	93	52	50	51	51
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.315	723	192	151	69	40
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregeling	29	20	32	32	33	33
3.4	Economische promotie	258	390	197	205	212	219
Totaal lasten		2.683	1.226	473	438	364	343
Baten							
3.1	Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-2.670	-741	-198	-157	-82	-53
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregeling	-6	-9	-8	-7	-7	-7
3.4	Economische promotie	-244	-387	-405	-419	-419	-419
Totaal baten		-2.920	-1.136	-610	-583	-508	-479
Af:	Baten via algemene dekkingsmiddelen	232	373	391	405	405	405
	Baten exclusief algemene dekkingmiddelen	-2.687	-764	-220	-178	-103	-74
Saldo voor bestemming		-4	462	253	261	261	269
Reserves:							
	Onttrekkingen	-94	0	0	0	0	0
	Storting	0	0	0	0	0	0
Saldo na bestemming		-98	462	253	261	261	269

Financiële analyse 2019 → 2020

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling

De lasten van taakveld 3.1 Economische ontwikkeling nemen ten opzichte van 2020 met € 41.000 af in 2020. Dit komt doordat in 2019 een eenmalige last zit van € 10.000 voor aanleg drinkwater punten en een eenmalige last ad € 10.000 economische stimulering. Tevens is er in 2020 minder inhuur personeel geraamd dan in 2020 ad € 20.000.

Taakveld 3.4 Economische promotie

De lasten op dit taakveld dalen met € 193.000. Dit heeft onder andere te maken met de incidentele overheveling van de jaarrekening 2018 naar 2019. Dit betreft een restant incidenteel budget toerisme ad € 133.000 wat voor 2019 beschikbaar is. Tevens is er een lage toerekening van de interne uren ad € 27.000 en minder doorbelasting inhuur personeel ad € 40.000.

4. Onderwijs

Wethouder Böhmer

Waar gaat dit programma over?

Het programma onderwijs omvat de zorg voor de onderwijshuisvesting voor alle scholen en daarnaast de zorg voor het openbaar onderwijs, het ontwikkelen van lokaal onderwijsbeleid, het arrangement "spelen en ontwikkelen" en voorschoolse educatie.

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen wij daarvoor in 2020?	Effecten / prestaties
1. Uitbreiding Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) per 1 augustus 2020	Uitvoering geven aan de afspraken zoals opgesteld in de uitvoeringsnotitie rondom de herinrichting van VVE per augustus 2020	Kwalitatief hoogwaardige VVE wordt in iedere kern uitgebreid van 10 naar 16 uur per week

Beleidsindicatoren 2020

	Naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
				Jaar	Waarde	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1.	Absoluut verzuim	Per 1.000 leerlingen	Ingrado	2016	0,41 leerlingen	2017	3,35 leerlingen	2017	3,35 leerlingen
2.	Relatief verzuim	Per 1.000 leerlingen	Ingrado	2016	9,81 leerlingen	2017	8,80 leerlingen	2017	8,80 leerlingen
3.	Voortijdse schoolverlaters	Percentage deelnemers aan VO en MBO onderwijs	DUO	2015	1,1% van de leerlingen	2016	1,2% van de leerlingen	2017	1,2% van de leerlingen

Toelichting:

Ad. 1: Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen leeftijd 5-18 jaar.

Ad. 2: Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen leeftijd 5-18 jaar.

Ad. 3: Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Wat mag het kosten?

In tabel 4.1 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2019 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Baten en lasten Onderwijs

Tabel 4.1		Baten en lasten Onderwijs (bedragen in duizenden euro's)					
<u>Lasten</u>		Rekening	Begroting				
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Taakveld:							
4.1	Openbaar onderwijs	0	0	0	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	700	697	693	686	684	682
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	402	487	437	435	435	436
Totaal lasten		1.102	1.184	1.130	1.121	1.120	1.118
<u>Baten</u>							
4.1	Openbaar onderwijs	0	0	0	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	-203	-205	-200	-203	-205	-207
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-52	-149	-111	-111	-111	-111
Totaal baten		-255	-354	-312	-314	-316	-319
Saldo voor bestemming		847	830	818	807	803	799
Reserves:							
Onttrekkingen		-186	-185	-186	-186	-186	-186
Stortingen		0	0	0	0	0	0
Saldo na bestemming		660	645	632	621	617	613

Financiële analyse 2019 → 2020

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken

De verwachte verhoging van de specifieke uitkering gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid vanuit het Rijk is € 40.000 minder dan begroot. Deze bedraagt in 2020 € 108.400. De uitgaven van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid zijn met hetzelfde bedrag verlaagd.

5. Sport, cultuur, recreatie en natuur

Wethouder Böhmer
Wethouder Vereijken (accommodaties, recreatie en natuur)
Burgemeester Bakermans (Landerdse omroepstichting)

Waar gaat dit programma over?

Dit programma omvat het initiëren en in stand houden van voorzieningen op de gebieden kunst, cultuur, sport en het beschermen van een aantal cultuurhistorische gebouwen. Tevens omvat het alle groene onderdelen van het gemeentelijke takenpakket waaronder beleid, aanleg, beheer en onderhoud van openbaar groen, speeltuinen en dierenparken, landschap en bossen. Ook het taakveld natuur hoort bij dit programma.

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen wij daarvoor in 2020?	Effecten / prestaties
1. Vervanging kunstgrasveld DAW	De vervanging van het kunstgrasveld DAW een jaar naar voren halen (van 2021 naar 2020) zodat gedeeltelijke vervanging niet meer nodig is	Voor de bespeelbaarheid van het kunstgrasveld heeft het geen gevolgen. Het effect is een ombuiging in de investeringsplanning
2. Accommodaties buitensport	Vervolg renovatie natuurgrasvelden Festilent (fasegewijs 2019/2020) Afronding project toekomstbestendigheid buitensport. Borgen van behoud vitale buitensportverenigingen	Optimale natuurgrasvelden Toekomstbestendige buitensportverenigingen
3. Landschap Maashorst	Continueren organisatie de Maashorst. Realisatie van projecten en plannen zoals Natuurplan, Ibep en recreatie visie	Vergroten van aantrekkelijkheid van de Maashorst voor natuur, toerisme en recreatie
4. Sport en spel Reek	In het proces om te komen tot nieuwbouw wordt verder gewerkt in definitiefase dwz: definitief maken exploitatiebegroting, oprichting beheerstichting, bestemmingsplanprocedure en bouwprocedure	Indien alles verloopt volgens planning kan voor eind 2020 gestart worden met realisatie
5. BuurtSportCoach	Continueren Landerd SpoRtZO/inzet buurtsportcoaches volgens projectplan 2019-2022	Meer inwoners in beweging. Plezier in bewegen verhogen Verbinding sporten en bewegen met andere sectoren. Met sport en bewegen bijdragen aan leefbaarheid in de kernen
6. Temporiseren ombuiging gebouwenbeheerplan	Realisatie van de ombuiging temporiseren a.d.h.v. keuzemomenten afstoten van maatschappelijk vastgoed	Afstoten maatschappelijk vastgoed op basis van beleidsontwikkelingen. Het gevolg is het efficiënter gebruiken van bestaand

		maatschappelijk vastgoed. Het effect is een ombuiging in het gebouwenbeheerplan.
7. Landschapsbeleidsplan	Continueren stimulering landschapsinrichting op particulier eigendom d.m.v. Groen Blauw Stimuleringskader en aanhaken op projecten van o.a. Brabants Landschap gericht op biodiversiteit. Continueren proef schapenbegrazing van natuurterreinen. Inrichten perceel tussen Trentse bossen en Peelweg	Vergroten van kwaliteit van landschap en natuur.
8. Renovatie Sporthal de Eeght	Wij hebben in de begroting 2020 een bedrag geraamd om de sporthal bouwkundig en qua beleving te verbeteren. Afhankelijk van de uitkomst van het bouwkundig onderzoek zal blijken of dit bedrag een correcte inschatting is	Een bouwkundig goede en qua beleving aantrekkelijkere sporthal.

Beleidsindicatoren 2020

	Naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
				Jaar	Waarde	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1.	Niet-sporters	Percentage	RIVM en CBS	2014	46% van de inwoners	2016	43,4% van de inwoners	2016	43,4% van de inwoners

Toelichting:

Ad. 1: Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.

Wat mag het kosten?

In tabel 5.1 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2020 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Baten en lasten Sport, cultuur, recreatie en natuur

Tabel 5.1		Baten en lasten Sport, cultuur, recreatie en natuur (bedragen in duizenden euro's)					
		Rekening	Begroting				
Lasten		2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Taakveld:</i>							
5.1	Sportbeleid en activering	131	571	148	248	238	239
5.2	Sportaccomodaties	732	941	913	906	793	794
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	135	142	150	135	135	135
5.4	Musea	15	15	15	15	15	15
5.5	Cultureel erfgoed	73	70	79	80	80	80
5.6	Media	418	403	397	397	397	397
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.335	1.771	1.418	1.437	1.413	1.413
Totaal lasten		2.839	3.912	3.120	3.217	3.072	3.074
Baten							
5.1	Sportbeleid en activering	0	-49	-32	-32	-38	-32
5.2	Sportaccomodaties	-141	-117	-115	-117	-118	-120
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-8	-8	-8	0	0	0
5.4	Musea	0	0	0	0	0	0
5.5	Cultureel erfgoed	-7	-7	-7	-7	-7	-7
5.6	Media	0	0	0	0	0	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-91	-35	-35	-35	-35	-35
Totaal baten		-246	-216	-197	-190	-198	-194
Saldo voor bestemming		2.593	3.697	2.924	3.027	2.874	2.881
Reserves:							
	Onttrekkingen	-160	-697	-148	-163	-95	-74
	Storting	72	152	102	34	26	26
Saldo na bestemming		2.505	3.151	2.877	2.899	2.805	2.832

Financiële analyse 2019 → 2020

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

De daling van de lasten in 2020 bestaat in grote lijnen uit:

- Door verlaging van het uurtarief en de urenbesteding is de doorbelasting van de directe salarislasteren verlaagd met circa € 33.000
- In 2019 worden eenmalige subsidies uit het Stimuleringsbudget van € 376.000 toegekend

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

De daling van de lasten in 2020 op dit taakveld ad € 29.000 heeft voornamelijk te maken met:

- In 2019 wordt de Korfbalaccommodatie Schaijk overgedragen. Hierdoor vervallen de uitgaven en inkomsten voor deze accommodatie in 2020.
- Voor Sporthal de Eeght wordt in 2019 een inventarisatie voor renovatie van deze sporthal uitgevoerd (€ 5.000). Daarnaast wordt geïnvesteerd in een mobiele tribune (€ 6.000).

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

De daling van de lasten ad € 353.000 in 2020 bestaat in grote lijnen uit:

- Minder lasten voor verrekening met investering Landschapsbeleidsplan ad € 177.000. Het uitvoeringsplan liep in 2018 af. In 2019 is nog het restant van de jaarrekening 2018 geraamd. In 2020 zit hiervoor nog geen raming opgenomen. Ook zit hier de verrekening van de investering Meer Maashorst in ad € 54.000. Dit project is in 2019 definitief afgerond.
- In 2019 staat het incidentele restant budget van 2018 geraamd ad € 109.000 voor inhuur Meer Maashorst.
- Voor de toegankelijkheid mindervaliden in de Maashorst ad € 12.500 opgenomen als incidenteel budget in 2019.

6. Sociaal domein

Wethouder Böhmer
Wethouder Vereijken (accommodaties)

Waar gaat dit programma over?

Het programma gaat over de gemeentelijke taken in het brede sociaal domein. Met name de door het rijk overgedragen taken vormen hiervan het hart, maar ook de beleidsterreinen die hiermee directe raakvlakken hebben zijn in dit programma opgenomen.

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen wij daarvoor in 2020?	Effecten / prestaties
1. Consultatiebureaus jeugdgezondheidszorg	Sluiten van 1 van de 2 consultatiebureaus binnen de gemeente	Voldoen aan de Huisvestingsnota van de GGD (max 10 km reizen). Het exploiteren van 1 consultatiebureau is efficiënter, daarnaast besparing op huisvestingskosten
2. Nieuwe toegang jeugd	Eerste aanspreekpunt voor inwoners voor vragen over opvoeden / opgroeien en het beantwoorden van enkelvoudige vragen. Daarnaast zetten de preventiewerkers jeugd zich in voor community building en collectieve preventie	Verminderen van professionele zorg. Een gemeenschap creëren waar iedereen kan mee doen, meetelt en gelooft in zijn mogelijkheden
3. Inkoop WMO, beschermd wonen	Regionaal wordt een palet aan specialistische opvang- en ondersteuningsvarianten voor inwoners met psychische kwetsbaarheid georganiseerd. Voor deze voorzieningen wordt een regionale toegang en expertiseteam ingericht.	Komen tot regionale afspraken over een integrale aanpak op het medisch-, sociaal- en veiligheidsdomein voor mensen met een psychische kwetsbaarheid en hier gezamenlijk uitvoering aan geven
4. Samen Landerd Samen Beter	Verdere uitwerking doelstellingen en implementatie activiteiten programma op de gekozen thema's	Preventieve activiteiten op de 4 thema's 1. Drugsgebruik 2. Stress als gevolg van mantelzorg 3. Stress als gevolg van opvoeding 4. Eenzaamheid
5. Wet verplichte ggz	Implementatie en uitvoering van de Wvvgg. Deze wet regelt de rechten van mensen met een psychische stoornis die te maken krijgen met verplichte zorg. Het betreft het inrichten van de structuur rondom een <i>zorgmachtiging</i> en de <i>crisismaatregel</i> . Hiervoor wordt nadrukkelijk verbinding gemaakt tussen het Sociaal Domein en domein Veiligheid.	Inrichten van een regionaal meldpunt (melding verwerken, uitvoeren onderzoek, verzoekschrift zorgmachtiging opstellen) Zoveel mogelijk voorkomen van verplichte zorg. Inrichten en aansluiten van processen in de lokale toegang op het regionaal meldpunt.

Beleidsindicatoren 2020

	Naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
				Jaar	Waarde	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1.	Banen	Per 1.000 inwoners 15-64 jaar	LISA	2016	575,6 banen	2017	603,5 banen	2018	613 banen
2.	Jongeren met een delict voor de rechter	Percentage 12-21 jarigen	Verwey Jonker Inst.	2015	0,51% van de jongeren	2015	0,51 van de jongeren	2015	0,51 van de jongeren
3.	Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Inst.	2015	2,15 van de kinderen	2015	2,15 van de kinderen	2015	2,15 van de kinderen
4.	Netto arbeidsparticipatie	Percentage van werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking	CBS	2016	68,9% werkzaam	2017	68,5 werkzaam	2018	69,6 werkzaam
5.	Werkloze jongeren	Percentage 16-22 jarigen	Verwey Jonker Inst.	2015	0,45% van de jongeren	2015	0,45 van de jongeren	2018	0 van de jongeren
6.	Personen met een bijstandsuitkering	Per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	CBS	2016	13,2 personen	2017	16,4 personen	2018	16,3 personen
7.	Lopende re-integratie voorzieningen	Per 1.000 inwoners 15-64 jaar	CBS	2016	9,2 re-integratievoorzieningen	2017	23,6 re-integratievoorzieningen	2018	12,9 re-integratievoorzieningen
8.	Jongeren met jeugdhulp	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2016	13,6% van de jongeren	2017	12,8% van de jongeren	2018	11,5% van de jongeren
9.	Jongeren met jeugdbescherming	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2016	1% van de jongeren	2017	1% van de jongeren	2018	1,3% van de jongeren
10.	Jongeren met jeugdreclassering	Percentage van alle jongeren 12-23 jaar	CBS	2016	Gegevens niet beschikbaar	2017	Gegevens niet beschikbaar	2018	Gegevens niet beschikbaar
11.	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Per 10.000 inwoners	GMSD	2016	Gegevens niet beschikbaar	2017	Gegevens niet beschikbaar	2018	Gegevens niet beschikbaar

Toelichting:

Ad. 4: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.

Wat mag het kosten?

In tabel 6.1 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2020 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Baten en lasten Sociaal domein

Tabel 6.1		Baten en lasten Sociaal Domein (bedragen in duizenden euro's)					
Lasten		Rekening	Begroting				
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Taak veld:</i>							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.035	2.364	2.216	2.155	2.566	2.534
6.2	Wijkteams	1.226	1.258	515	519	522	526
6.3	Inkomensregelingen	2.795	2.734	2.692	2.698	2.698	2.700
6.4	Begeleide participatie	2.159	1.884	1.894	1.751	1.640	1.520
6.5	Arbeidsparticipatie	387	243	201	207	207	208
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	188	252	295	297	298	299
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.762	1.964	2.049	2.053	2.056	2.060
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3.162	3.894	3.475	3.476	3.445	3.446
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	240	241	242	242
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	621	621	621	621
Totaal lasten		13.714	14.592	14.200	14.018	14.295	14.156
Af:	Lasten via algemene dekkingsmiddelen	-47	-38	-38	-38	-38	-38
	Lasten exclusief algemene dekkingsmiddelen	13.667	14.554	14.162	13.980	14.257	14.118
Baten							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-259	-276	-282	-287	-1.460	-428
6.2	Wijkteams	0	0	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	-1.914	-2.148	-2.123	-2.118	-2.113	-2.113
6.4	Begeleide participatie	-13	-10	-10	-10	-10	-10
6.5	Arbeidsparticipatie	-23	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-10	0	0	0	0	0
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-152	-31	-50	-50	-50	-50
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-33	-32	-32	-32	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
Totaal baten		-2.403	-2.496	-2.496	-2.496	-3.633	-2.601
Saldo voor bestemming		11.264	12.058	11.665	11.484	10.625	11.517
Reserves:							
	Onttrekkingen	0	0	0	0	-63	-25
	Storting	0	0	0	0	1.036	0
Saldo na bestemming		11.264	12.058	11.665	11.484	11.597	11.492

Financiële analyse 2019 → 2020

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

De daling van de lasten in 2020 van € 148.000 heeft onder andere te maken met:

- In 2020 zijn middelen € 18.000 geraamd t.b.v. verhoging taalniveau statushouders. Deze zijn door het Rijk bij de meicirculaire 2019 beschikbaar gesteld.
- In 2019 zijn incidentele budgetten beschikbaar gesteld voor Veilig Thuis € 31.000.
- De vervoersvoorziening collectief vervoer stijgen met € 25.000.
- In 2019 is een bedrag beschikbaar gesteld t.b.v. het eenmalig op orde brengen van Ons Welzijn € 30.000.
- In 2020 is voor gevelherstel Ambianz een bedrag geraamd € 53.000.
- Ten behoeve van de opknop van de Muziekzaal Wapen van Reek is in 2019 een bedrag van € 20.000 beschikbaar gesteld.
- De schade en reparatie van het dak van Jeugdcentrum De Piramide is in 2019 begroot op € 135.000.
- Er zijn in 2020 € 45.000 minder incidentele middelen voor burgerparticipatie beschikbaar omdat er minder initiatieven zijn dan verwacht.
- De kosten voor het opstellen van een dorpsontwikkelingsplan ad € 12.500 is geraamd in 2019. Dit is een incidentele budget en niet meer benodigd in 2020.
- Structurele kosten voor dorpsontwikkeling zijn met € 16.000 naar beneden bijgesteld.
- De doorbelasting van de directe salarislasten is op dit taakveld verhoogd met circa € 44.000.

Taakveld 6.2 Wijkteams(toegang jeugd)

De oorzaak van de daling van de lasten in 2020 van € 743.000 is:

- Door de nieuwe inrichting toegang jeugd worden werkzaamheden niet meer door Ons Welzijn uitgevoerd maar door de gemeente zelf. Hierdoor vindt er een verschuiving plaats van het reguliere budget naar de directe salarislasten. Aanvankelijk is in eerste instantie gerekend met een lagere formatie. Deze is gecorrigeerd via een stelpost geraamd op het taakveld 0.4 Overhead. Mede hierdoor is een sprake van een voordeel op dit taakveld. In de begroting 2020 is nu alles technisch goed verwerkt.
- De kosten van geëscaleerde zorg 18- (maatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen 18-) zijn tot 2019 op taakveld 6.2 wijkteams verantwoord. Deze vallen onder taakveld 6.82. Dit leidt tot een onderlinge verschuiving van de kosten tussen de taakvelden 6.2 (voordeel € 650.000), 6.72 (nadeel € 29.000) en 6.82 (nadeel € 621.000).
- De doorbelasting van de directe salarislasten is op het dit taakveld (dorpsnetwerk) verhoogd met circa € 27.000.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

De daling van de lasten in 2020 van € 42.000 heeft onder andere te maken met:

- Door actualisatie van de budgetten hebben de volgende mutaties plaatsgevonden: loonkostensubsidie nadeel € 85.000, participatiewet voordeel € 175.000, IOAW nadeel € 10.000, Sociale Werkvoorziening nadeel € 11.000.
- De doorbelasting van de directe salarislasten is op dit taakveld verhoogd met circa € 23.000.

De verlaging van de baten heeft te maken een lagere raming aflossing leenbijstand.

Taakveld 6.4 Begeleide participatie

Als gevolg van een hogere uitkering voor Sociale Werkvoorziening wordt er ook meer doorbetaald aan het Werkvoorzieningsschap.

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

In 2019 zijn extra middelen t.b.v. re-integratie beschikbaar gesteld € 27.000.

Verder is de doorbelasting van de directe salarislaster op dit taakveld met circa € 15.000 verlaagd.

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

In 2020 zijn de ramingen naar boven bijgesteld van de rolstoelvoorziening met € 21.000 en vervoersvoorziening met € 19.000.

Taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

De stijging van de lasten in 2020 van € 85.000 heeft onder andere te maken met:

- De budgetten met betrekking tot Zorg in Natura € 33.000 voordelig, Huishoudelijke verzorging € 97.000 nadelig en PersoonsGebonden Budget huishoudelijke verzorging € 15.000 voordelig zijn aangepast.
- De doorbelasting van de directe salarislaster is op dit taakveld verhoogd met circa € 36.000.

De stijging van de baten heeft te maken een hogere eigen bijdrage Wmo ad € 19.000.

Taakveld 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

De daling van de lasten in 2020 van € 419.000 heeft onder andere te maken met:

- Op basis van ervaringscijfers van de laatste jaren kan de raming van het PersoonsGebonden Budget jeugd in 2020 met € 100.000 worden verlaagd naar € 200.000.
- In 2019 is ten behoeve van de transformatie-opgaven jeugd en transformatiefonds Sociaal Domein een bedrag geraamd van € 313.000.
- In de 1^e Burap 2019 zijn de budgettaire kaders van de jeugdhulp 2019 en 2020 naar boven bijgesteld met € 27.000.
- In 2019 zijn er extra kosten van € 14.000 gemaakt t.b.v. de uitvoeringskosten Den Bosch voor het inhuren van advisering voor de inkoopopdracht
- Verder is de doorbelasting van de directe salarislaster op dit taakveld in 2020 verlaagd met circa € 47.000.
- De kosten van geëscaleerde zorg 18- (maatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen 18-) zijn tot 2019 op taakveld 6.2 wijkteams verantwoord. Deze vallen onder taakveld 6.82. Dit leidt tot een onderlinge verschuiving van de kosten tussen de taakvelden 6.2 (voordeel € 650.000), 6.72 (nadeel € 29.000) en 6.82 (nadeel € 621.000).

Taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+

De kosten voor beschermd wonen worden met ingang van 2020 geraamd op € 210.000.

Verder zijn in 2020 middelen ad € 18.000 geraamd t.b.v. uitvoering van de Wvvgg (Wet verplichte ggz). Deze zijn door het Rijk bij de meicirculaire 2019 beschikbaar gesteld.

De doorbelasting van de directe salarislaster is op dit taakveld verhoogd met circa € 12.000.

Taakveld 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

- De kosten van geëscaleerde zorg 18- (maatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen 18-) zijn tot 2019 op taakveld 6.2 wijkteams verantwoord. Deze vallen onder taakveld 6.82. Dit leidt tot een onderlinge verschuiving van de kosten tussen de taakvelden 6.2 (voordeel € 650.000), 6.72 (nadeel € 29.000) en 6.82 (nadeel € 621.000).

7. Volksgezondheid en milieu

Wethouder Böhmer
Wethouder Vereijken (onderhoud begraafplaatsen, riolering, water,
handhaving)
Wethouder Brands (duurzaamheid, milieu en afval)

Waar gaat dit programma over?

Het programma omvat de zorg voor de openbare volksgezondheid en lijkbezorging en de zorg voor milieu, afvalstoffenverwijdering, duurzaamheid en riolering. Ook maakt de integrale preventieagenda onderdeel uit van dit programma.

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen wij daarvoor in 2020?	Effecten / prestaties
1. Bijstellen afvalbeleid	Volgen van de actuele ontwikkelingen rondom de inzameling van afval	Bevorderen van de bewustwording van inwoners als het gaat om de productie van afval
2. Aanvaardbaar tarief afvalinzameling	Minder snel laten stijgen van het tarief naar 100% kostendekkendheid	Meer bewustwording en creëren van draagvlak
3. Bewustwording normalisering alcohol/drugsgebruik	Samen met jongeren (vanuit hun behoeften) een prototype (door)ontwikkelen waarmee jongeren verleid worden tot gezond gedrag	Bewustwording normalisering alcohol/drugsgebruik. Jongeren gezondere keuzes laten maken
3. Bijdragen aan het voortbestaan van de Voedselbank Oss	Naast het verlenen van een waarderingssubsidie, zal een hulptraject worden opgesteld voor inwoners die gebruik maken van ondersteuning door de voedselbank.	- Bijdragen aan het voortbestaan van de Voedselbank - Met het opstellen van een hulptraject en tijdelijke ondersteuning moet getracht worden de (kwetsbare) inwoner zelfredzaam te maken.

Beleidsindicatoren 2020

	Naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
				Jaar	Waarde	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1.	Omvang huishoudelijk afval	Kg/inwoner	CBS	2015	202 kg per inwoner	2016	206 kg per inwoner	2017	207 kg per inwoner
2.	Hernieuwbare elektriciteit	Percentage	RWS	2015	2,8% van de elektriciteit	2016	3,6% van de elektriciteit	2017	5,8% van de elektriciteit

Toelichting:

Ad. 2: Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Wat mag het kosten?

In tabel 7.1 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2020 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Baten en lasten Volksgezondheid en milieu

Tabel 7.1		Baten en lasten Volksgezondheid en milieu					
		<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>					
Lasten		Rekening	Begroting				
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Taakveld:</i>							
7.1	Volksgezondheid	859	838	823	762	710	701
7.2	Riolering	751	802	797	859	898	934
7.3	Afval	1.346	1.432	1.488	1.490	1.497	1.474
7.4	Milieubeheer	517	1.225	762	756	754	761
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	58	42	45	45	45	45
Totaal lasten		3.531	4.340	3.915	3.913	3.904	3.914
Baten							
7.1	Volksgezondheid	-23	-5	-8	-8	-8	-8
7.2	Riolering	-1.022	-1.102	-1.113	-1.176	-1.255	-1.299
7.3	Afval	-1.541	-1.579	-1.615	-1.752	-1.883	-1.856
7.4	Milieubeheer	-71	0	0	0	0	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-36	-30	-33	-36	-38	-38
Totaal baten		-2.694	-2.716	-2.770	-2.971	-3.183	-3.200
Saldo voor bestemming		837	1.624	1.145	942	720	714
Reserves:							
Onttrekkingen		-187	-644	-83	-31	0	0
Storting		10	0	0	0	0	0
Saldo na bestemming		661	980	1.063	911	720	714

Financiële analyse 2019 → 2020

Taakveld 7.3 Afval

De lasten stijgen met € 56.000, door de stijging van de inzamel- en verwerkingskosten en de afvalstoffenbelasting van het Rijk.

De baten in 2020 stijgen met € 36.000, door stijging inkomsten afvalstoffenheffing met € 87.000 en dalen o.a. door minder inkomsten oud papier ad € 30.000 en een lagere rijksbijdrage ad € 23.000.

Taakveld 7.4 Milieubeheer

De lasten op dit taakveld dalen met het bedrag van € 463.000. Dit komt o.a. door:

- Verrekening investeringen/exploitatie in 2019 voor duurzaamheid buitengebied € 353.000 (komt in 2020 niet voor)
- Diverse incidentele uitgaven in 2019 ad € 153.000 (komt in 2020 niet voor)
- Stijging van toegerekende interne uren ad € 65.000

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wethouder Brands (incl. centrumplannen Zeeland en Schaijk)
Wethouder Vereijken (handhaving)

Waar gaat dit programma over?

Het programma omvat het ontwikkelen van ruimtelijk- en volkshuisvestingsbeleid, het maken van bestemmingsplannen, de realisatie van bouwlocaties en het handhaven van bestaand beleid.

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen wij daarvoor in 2020?	Effecten / prestaties
1. Invulling locatie Kerkstraat-Oost	Opstarten van de bestemmingsplanprocedure	Realisatie invulling plangebied en ruimte voor woningbouw creëren
2. Invulling locatie Repelakker III Zeeland	Opstarten van de opstelling van een bestemmingplan voor het gebied	Ontwikkeling Repelakker III
3. Invulling locatie Voederheil II	Opstarten van de opstelling van een bestemmingplan voor het gebied en het creëren van extra ruimte voor bedrijfslocaties (waaronder een dependance van de Veiligheidsregio)	Ontwikkeling Voederheil II
4. Invulling Akkerwinde III Schaijk	Opstarten van de opstelling van een bestemmingplan voor het gebied	Realisatie invulling plangebied en ruimte voor woningbouw creëren
5. Omgevingsvisie buitengebied vaststellen	Het voeren van een omgevingsdialoog met inwoners en ondernemers	Draagvlak voor de toekomstige inrichting van het buitengebied
6. Opstarten opstelling omgevingsplan buitengebied	Op basis van de omgevingsvisie invulling geven aan het omgevingsplan	Beleidsregels vastleggen voor het buitengebied en helderheid creëren over de toekomstige inrichting van het buitengebied
7. Herziening beleid arbeidsmigranten	Actualiseren van de regels die gelden ten aanzien van de huisvesting van arbeidsmigranten	Spelregels vastleggen voor de huisvesting van arbeidsmigranten en wantoestanden voorkomen dan wel tegen gaan
8. Transitie veehouderij	In samenspraak met ondernemers en de partners binnen AgrifoodCapital invulling geven aan de verandering van de veehouderij en daarmee het gebruik van het buitengebied	Een andere inrichting van het buitengebied
9. Implementatie Omgevingswet	De organisatie zodanig inrichten dat invulling kan worden gegeven aan de regelgeving die gaat gelden na de invoering van de omgevingswet	Het inrichten van overlegtafels en het realiseren van een organisatie die is voorbereid.

10. Uitvoeren van de woonvisie	Het realiseren van woningbouwplannen en het toetsen van woningbouwplannen aan de kaders van de woonvisie	Woningbouwontwikkeling die aansluit bij de woonwensen van de inwoners en het realiseren van een toekomstbestendige woningvoorraad
--------------------------------	--	---

Beleidsindicatoren 2020

	Naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
				Jaar	Waarde	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1.	Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	CBS	2016	268 gemiddeld per woning x 1.000	2017	277 gemiddeld per woning x 1.000	2018	288 gemiddeld per woning x 1.000
2.	Nieuwe gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	ABF	2014	7,9 nieuwe woningen	2015	5,4 nieuwe woningen	2016	5,0 nieuwe woningen
3.	Demografische druk	Percentage	CBS	2017	76,9% jonger dan 20 of ouder dan 65	2018	77,8% jonger dan 20 of ouder dan 65	2018	77,8% jonger dan 20 of ouder dan 65
4.	Gemeentelijke Woonlasten eenpersoonshuishouden	Euro	COELO	2017	570 per eenpersoonshuishouden	2018	573 per eenpersoonshuishouden	2019	590 per eenpersoonshuishouden
5.	Gemeentelijke Woonlasten meerpersoonshuishouden	Euro	COELO	2017	716 per meerpersoonshuishouden	2018	715 per meerpersoonshuishouden	2019	734 per meerpersoonshuishouden

Toelichting:

Ad. 3: De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (2017 andere leeftijdsgrens t.o.v. 2016 toen was het "de som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.")

Wat mag het kosten?

In tabel 8.1 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2020 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Baten en lasten Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Tabel 8.1		Baten en lasten Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (bedragen in duizenden euro's)					
<u>Lasten</u>		Rekening	Begroting				
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Taakveld:							
8.1	Ruimtelijke ordening	402	520	427	317	322	327
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	7.530	1.387	1.145	292	290	121
8.3	Wonen en bouwen	2.079	2.196	1.465	1.376	1.036	1.057
Totaal lasten		10.011	4.104	3.037	1.985	1.647	1.504
<u>Baten</u>							
8.1	Ruimtelijke ordening	-54	-136	-172	-175	-177	-180
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-7.285	-1.387	-1.145	-292	-290	-121
8.3	Wonen en bouwen	-1.023	-931	-785	-799	-812	-825
Totaal baten		-8.362	-2.454	-2.102	-1.265	-1.279	-1.126
Saldo voor bestemming		1.649	1.650	935	720	368	378
Reserves:							
Onttrekkingen		-814	-1.303	-106	-60	-60	-60
Stortingen		219	213	2	0	0	0
Saldo na bestemming		1.055	559	831	660	308	318

Financiële analyse 2019 → 2020

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening

De daling van lasten ad € 93.000 bestaat in grote lijnen uit:

- Minder uitgaven Bestemmingsplan Buitengebied € 90.000
- Minder lasten voor planschadevergoedingen € 18.000
- Meer lasten interne uren en salarissen € 24.000

De baten stijgen met € 36.000 voor secretariaatsleges en rechten burgerlijke stand (verhoging leges bestemmingsplannen).

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

De daling van lasten en baten is gelijk € 242.000. Dit zijn de verschillen in de jaarschijven van de GREX in 2019 en 2020. Deze GREX is vastgesteld in de raad van 27 juni 2019.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

De lasten dalen met € 731.000 door:

- Lagere verrekening investeringen/exploitatie circa € 450.000 (o.a. CP Schaijk, vindt in 2020 niet meer plaats)
- Minder doorbelasting aan interne uren en salarissen € 160.000
- Minder inhuur personeel circa € 50.000
- Minder uitbestede werkzaamheden incidenteel circa € 100.000

De baten dalen met € 146.000, dit bestaat grotendeels uit verrekening investeringen/exploitatie (CP Schaijk, vindt in 2020 niet meer plaats)

9. Bestuur en ondersteuning

Burgemeester Bakermans (bestuur en vormen Maashorstgemeente)

Wethouder Vereijken

Wethouder Brands (overige gebouwen en gronden en vormen Maashorstgemeente)

Wethouder Böhmer (doe-democratie)

Waar gaat dit programma over?

Het programma gaat over de interne en externe dienstverlening van de gemeentelijke organisatie, de wijze waarop de gemeente omgaat met initiatieven van inwoners en over de ondersteuning van het bestuur. Tevens worden in dit programma ook de algemene dekkingsmiddelen weergegeven. Vanaf de begroting 2017 wordt algemene dekkingsmiddelen niet meer als apart programma opgenomen. De regelgeving van de BBV schrijft echter wel voor dat de algemene dekkingsmiddelen apart weergegeven moeten worden. Dit wordt als apart onderdeel (9.2) opgenomen in dit programma.

9.1 Bestuur en ondersteuning

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen wij daarvoor in 2020?	Effecten / prestaties
1. Bezuiniging op dienstverlening	- Stoppen met de Tafel van Landerd - Werkbudget voor communicatie verlagen	- Minder dienstverlening voor inwoners - Sluitende begroting
2. Voorbereiden herindeling	- Opstellen herindelingsadvies - Opstellen en uitvoeren plan van aanpak fase 3	- Herindeling 1-1-2022
3. Verhogen inkomsten	- Extra stijging OZB - Toeristenbelasting wordt dit jaar niet verhoogd	- Lasten voor inwoners stijgen - Meer inkomsten - Sluitende begroting
4. Uitbreiding formatie	- Tijdelijke vacatures op gebied van RO invullen - Formatie administratie, Jeugd/WMO en communicatie beperkt uitbreiden	- Tijdige afhandeling van verzoeken RO en vergunningaanvragen - Voldoende dienstverlening
5. Bezuiniging op ondersteuningsbudget gemeenteraad	- Bestuurlijke vernieuwing faseren en temporiseren - Uitbreiding van ondersteuning gemeenteraad wordt beperkt	- Raad draagt bij aan bezuinigingsopdracht - Sluitende begroting
6. Betere toegankelijkheid van de stembureaus mogelijk maken.	Aanpassingen stemlokalen	Laagdrempelige toegang

Beleidsindicatoren 2020

	Naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
				Jaar	Waarde	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1.	Formatie, fte's organisatie geraamd	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2018	6,7 fte per 1.000 inwoners	2019	6,6 fte per 1.000 inwoners	2020	6,8
2.	Formaties fte's organisatie werkelijk	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2017	5,9 fte per 1.000 inwoners	2018	6,2 fte per 1.000 inwoners	2019	6,2
3.	Apparaatskosten organisatie	Kosten per inwoner	Eigen begroting	2018	562 euro per inwoner	2019	599 euro per inwoner	2020	608
4.	Externe inhuur	Kosten als percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	2018	3% van de totale loonsom	2019	3,21% van de totale loonsom is € 253.467	2020	2,24%
5.	Overhead	Percentage van totale lasten	Eigen begroting	2018	14,52%	2019	14,34%	2020	13,95%

Toelichting:

Ad. 3: Apparaatskosten zijn alle personele en materiele kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Ad. 5: Dit is het percentage van de overhead t.o.v. de totale lasten van de begroting exclusief stortingen in reserves (zie ook toelichting in paragraaf D, bedrijfsvoering).

Wat mag het kosten?

In tabel 9.1 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2020 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Baten en lasten Bestuur en ondersteuning

Tabel 9.1		Baten en lasten Bestuur en ondersteuning					
		(bedragen in duizenden euro's)					
Lasten		Rekening	Begroting				
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Taakveld:							
0.1	Bestuur	1.795	1.777	1.741	1.763	1.272	1.290
0.2	Burgerzaken	444	453	397	478	429	422
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	208	333	68	69	70	71
0.4	Overhead	4.527	5.285	5.233	5.136	5.206	5.275
0.5	Treasury	-68	-181	-116	-117	-128	-13
0.61	OZB woningen	152	163	171	172	173	175
0.62	OZB niet-woningen	42	46	48	49	49	49
0.63	Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64	Belastingen overig	1	1	1	1	1	1
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8	Overige baten en lasten	-74	-2.589	23	300	921	1.488
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	102	50	10	10	10	10
0.10	Mutaties reserves	322	364	104	34	1.062	26
0.11	Resultaat van de rekening van de baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten		7.452	5.705	7.680	7.895	9.063	8.671
Af:	Lasten via algemene dekkingsmiddelen	-5.005	-3.141	-5.474	-5.584	-7.292	-6.888
	Lasten exclusief algemene dekkingsmiddelen	2.447	2.564	2.206	2.311	1.772	1.783
Baten							
0.1	Bestuur	-29	-31	-31	-31	-31	-31
0.2	Burgerzaken	-306	-160	-165	-190	-153	-123
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-494	-96	-16	-16	-16	-16
0.4	Overhead	-84	-55	-51	-51	-51	-51
0.5	Treasury	-75	-83	-63	-63	-63	-63
0.61	OZB woningen	-1.736	-1.817	-1.929	-2.021	-2.114	-2.208
0.62	OZB niet-woningen	-1.318	-1.436	-1.504	-1.575	-1.647	-1.722
0.63	Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64	Belastingen overig	-6	-7	-7	-7	-7	-7
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-19.984	-21.048	-22.549	-23.471	-22.923	-23.379
0.8	Overige baten en lasten	-84	-33	-41	-20	-36	-36
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0	0	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	-2.482	-4.217	-1.290	-1.000	-444	-385
0.11	Resultaat van de rekening van de baten en lasten	-335	0	0	0	0	0
Totaal baten		-26.932	-28.982	-27.646	-28.445	-27.484	-28.019
Af:	Baten via algemene dekkingsmiddelen	-26.103	-28.696	-27.434	-28.208	-27.285	-27.849
	Lasten exclusief algemene dekkingsmiddelen	-829	-287	-212	-238	-200	-170
Saldo voor bestemming		1.618	2.277	1.994	2.073	1.572	1.613
Reserves:							
Onttrekkingen		-1.015	-1.363	-609	-532	-24	-24
Stortingen		0	0	0	0	0	0
Saldo na bestemming		602	914	1.386	1.541	1.548	1.589

Financiële analyse 2019 → 2020

Taakveld 0.1 Bestuur

De lasten zijn ten opzichte van 2020 met € 36.000 gedaald. De oorzaak is:

- Er wordt in 2020 € 22.000 meer uitgegeven aan salarissen voor de bestuurders en griffie. Bij de griffie is extra ondersteuning. Bij de bestuurders wordt dit veroorzaakt door indexering van de salarissen.
- De bijdrage aan de VNG is gecorrigeerd met € 30.000.
- In 2019 waren er incidentele middelen opgenomen voor 25 jaar Landerd en Operation Market Garden, in totaal € 45.000. Deze incidentele middelen zijn niet nodig in 2020.
- De begrote kosten voor de herindeling zijn in 2020 € 37.000 lager dan in 2019.
- De doorbelasting van de interne uren is € 11.000 lager.

Taakveld 0.2 Burgerzaken

De lasten zijn gedaald met € 56.000, Dit komt dat er in 2020 zijn er geen verkiezingen zijn.

Daardoor zijn de lasten voor de verkiezingen € 39.000 lager.

De doorbelasting van de interne uren is € 22.000 lager.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

De lasten dalen met € 299.000 omdat Kerkstraat-West niet wordt ontwikkeld.

De baten zijn in 2020 gedaald omdat er in 2019 een incidentele verkoop van € 80.000 geraamd is.

Taakveld 0.4 Overhead

Er hebben diverse mutaties plaatsgevonden in de kostenplaatsen. Voornamelijk wijzigingen op het gebied van salarissen (indexering) en op het gebied van ICT. De incidentele middelen voor ICT zijn flink gedaald ten opzichte van 2019.

Er is een daling van € 52.000 op het taakveld Overhead.

Taakveld 0.5 Treasury

Er ontstaat een voordeel op de rente voor langlopende geldleningen van € 10.000 doordat de lening jaarlijks met het aflossingsbedrag afneemt.

De rente op kortlopende geldleningen stijgt met circa € 50.000 in 2020, omdat we meer moeten lenen..

Taakveld 0.61 OZB woningen

Zie algemene dekkingsmiddelen

Taakveld 0.62 OZB niet woningen

Zie algemene dekkingsmiddelen

Taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Zie algemene dekkingsmiddelen

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten

Bij de lasten op dit taakveld wordt het begrotingssaldo opgenomen. Voor 2020 is dit saldo nog niet opgenomen vandaar de forse afwijking van de lasten ad € 2.612.000

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting

De lasten zijn gedaald met € 40.000.

Bijna alle gronden binnen de grondexploitaties zijn verkocht. De verwachte winst wordt daardoor lager. Als gevolg van de winstdaling hoeven we minder vennootschapsbelasting te betalen.

Taakveld 0.10 Mutaties reserves

Voor een nadere specificatie van de aanwendungen van en stortingen in de reserves wordt verwezen naar bijlage 2: Staat van reserves

9.2 Algemene dekkingsmiddelen

In dit onderdeel van de begroting wordt een overzicht gegeven van het saldo van de programma's, evenals het bedrag van de algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen kennen vooraf geen bepaald bestedingsdoel. Het betreft met name de OZB, de rente- en dividendinkomsten en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De andere inkomsten zijn direct toe te wijzen aan bepaalde programma's, zodat zij geraamd zijn onder de programmabaten. In deze paragraaf wordt een inzicht gegeven in het saldo van de programma's. Daarna wordt aandacht besteed aan de algemene dekkingsmiddelen, de post onvoorzien en vervolgens wordt de financiële positie toegelicht.

Onderstaande tabel geeft voor alle jaren een negatief saldo. Dit saldo wordt gedekt uit de algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en financiële positie (bedragen in duizenden euro's)						
	Rekening	Begroting				
Programma	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Overzicht saldi						
1 Veiligheid	1.115	1.230	875	1.188	1.224	1.228
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	1.364	1.936	1.739	1.737	1.753	1.763
3 Economie en toerisme	-4	462	253	261	261	269
4 Onderwijs	847	830	818	807	803	799
5 Sport, cultuur, recreatie en natuur	2.593	3.697	2.924	3.027	2.874	2.881
6 Sociaal Domein	11.264	12.058	11.665	11.484	10.625	11.517
7 Volksgezondheid en milieu	837	1.624	1.145	942	720	714
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en						
8 stedelijke vernieuwing	1.649	1.650	935	720	368	378
9 Bestuur en ondersteuning	1.618	2.277	1.994	2.073	1.572	1.613
Negatief saldo	21.283	25.764	22.349	22.237	20.201	21.160
Bij: Stelpost afschrijving	0	-13	-22	-2	-15	-17
Bij: Stelpost rente	0	-2	-1	-0	-2	-1
Bij: Bestuurlijke boetes	-2	0	0	0	0	0
Bij: Oninbare posten	-78	0	0	0	0	0
Bij: Diverse kosten	-77	-18	-18	-18	-18	-18
Af: Onvoorziene uitgaven	0	-5	23	18	13	8
Af: Prijscompensatie	0	0	0	282	908	1.481
Af: Overhead	4.443	5.230	5.182	5.085	5.155	5.224
Af: Vennootschapsbelasting	102	50	10	10	10	10
	4.387	5.242	5.174	5.374	6.049	6.686
Totale lasten programma's	25.671	31.006	27.523	27.611	26.250	27.846

	Rekening	Begroting				
Reserves:	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Onttrekkingen Programma's 1 t/m 9	-2.481	-4.217	-1.290	-1.000	-444	-385
Stortingen Programma's 1 t/m 9	322	364	104	34	1.062	26
	-2.159	-3.853	-1.187	-966	618	-359
Saldo programma's na bestemming	23.512	27.153	26.337	26.646	26.868	27.487

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen voor de jaren 2019 t/m 2024.

		Algemene dekkingsmiddelen					
		<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>					
		Rekening	Begroting				
Algemene dekkingsmiddelen		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Onroerende zaakbelasting woningen		-1.716	-1.801	-1.913	-2.005	-2.098	-2.192
Onroerende zaakbelasting niet woningen		-1.318	-1.436	-1.504	-1.575	-1.647	-1.722
Forensenbelasting		-25	-32	-32	-32	-32	-32
Toeristenbelasting		-208	-341	-359	-373	-373	-373
Precariobelasting		-6	-7	-7	-7	-7	-7
Uitkering gemeentefonds		-12.446	-17.581	-18.717	-19.778	-19.327	-19.891
Integratie uitkering sociaal domein		-7.538	-3.467	-3.832	-3.693	-3.595	-3.488
Beleggingen		-74	-83	-63	-63	-63	-63
Rente baten		-144	0	0	0	0	0
Baten heffing WOZ/belastingen		-20	-16	-16	-16	-16	-16
Algemene baten en lasten		0	0	0	0	0	0
Totaal baten		-23.494	-24.763	-26.442	-27.541	-27.158	-27.783
Af: Kwijtschelding belastingen		47	38	38	38	38	38
Af: Kosten heffing WOZ/belastingen		196	211	220	222	223	226
Af: Kosten beleggingen		0	0	0	0	0	0
Af: Rente lasten		75	-181	-116	-118	-129	-137
Af: Kosten algemene uitkering		0	0	0	0	0	0
Totaal lasten		318	68	142	143	132	127
Totaal netto opbrengsten		-23.176	-24.695	-26.300	-27.399	-27.026	-27.655

Uit de eerste tabel blijken de lasten van de programma's. Deze lasten worden gedekt door de algemene dekkingsmiddelen zie tabel hierboven. Het saldo van deze twee tabellen (overschot/tekort) wordt in onderstaande tabel cijfermatig weergegeven.

		SalDI begroting					
		<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>					
		<i>(-/ = voordelig)</i>					
Omschrijving	Rekening	Begroting					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Totaal programma's	23.512	27.153	26.337	26.646	26.868	27.487	
Totaal dekkingsmiddelen	-23.176	-24.695	-26.300	-27.399	-27.026	-27.655	
	335	2.458	37	-753	-158	-168	

Naast deze begrotingstekorten en –overschotten is op de post “onvoorziene uitgaven” voor de jaren 2019-2024 € 20.000 beschikbaar.

De incidentele en structurele begrotingssaldi 2020-2023

Het begrotingssaldo wordt gesplitst in een incidenteel en een structureel bedrag. Voor de meerjarenbegroting 2020-2023 zijn dit de volgende bedragen:

-/- = voordelig

SALDI BEGROTING 2020	2020	2021	2022	2023
structureel saldo	-567.714	-682.812	-242.522	-190.813
incidenteel saldo	604.638	-69.823	84.217	23.041
totaal saldo	36.924	-752.635	-158.355	-167.872

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

Gemeentefonds (algemene uitkering gemeentefonds)

De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2019.

De belangrijkste mutaties zijn:

- Bijstelling accres
- Jeugdhulp
- Loon- en prijsbijstelling sociaal domein
- Verhoging raadsledenvergoeding kleine gemeenten
- WOZ herwaardering
- Prijscompensatie
- Voogdij 18+
- WSW
- Hoeveelheidsverschillen/overige kleine mutaties

Bij het berekenen van de algemene uitkering voor onze gemeente spelen allerlei factoren een rol. Jaarlijks vindt er een volledige actualisatie van de basisgegevens plaats die gebruikt worden bij het bepalen van de algemene uitkering, zoals inwoners, woonruimten, WOZ-waarde, uitkeringsgerechtigde etc.

In de meicirculaire 2019 is voor lonen en salarissen rekening gehouden met circa 2% vanaf 2020. Daarna zijn er cao-afspraken gemaakt voor gemeenteambtenaren met andere percentages. Met die meer actuele percentages is rekening gehouden in de begroting 2020 (salarissen).

De grootste wijziging is extra middelen voor de jeugdzorg. Deze middelen zijn beschikbaar gesteld voor de jaren 2019, 2020 en 2021 en vooral bedoeld ter ondersteuning van de gemeente om de transitie te maken en te faciliteren om de regierol te pakken.

Voor Voogdij 18+ is het budget vanuit het Rijk verhoogd. Dit budget is gebaseerd op nieuwe gegevens voor 2020.

Stijging OZB Begroting 2020

De stijgingspercentages OZB bedragen voor de jaren 2020 tot en met 2023 4%. De stijging blijft nodig ter dekking van de incidentele en structurele uitgaven. Samen met deze stijging van de OZB en de stijging van de afvalstoffen- en rioolheffing zijn de gevolgen voor een gemiddeld Landersds gezin en bedrijf dat de kosten stijgen (zie paragraaf G. Lokale heffingen, onderdeel lastendruk).

Vermogenspositie

De prognose van de balansen, overeenkomstig de ramingen in de meerjarenbegroting 2020 – 2023 zijn als volgt:

Raming balansbedragen op 1-1-2020 (bedragen in duizenden euro's):

<u>Debet</u>		<u>Credit</u>	
Boekwaarde investeringen	34.057	Vaste algemene reserve	8.288
Voorraden grond	4.315	Bestemmings- en dekkingsreserve	8.326
Vlottende activa	6.802	Voorzieningen	6.810
		Langlopende schulden	14.000
		Financieringsmiddelen/vlottende passiva	7.750
	45.174		45.174

Raming balansbedragen op 1-1-2021 (bedragen in duizenden euro's):

<u>Debet</u>		<u>Credit</u>	
Boekwaarde investeringen	37.201	Vaste algemene reserve	7.706
Voorraden grond	2.241	Bestemmings- en dekkingsreserve	7.730
Vlottende activa	6.802	Voorzieningen	5.614
		Langlopende schulden	15.200
		Financieringsmiddelen/vlottende passiva	9.994
	46.244		46.244

Raming balansbedragen op 1-1-2022 (bedragen in duizenden euro's):

<u>Debet</u>		<u>Credit</u>	
Boekwaarde investeringen	36.188	Vaste algemene reserve	7.190
Voorraden grond	1.891	Bestemmings- en dekkingsreserve	8.033
Vlottende activa	6.802	Voorzieningen	5.106
		Langlopende schulden	14.400
		Financieringsmiddelen/vlottende passiva	10.152
	44.881		44.881

Raming balansbedragen op 1-1-2023 (bedragen in duizenden euro's):

<u>Debet</u>		<u>Credit</u>	
Boekwaarde investeringen	35.024	Vaste algemene reserve	7.182
Voorraden grond	1.190	Bestemmings- en dekkingsreserve	8.817
Vlottende activa	6.802	Voorzieningen	5.547
		Langlopende schulden	13.600
		Financieringsmiddelen/vlottende passiva	7.870
	43.016		43.016

Raming balansbedragen op 1-1-2024 (bedragen in duizenden euro's):

<u>Debet</u>		<u>Credit</u>	
Boekwaarde investeringen	33.595	Vaste algemene reserve	7.174
Vorraden grond	1.075	Bestemmings- en dekkingsreserve	8.634
Vlottende activa	6.802	Voorzieningen	5.574
		Langlopende schulden	12.800
		Financieringsmiddelen/vlottende passiva	7.290
	41.472		41.472
	=====		=====

Toelichting

Over de periode 2020 t/m 2023 daalt de boekwaarde van de investering met ruim € 0,4 miljoen vanwege de toename van nieuwe investeringen en de afschrijvingen.

De stand van de boekwaarde van de grondvoorraden daalt tot eind 2023 met € 3,2 miljoen. Voor nadere informatie verwijzen we u naar de paragraaf F Grondbeleid.

De bestemmings- en dekkingsreserves stijgen met ruim 0,3 miljoen. Tegenover de onttrekkingen i.v.m. dekking van kapitaallasten (DKU's) staan de positieve begroting saldo's van de begroting 2020 - 2023.

De voorzieningen dalen met ruim € 1,2 miljoen. Met name door het groot onderhoud c.q. de verbetering van de riolering, de wegen en de gebouwen zijn over de periode 2020 t/m 2023 de onttrekkingen hoger dan de stortingen.

Reservepositie

In deze begroting stellen we u op de hoogte van het verloop van de behoedzaamheidsreserve.

verloop Behoedzaamheidsreserve	
Stand 01-01	Bedrag (afgerond op duizendtallen)
2003	4.942.000
2004	5.346.000
2005	5.346.000
2006	6.266.000
2007	6.266.000
2008 *	14.133.000
2009 **	11.820.000
2010	11.700.000
2011	11.355.000
2012	9.264.000
2013	10.240.000
2014	9.401.000
2015	8.509.000
2016 ***	8.939.000
2017 ****	10.644.000
2018 ****	10.139.000
2019 begroot	8.288.000
2020 begroot	7.706.000
2021 begroot	7.190.000
2022 begroot	7.182.000
2023 begroot	7.174.000

* bijgestort i.v.m. verkoop aandelen Obragas

** naar reserve GREX en DKU nieuwbouw scholen Zeeland

*** per 2016 inclusief vrije aanwendbare algemene reserve

**** inclusief herziening mjp GREX

In de bijlagen van de programmabegroting 2020 treft u per programma de stand van zaken aan van:

1. Reserves 2019 t/m 2023 (bijlage 2)
2. Voorzieningen 2019 t/m 2023 (bijlage 3)
3. Investeringslijst 2019 t/m 2023 (bijlage 4)
4. Incidentele baten en lasten begroting 2020 t/m 2023 (bijlage 5)
5. Beleidsnotities programma's (bijlage 6)

Overzicht van baten en lasten

Voor de volledigheid wordt nog een overzicht gegeven van de baten en lasten van de programma's per begrotingsjaar gegeven. Ook de jaartotalen zijn in de tabellen verwerkt.

		2020	2020	2020
	Programma	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
1.	Veiligheid	1.437	-562	875
2.	Verkeer, vervoer en waterstaat	1.773	-34	1.739
3.	Economie en toerisme	473	-220	253
4.	Onderwijs	1.130	-312	818
5.	Sport, cultuur, recreatie en natuur	3.120	-197	2.924
6.	Sociaal Domein	14.162	-2.496	11.665
7.	Volksgesondheid en milieu	3.915	-2.770	1.145
8.	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.037	-2.102	935
9.	Bestuur en ondersteuning	2.206	-212	1.994
	Saldo stelposten en raming onvoorziene uitgaven	5.174	0	5.174
	Totaal uitgaven	36.427	-8.904	27.523
	Algemene dekkingsmiddelen	0	-26.300	-26.300
	Saldo begroting voor bestemming	36.427	-35.203	1.223
	Reserves	104	-1.290	-1.187
	Saldo begroting na bestemming	36.531	-36.494	37

		2021	2021	2021
	Programma	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
1.	Veiligheid	1.209	-21	1.188
2.	Verkeer, vervoer en waterstaat	1.771	-34	1.737
3.	Economie en toerisme	438	-178	261
4.	Onderwijs	1.121	-314	807
5.	Sport, cultuur, recreatie en natuur	3.217	-190	3.027
6.	Sociaal Domein	13.980	-2.496	11.484
7.	Volksgesondheid en milieu	3.913	-2.971	942
8.	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.985	-1.265	720
9.	Bestuur en ondersteuning	2.311	-238	2.073
	Saldo stelposten en raming onvoorziene uitgaven	5.374	0	5.374
	Totaal uitgaven	35.320	-7.708	27.611
	Algemene dekkingsmiddelen	0	-27.399	-27.399
	Saldo begroting voor bestemming	35.320	-35.107	213
	Reserves	34	-1.000	-966
	Saldo begroting na bestemming	35.354	-36.107	-753

		2022	2022	2022
	Programma	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
1.	Veiligheid	1.246	-22	1.224
2.	Verkeer, vervoer en waterstaat	1.787	-34	1.753
3.	Economie en toerisme	364	-103	261
4.	Onderwijs	1.120	-316	803
5.	Sport, cultuur, recreatie en natuur	3.072	-198	2.874
6.	Sociaal Domein	14.257	-3.633	10.625
7.	Volksgezondheid en milieu	3.904	-3.183	720
8.	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.647	-1.279	368
9.	Bestuur en ondersteuning	1.772	-200	1.572
	Saldo stelposten en raming onvoorziene uitgaven	6.049	0	6.049
	Totaal uitgaven	35.218	-8.968	26.250
	Algemene dekkingsmiddelen	0	-27.026	-27.026
	Saldo begroting voor bestemming	35.218	-35.994	-776
	Reserves	1.062	-444	618
	Saldo begroting na bestemming	36.279	-36.438	-158

		2023	2023	2023
	Programma	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
1.	Veiligheid	1.249	-22	1.228
2.	Verkeer, vervoer en waterstaat	1.797	-34	1.763
3.	Economie en toerisme	343	-74	269
4.	Onderwijs	1.118	-319	799
5.	Sport, cultuur, recreatie en natuur	3.074	-194	2.881
6.	Sociaal Domein	14.118	-2.601	11.517
7.	Volksgezondheid en milieu	3.914	-3.200	714
8.	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.504	-1.126	378
9.	Bestuur en ondersteuning	1.783	-170	1.613
	Saldo stelposten en raming onvoorziene uitgaven	6.686	0	6.686
	Totaal uitgaven	35.586	-7.740	27.846
	Algemene dekkingsmiddelen	0	-27.655	-27.655
	Saldo begroting voor bestemming	35.586	-35.395	191
	Reserves	26	-385	-359
	Saldo begroting na bestemming	35.612	-35.780	-168

Deel 2: De paragrafen

Inleiding paragrafen

De paragrafen handelen met name over een aantal belangrijke beheersmatige onderwerpen. Ze gaan voor die onderwerpen in de op de kaders voor het beheer in relatie tot de uitvoering van de beleidsnota's voor zover die voor de onderwerpen zijn opgesteld.

A. Weerstandvermogen en risicobeheersing

Wethouder Vereijken

Wat is weerstandvermogen?

Een risico is een kans op een nadelige gebeurtenis die geld kost. Om risico's op te kunnen vangen heeft de gemeente geld nodig. Het weerstandvermogen is een getal dat aangeeft of de gemeente hiervoor genoeg geld beschikbaar heeft.

De gemeente Landerd wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen. De wijze waarop dat gebeurt, is vastgelegd in de notitie Weerstandvermogen en risicobeheersing (2019). De raad schept het kader voor het risicomanagement. En ook de uitgangspunten die gebruikt worden voor de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Voor de berekening van het weerstandvermogen zijn twee kengetallen nodig:

1. De beschikbare weerstandscapaciteit

Dit is het geld dat beschikbaar is om deze onverwachte kosten op te vangen.

	Rekening 2018	begroting 2019	begroting 2020	Str of Inc
weerstandscapaciteit exploitatie				
Onbenutte belastingcapaciteit				
- OZB	1.369	1.327	1.090	
- rioolrecht	0	0	n.v.t.	
- afvalstoffenheffing	0	0	n.v.t.	
- leges en andere heffingen	1.159	703	809	
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	2.528	2.030	1.899	
Structureel saldo rekening / begroting	61	8	441	
Weerstandvermogen exploitatie	2.589	2.038	2.340	structureel
Weerstandscapaciteit vermogen				
Behoedzaamheidsreserves	7.130	8.495	6.237	
Stille reserves gemeentelijke bezittingen	296	296	274	
Incidenteel saldo rekening / begroting	-335	-1.700	-605	
Weerstandscapaciteit vermogen	7.091	7.091	5.906	incidenteel
Totale weerstandscapaciteit	9.680	9.129	8.246	
Waarvan structureel	2.589	2.038	2.340	
Waarvan incidenteel	7.091	7.091	5.906	

2. De benodigde weerstandscapaciteit

We hebben alle actuele risico's geïntroduceerd. Van de totale lijst met risico's is er een kansberekening gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen die deze risico's hebben. Uit deze berekening blijkt dat het totale risico € 3.875.970 groot is. Rekening houdende met een gewenste ratio van 1,4 is de benodigde weerstandscapaciteit € 5.426.358.

Tabel met de risico's, de beheersmaatregelen en de financiële effecten

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
Algemene uitkering gemeentefonds	<i>Fluctuaties/aantallen</i> De gemeentelijke inkomsten bestaan voor een groot gedeelte uit de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Door maatregelen van het rijk (bezuinigingen), herverdeeldeffecten, aanpassing verdeelmaatstaven etc. lopen we het risico dat de uitkering lager wordt dan geraamd. Omdat het Sociaal Domein vanaf 2019 grotendeels aan de uitkering is toegevoegd op basis van verdeelmaatstaven, stijgt het risico (en daalt bij Sociaal Domein).	De gevolgen van de circulaire worden steeds zo snel mogelijk in beeld gebracht. Ook wordt geanticipeerd op verwachte dalingen of stijgingen als daarvoor sterke aanwijzingen zijn.	€ 4.969.709	€ 5.669.555	Klasse 1, 10%	€ 566.955
Gemeenschappelijke regelingen	De gemeente Landerd heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen. Deze partijen voeren beleid uit voor/namens de gemeente. Naast de beleidsmatige verantwoordelijkheid hebben we als gemeente Landerd ook een financiële verantwoordelijkheid ten aanzien van deze partijen.	We volgen instellingen en verenigingen via hun begrotingen en jaarrekeningen. Die worden jaarlijks aan ons voorgelegd en wij kunnen als deelnemer daarover meepraten c.q. reageren op voorstellen. Een aantal regelingen heeft zelf vermogen voor risico's afgezonderd. Voor die regelingen nemen we geen risico op.	€ 828.043	€ 886.736	Klasse 1, 10%	€ 88.674

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
Gewaarborgde geldleningen	Onze gemeente heeft zich in het verleden garant gesteld voor een aantal geldleningen. De meeste garantstellingen zijn overgedragen aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Bij problemen wordt dit fonds als eerste aangesproken. Onze gemeentelijke verantwoordelijkheid betreft de zogenaamde achtervang. Hierbij is het risico aanzienlijk gereduceerd. Op dit moment bedraagt het saldo van de gegarandeerde leningen ca. € 40 miljoen. Hiervan is het overgrote deel overgegaan naar het waarborgfonds. Daarnaast is er een garantie afgegeven voor een sportvereniging voor een lening van € 350.000 waarvan wij voor 50% garant staan.	We volgen instellingen en verenigingen via hun begrotingen en jaarrekeningen. Bij lokale verenigingen wordt eventueel in gesprek gegaan als er betalingsproblemen blijken uit hun jaarstukken.	€ 175.000	€ 175.000	Klasse 1, 10%	€ 17.500
Ombuigingen	Het realiseren van ingeboekte bezuinigingen is een risico tot het moment waarop ze zijn gerealiseerd. Aannames kunnen anders uitpakken dan verwacht. Dat kan betekenen dat opgenomen bezuinigingen afgeboekt moeten worden t.l.v. het begrotingssaldo in de begroting 2020 en volgende	Er worden alleen concrete bezuinigingsvoorstellen opgenomen. Op voorhand moet duidelijk zijn binnen welk taakgebied de bezuiniging ingevuld moet worden. Het voorstel wordt zo concreet mogelijk benoemd. Algemene bezuinigingsopdrachten worden zoveel als mogelijk vermeden. Uitgangspunt is en blijft dat	€ 374.650	€ 124.312	Klasse 1, 10%	€ 12.431

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
	jaren. Het risico wordt gelopen over ombuigingen die vanaf 2020 in de begroting zijn verwerkt. Dit zijn meestal verlagingen van ramingen of dekking van nieuwe uitgaven uit al bestaande budgetten. In 2020 is dat een bedrag van € 62.252 dat oploopt tot € 124.312 in 2023.	opgenomen bezuinigingsbedragen ook daadwerkelijk ingevuld worden. Afboeken vindt alleen in het uiterste geval plaats.				
Voorziening voor wethouders-pensioenen	De berekening van de voorziening wethouders-pensioenen is o.a. afhankelijk van de rente waarmee gerekend wordt. Als de rente daalt, moet er bijgestort worden om het benodigde bedrag te bereiken.	Het bedrag dat jaarlijks wordt bijgestort proberen zo nauwkeurig mogelijk te bepalen zodat er incidenteel zo weinig mogelijk onverwacht bijgestort moet worden. In de begroting 2019 is de structurele storting in de voorziening verhoogd.	€ 202.134	€ 202.134	10%	€ 20.214
Planschade	Het vergoeden van geleden planschade is wettelijk verplicht. De hoogte van het planschadebedrag wordt vastgesteld door een onafhankelijk en deskundig adviesbureau. Elimineren en reduceren is daarmee nauwelijks mogelijk. Door het planschaderisico waar mogelijk bij particulieren neer te leggen (zie onder beheersmaatregel) kunnen we het planschaderisico wel deels overdragen. Voor het overige	Het risico voor planschade en advieskosten voor externe adviseurs wordt in het geval van particuliere ontwikkelingen al bij de initiatiefnemer neergelegd. Hiermee komt planschade die het gevolg is van een particulier plan niet voor rekening van de gemeente. Voor het overige zullen we het risico op planschade moeten accepteren.	€ 10.500	€ 15.000	Klasse 3, 70%	€ 10.500

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
	zullen we het risico op planschade moeten accepteren. Dat geldt in het bijzonder voor planschade die is veroorzaakt door ruimtelijke plannen waarbij wij als gemeente zelf de initiatiefnemer zijn, zoals het bestemmingsplan voor het realiseren van een Natuurpoort aan de Palmstraat in Schaijk. Door het sluiten van een overeenkomst met een toekomstige uitbater van de natuurpoort kunnen wij dit planschaderisico in de toekomst overdragen, maar totdat een dergelijke overeenkomst gesloten is staan wij als gemeente zelf aan de lat voor planschade die is veroorzaakt door het in werking treden van dit bestemmingsplan.					
Rente	In onze financieringsrente 2020 houden wij rekening met een rentepercentage van 0,5% (meerjarig). Dit percentage is gebaseerd op de nu geldende percentages voor langlopende leningen (Bron BNG). Op basis van onze geplande investeringen moeten wij de komende jaren meer leningen afsluiten. Indien de rente gaat	Wij volgen de renteontwikkelingen en passen het rentepercentage aan als we verwachten dat de rente gaat stijgen.	€ 77.904	€ 61.052	Klasse 2, 30%	€ 18.316

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
	stijgen, betekent dit dat mogelijk niet voor 0,5% geleend kan worden.					
Verzekering bestuurders	Op het gebied van eventuele arbeidsongeschiktheid van de leden van het college van burgemeester en wethouders, evenals de voormalige bestuurders met een APPA-uitkering heeft de gemeente Landerd geen verzekering afgesloten. Bij blijvende arbeidsongeschiktheid is de gemeente verplicht om direct een voorziening op te nemen ter grootte van de verplichtingen tot aan de pensioengerechtigde leeftijd.	Het is mogelijk om een verzekering af te sluiten. De keuze is gemaakt om dat niet te doen.	€ 500.196	€ 470.781	Klasse 1, 10%	€ 47.078
Wet Dwangsom	In het kader van de Wet Dwangsom kunnen wij gehouden zijn aan het betalen van een vergoeding als niet tijdig beschikkingen worden genomen.	In processen opnemen en bewaken dat beschikkingen binnen de daarvoor gestelde termijnen worden genomen.	€ 1.000	€ 1.000	Klasse 4, 70%	€ 700
Wegenbeheerplan	In 2019 is er een wegininspectie van het totale wegenareaal uitgevoerd om inzicht te krijgen in de huidige kwaliteit van het areaal. Aan de hand van de inspectieresultaten, volgens het principe risico gestuurd beheer, wordt een juiste afweging gemaakt in de te nemen onderhoudsmaatregel en het moment van uitvoering.	Door het opnemen van extra budget in de begroting 2020 is het risico vervallen.	€ 551.909	€ 0	n.v.t.	€ 0

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
	Om het achterstallig onderhoud asfalt werkplanning 2019 weg te werken is extra structureel budget opgenomen (€ 50.000) in de begroting.					
Bijstand Besluit Zelfstandigen (verstrekken leningen)	25% van de verstrekte leningen komt voor onze rekening, 75% voor rekening van het rijk. Als een ondernemer niet aflost blijft deze 25% voor onze rekening.	Bij het verstrekken van een lening is onderzocht of een ondernemer in staat is af te lossen. Voor 2020 worden op voorhand geen nieuwe leningen voorzien.	€ 0	€ 0	Klasse 1, 10%	€ 0
Jeugdhulp	Per 2021 wordt het woonplaatsbeginsel gewijzigd. Bij verblijf is de gemeente van herkomst verantwoordelijk voor het kind. In hoeverre dit leidt tot lagere kosten voor onze gemeente is niet bekend. Zorgvraag blijft stijgen Toenemende juridisering in de jeugdhulp. Toename van het meer- en maatwerk Verschuiving van zwaardere jeugdzorg naar lichte jeugdzorg nog niet optimaal (functioneren Basisteam Jeugd en Gezin/transformatie). Wachtlijsten bij Basisteam Jeugd en Gezin en jeugdhulpaanbieders. Beperkte invloed directe doorverwijzing o.a. huisartsen	Acties naar aanleiding van regionale bijeenkomsten en centrumgemeente.	€ 4.274.215	€ 5.576.588	Klasse 2, 10%	€ 557.659

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
	naar Landelijk Transitiearrangement (LTA). Voogdijkinderen die verblijven bij Stichting Maashorst te Reek Het niet halen van het inderdieneffect van de transformatieopgaven					
Participatiewet	Onvoldoende middelen uitvoering Participatiewet als gevolg van toename aantallen die gebruik maken van deze voorzieningen. Naar verwachting is er voor het jaar 2020 geen aanvullende Rijksbijdrage mogelijk. Dit heeft te maken dat de Rijksbijdrage BUIG vanaf 2019 is verhoogd.	Aandacht voor instroombeleid en uitstroombeleid. Zie ook raadsvoorstel dat in mei 2019 aan de raad wordt voorgelegd.	€ 0	€ 0	n.v.t.	€ 0
Re-integratie Participatiewet	Onvoldoende budget om Participatiewet klanten te re-integreren.	In geval van budgettekort, zoveel mogelijk inzet van Algemene Gemeentelijke Reserve die beschikbaar is bij IBN. Dit is een voortzetting van de werkwijze in 2019.	€ 209.454	€ 183.000	Klasse 1, 10%	€ 18.300
Wmo Maatwerkvoorziening en (incl. Beschermd Wonen)	Onvoldoende middelen	Uitvoeringsbeleid is zoveel als mogelijk afgestemd op het beschikbare budget.	€ 1.914.004	€ 2.226.444	Klasse 1, 10%	€ 222.644
WSW	Onvoldoende rijksbudget om bestaande wsw verplichtingen na te komen	Opdracht aan de Gemeenschappelijke Regeling (WSW Brabant Noordoost) om de taken binnen het budget uit te voeren. Dit wordt regelmatig met de	€ 1.879.810	€ 1.981.157	Klasse 1, 10%	€ 198.116

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
		uitvoeringsorganisatie besproken.				
Monumenten / Archeologie	Op basis van de huidige regelgeving wordt bij nieuwe bestemmingsplannen onderzoek gedaan naar het mogelijke archeologische belang. In beginsel komen de kosten daarvan voor rekening van de veroorzaker, volgens daarvoor door de gemeente vast te stellen regels. Bij de door ons zelf te ontwikkelen plannen zijn de kosten voor ons. Voor monumenten is in de begroting een bedrag van € 9.100 opgenomen. In de Subsidieverordening Instandhouding Monumenten Landerd 2010 is echter geen subsidieplafond opgenomen. Indien in 2020 veel subsidie wordt aangevraagd en verleend, dan kan dit bedrag worden overschreden.	Het goed en tijdig stellen van regels voor kosten van archeologisch onderzoek bij ontwikkelen van plannen door derden. Voor onze eigen plannen worden de kosten meegenomen in de kredieten die we daarvoor opnemen. Ten aanzien van de subsidie aan monumenten hebben wij de aanvragen niet in de hand maar wel de subsidievoorwaarden via de verordening.	€ 34.100	€ 34.100	Klasse 1, 10%	€ 3.410
Bijdrage ODBN	In 2013 is de omgevingsdienst Brabant Noord opgericht. Er is een verbeteringslag gemaakt de afgelopen jaren en dit zet zich nu nog voort.	Het kritisch volgen en beïnvloeden van de ODBN. Dit doen we bij de stukken van P&C-cyclus en daarnaast bij inhoudelijke overleggen. Tot slot hebben we een stem in het AB.	€ 60.680	€ 663.801	Klasse 1, 10%	€ 66.380
		TOTAAL VAN DE STRUCTURELE RISICO'S				€ 1.848.877,00

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
Projecten Meer Maashorst	In het programma "Meer Maashorst" is er totaal voor de gemeente Landerd € 2.126.460 subsidie toegezegd. De gemeentelijke projecten zijn in 2018 afgerond. In 2019 heeft de eindafrekening plaatsgevonden en is de subsidie definitief toegekend. Hieraan zijn nog enkele verplichtingen verbonden. Er geldt een instandhoudingstermijn van de met subsidie gerealiseerde projecten van 5 jaar. Hier is in de onderhoudsbudgetten rekening mee gehouden. Voor de natuurpoort zijn binnen 'Meer Maashorst' de randvoorwaarden gecreëerd die de ontwikkeling van een natuurpoort aan de Palmstraat mogelijk maken. Hiervoor geldt als resultaatsverplichting een termijn van maximaal 5 jaar tot realisatie. Hiervoor dient een ondernemer gevonden te worden die wil investeren en exploiteren. Indien de realisatie niet tot stand komt is een aanpassing van de vastgestelde boekwaarde op de gronden mogelijk noodzakelijk.	De voortgang van het proces wordt met vaste regelmaat geagendeerd zowel op ambtelijk niveau als in het Maashorst Bestuur. Door middel van monitoring kan er zo nodig bijgestuurd worden wanneer de via het plan van aanpak vastgestelde planning niet gehaald dreigt te worden. In de planning staan concrete oplevermomenten vastgesteld.	€ 1.500.000	€ 300.000	Klasse 1, 10%	€ 30.000

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd														
GREX, exclusief LOG Graspeel	De grondexploitatie is een bedrijfsmatige tak van de gemeente-exploitatie die sterk afhankelijk is van de economische situatie. Na aftrek van de gevormde voorzieningen resteert per 1-1-2020 een boekwaarde van € 8,1 miljoen. De risico's binnen de GREX zijn o.a. de volgende: • De afzet van bouwpercelen vertraagd • Procedures • Onzekerheden in contracten met ontwikkelaars of garantiebepalingen in deze contracten en daarmee gepaard gaan van extra juridische kosten • Onderzoekskosten flora en fauna en archeologie. • Onverwachte inflatiestijging • Verkooprijzen per m2 niet haalbaar • De kosten voor bouwen woonrijpmaken • Bodemverontreiniging	De maatregelen bestaan uit twee verschillende soorten. Enerzijds administratief, vooral de beoordeling van de uitgaven en inkomsten. Als tweede worden er maatregelen genomen om de verkoop van percelen te bevorderen. Als voorbeeld kan worden genoemd het (tijdelijk) verlagen van de grondprijzen met 10% t/m 2017. Voor Reek Zuid zijn/worden de bouwmogelijkheden verruimd t.o.v. het nu geldende bestemmingsplan. De percentages voor de verschillende complexen zijn: <table><tr><td>Achter-Oventje</td><td>50%</td></tr><tr><td>Akkerwinde</td><td>n.v.t.</td></tr><tr><td>Repelakker</td><td>10%</td></tr><tr><td>Reek Zuid</td><td>50%</td></tr><tr><td>Kerkpad III</td><td>30%</td></tr><tr><td>Voederheil</td><td>10%</td></tr><tr><td>Vensteeg</td><td>n.v.t.</td></tr></table> Risico's zijn alleen opgenomen voor complexen met een positieve (=uitgaven) boekwaarde per 1-1-2020.	Achter-Oventje	50%	Akkerwinde	n.v.t.	Repelakker	10%	Reek Zuid	50%	Kerkpad III	30%	Voederheil	10%	Vensteeg	n.v.t.	€ 7.091.525	€ 3.166.796	Zie kolom beheersmaatregelen	€ 1.975.213
Achter-Oventje	50%																			
Akkerwinde	n.v.t.																			
Repelakker	10%																			
Reek Zuid	50%																			
Kerkpad III	30%																			
Voederheil	10%																			
Vensteeg	n.v.t.																			

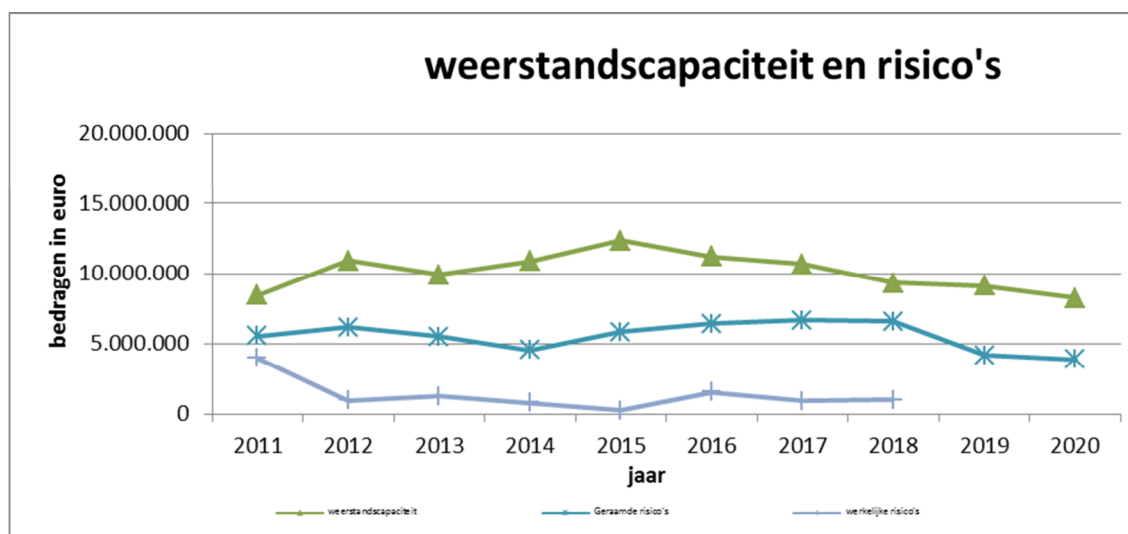
Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag begroting 2019 geactualiseerd	Risicobedrag begroting 2020	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2019 geactualiseerd
	- Planschadepkosten - Hogere plankosten bij langere doorlooptijd van complexen - Interne kosten hoger bij langere doorlooptijd van complexen - Afwaarderingen					
LOG Graspeel	In de exploitatie zijn in de ramingen (net als voorheen) inkomsten opgevoerd i.v.m. dekking uit Vensteeg (2 x € 120.000). O.a. hierover lopen wij risico. Ook moeten nog enkele grondverkoop worden gerealiseerd. Daarnaast zijn de sloop- en saneringskosten voor de Pastoor van Winkelstraat 65 als raming opgenomen in de exploitatie. Ook hiervoor lopen wij risico.	Er is een overeenkomst met de provincie waarin is geregeld dat zij voor 50% garant staan voor nadelige exploitatie uitkomsten.	€ 412.863	€ 87.519	Klasse 3, 50% (daarvan de helft omdat provincie 50% voor rekening neemt)	€ 21.880
		TOTAAL VAN DE INCIDENTELE RISICO'S				€ 2.027.093,00

De gekwantificeerde risico's worden vergeleken worden met de beschikbare weerstandscapaciteit. Daarvoor is de volgende tabel gevuld.

Structureel	
Structureel risicobedrag	1.848.877
Beschikbare weerstandscapaciteit	2.339.963
Structurele ratio	1,27
Gewenste minimale ratio	1,40
Benodigde weerstandscapaciteit	2.588.428
Tekort structurele weerstandscapaciteit	248.465
Incidenteel	
Incidenteel risicobedrag	2.027.093
Beschikbare weerstandscapaciteit	5.906.616
Incidentele ratio	2,91
Gewenste minimale ratio	1,40
Benodigde weerstandscapaciteit*	2.837.930
Overschot incidentele weerstandscapaciteit	3.068.686
Totaal structureel en incidenteel	
Risicobedrag	3.875.970
Beschikbare weerstandscapaciteit	8.246.579
totale ratio	2,13
Gewenste minimale ratio	1,40
Benodigde weerstandscapaciteit	5.426.358
Overschot weerstandscapaciteit	2.820.221
Totale ratio (structureel en incidenteel samen), vereist is 1,4	2,13
* Benodigde weerstandscapaciteit GREX (= onderdeel van totaal benodigde weerstandscapaciteit)	2.795.930

Ontwikkeling weerstandsvermogen in tabel- en grafiekvorm

	Berekende risico's begroting	Herrekenende risico's in jaarrekening voorgaande jaar	Gerealiseerd risico jaarrekening
2011	n.v.t.	5.572.715	3.979.308
2012	6.183.636	3.403.516	963.709
2013	5.506.200	5.176.965	1.234.252
2014	4.545.144	5.086.222	803.539
2015	5.851.953	5.731.693	224.997
2016	6.425.419	6.812.326	1.558.158
2017	6.452.103	6.694.546	705.445
2018	6.571.135	6.591.929	1.006.086
2019	5.129.181	4.182.221	n.v.t.
2020	3.875.970	n.v.t.	n.v.t.

EMU saldo

Lokale overheden nemen in de begroting hun EMU-saldo op. Het begrote EMU-saldo voor Landerd geeft in 2020 een negatief saldo van ruim 4 miljoen te zien. Dit betekent dat wij in 2020 meer uitgeven dan dat er inkomsten zijn.

De oorzaak ligt in investeringen zoals inrichting gebied dorps huis/sporthal Zeeland, MFA Reek sport en spel en Dorps huis Zeeland.

Berekening EMU saldo Gemeente Landerd 2020		2019	2020	2021
Omschrijving		x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
		Volgens realisatie tot en met sept. 2019, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2020	Volgens meerjarenraming in begroting 2020
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)		-5.826	-1.224	-213
2. Mutatie (im)materiële vaste activa		5.997	1.783	4.357
3. Mutatie voorzieningen		-3.098	-1.748	-508
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)		-2.782	-282	-1.157
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa				
Berekend EMU-saldo		-12.139	-4.473	-3.921

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moeten gemeenten vijf financiële kengetallen opnemen in de paragraaf Weerstandsvermogen. Het doel is om op deze manier een beter inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente. Het gaat over de volgende vijf kengetallen:

1. Netto schuldquote
2. De solvabiliteitsratio
3. Kengetal grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

De kengetallen worden hieronder uitgelegd.

Netto schuldquote

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit laat zien in hoeverre de gemeente afhankelijk is van schuldeisers. Met dit cijfer kun je zien of je aan al je betalingsverplichtingen kunt voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen als percentrage van het totale vermogen verstaan. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe beter je in staat bent om al je schulden te betalen.

Kengetal grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de waarde van de grond is ten opzichte van de totale opbrengsten. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant beoordeelt ieder jaar bij de jaarrekening of de gronden tegen een juiste waarde op de balans zijn opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en de structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. De structurele baten en lasten worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten in staat zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente is ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Onder de woonlasten worden verstaand de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde.

Tabel kengetallen Landerd

		Rek. 2018	begr. 2019 na wijz	begr. 2020	begr. 2021	begr. 2022	begr. 2023
1A.	Netto schuldquote	12,04%	36,13%	42,18%	52,07%	49,02%	41,19%
1B.	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	8,38%	31,72%	38,05%	48,05%	45,09%	37,20%
2.	De solvabiliteitsratio	51,43%	45,94%	42,42%	40,60%	38,36%	41,48%
3.	Kengetal Grondexploitatie	17,77%	21,42%	11,68%	5,35%	4,26%	2,36%
4.	Structurele exploitatieruimte	0,15%	-1,42%	1,60%	1,93%	0,67%	0,54%
5.	Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden	97,30%	101,85%	102,39%	108,83%	115,54%	118,14%

Toelichting kengetallen, wat betekenen de uitkomsten:

- De netto schuldquote 1a en 1b stijgt na 2018 omdat er, gezien de verwachte investeringen, nieuwe geldleningen afgesloten moeten worden. De percentages voldoen ook dan nog aan de hoogste eisen
- Idem voor het solvabiliteitspercentage met dien verstande dat dit wel daalt vanaf 2020.
- De boekwaarde van de GREX is fors lager geworden in 2020. De verhouding van deze boekwaarde t.o.v. de totale inkomsten van de gemeente is daarmee ook verlaagd. Het risico is daarom ook gedaald.
- Het percentage van 1,6% komt overeen met het structurele voordeel van 2020 ad € 568.000. Het verloop van dit percentage geeft aan dat er een neerwaartse tendens is m.b.t. tot dit saldo in de jaren 2022 en 2023 maar nog steeds positief is.
- De belastingcapaciteit geeft een stijgend beeld. Dit wordt veroorzaakt door meer dan gemiddelde stijging van onze belastingen. Met name de inhaalslag voor afvalstoffenheffing richting 100% kostendekking in de jaren 2021 en 2022 zorgen daarvoor.

B. Onderhoud kapitaalgoederen

Wethouder Vereijken

Het is een taak van de gemeente om de voorzieningen in de openbare ruimte en de buitensportvoorzieningen op een gewenst niveau te houden. Concreet betreft dit de instandhouding van de kapitaalgoederen in de vorm van wegen, gebouwen, civieltechnische kunstwerken, riolering, bossen, openbare verlichting, speeltuinen, groen en buitensportvoorzieningen.

Kwaliteit gestuurd

De instandhouding van onze kapitaalgoederen vindt plaats aan de hand van kwaliteit gestuurd beheer. Met beeldkwaliteiten en schouwen, het ontwikkelen en opstellen van beeldbestekken, rapportagemodellen en de gewenste kwaliteit vertalen naar de verschillende uitvoeringsprogramma's. Via inspecties en schouwrondes controleren we of het gekozen kwaliteitsniveau ook daadwerkelijk wordt gehaald.

Integrale uitvoering

Het onderhoud aan onze kapitaalgoederen wordt zoveel als mogelijk integraal opgepakt. Het onderhoud aan de riolering is hierbij leidend. Concreet betekent dit dat bij een onderhoudsplan aan de riolering ook de rijbaan, het trottoir en de groenvoorziening worden meegenomen als dit noodzakelijk is. Ook vindt er afstemming plaats met werkzaamheden van nutsbedrijven en ontwikkelaars.

Risico gestuurd beheer

In de uitvoeringsprogrammering staat het risico gestuurd beheer steeds meer centraal. De toepassing van dit risico gestuurd beheer zorgt ervoor dat we constant de afweging maken of de eerder voorgestelde maatregel ook echt nodig is op dat moment en of ergens anders geen nieuwe urgentere situaties zijn ontstaan. Door middel van constante (her)prioritering zetten we de beschikbare middelen daar in waar ze het meest effectief zijn. Hogere risiconiveaus worden daardoor verlaagd.

Kapitaalgoederen	Beleidskaders	Vertaling financiële consequenties
1. Wegen	In 2019 is er een wegininspectie van het totale wegenareaal uitgevoerd om inzicht te krijgen in de huidige kwaliteit van het areaal. Aan de hand van de inspectieresultaten, volgens het principe risico gestuurd beheer, wordt een juiste afweging gemaakt in de te nemen onderhoudsmaatregel en het moment van uitvoering. De wegininspectie genegeerd een overzicht van schadebeelden en bijbehorende maatregelen over de verhardingen waaronder de voetpaden, fietspaden en wegen. De omvang en ernst van de schadebeelden is op dit moment (augustus 2019) nog niet bekend. In 2019 worden ten laste van de begroting 2019 maatregelen genomen om het geconstateerde achterstallig onderhoud weg te werken. In de 2^e Burap 2019 zal hierover gerapporteerd worden. De inspectie vormt de input voor het opstellen van een actuele meerjarenplanning (10 jaar) voor groot onderhoud en vervanging (reconstructies) van asfalt- en elementenverhardingen. Op het moment van schrijven is het nieuwe wegbeheerplan 2020-2024 nog niet afgerond. <i>Wegbeheerplan 2020-2024</i> Uitgegaan wordt van een sober en doelmatig onderhoud, vertaald naar het kwaliteitsniveau B en C (CROW). De voorziening onderhoud wegen, straten en pleinen voorziet in de instandhouding van het wegenareaal. In de beschikking van 2020 en 2021 is rekening gehouden met een hogere uitgaven uit de voorziening n.a.v. de wegininspectie 2019. Het jaarplan 2020 groot onderhoud wegen vanuit het wegbeheerplan (2020-2024) wordt dit jaar uitgevoerd. Daarnaast vindt de uitvoering groot onderhoud en vervanging asfaltverhardingen werkplanning 2019-2020 plaats. Om het achterstallig onderhoud asfalt werkplanning 2019 weg te werken is extra budget opgenomen (50.000 kapitaallast) in de begroting	Onderhoud wegen: - Dagelijks onderhoud: € 148.000 - Toevoeging 2020: € 552.000 - Aanwending 2020 groot onderhoud: € 850.000 - Stand voorziening 1-1-2020: € 171.000

2. Gebouwen	<i>Meerjaren onderhoudsplan (MJOP) gebouwen 2017-2021</i> Uitgegaan wordt van een sober en doelmatig onderhoud, vertaald naar de NEN 2767 methodiek norm 3. In 2020 besteden we de onderhoudswerkzaamheden aan die voor de diverse onderdelen zijn voortgekomen uit de inspecties en die als zodanig zijn vertaald in het MJOP Gebouwen. Voor een efficiënte bedrijfsvoering bundelen we daarbij waar mogelijk en verantwoord, de werkzaamheden van enkele jaren en zal zorgen voor een verlaging van de onderhoudskosten.	Onderhoud gebouwen: - Dagelijks onderhoud € 0 - Toevoeging 2020: € 521.000 - Aanwending 2020 € 873.000 - Stand voorziening 1-1-2020: € 1.382.000
3. Riolering en waterplan	<i>Verbreed Gemeentelijk Rioolbeheerplan (VGRP) 2016</i> Op basis van het in december 2016 door uw raad vastgestelde VGRP 2016-2021 worden de noodzakelijke vervangingen en groot onderhoud in de respectievelijke jaarplannen voorbereid en uitgevoerd. Hierbij vormen schadebeelden en restlevensduurbepaling op basis van NEN 3399 het uitgangspunt. Bij riolering wordt bij uitstek gekeken naar integrale aanpak van de openbare ruimte om daarmee waar mogelijk “werk met werk” te maken. In 2020 wordt er gestart met het opstellen van een vGRP Maashorst gemeente en extra ingezet op de wateropgave en klimaatadaptatie.	Onderhoud riolering: - Dagelijks onderhoud : € 74.000 - Toevoegingen 2020: € 515.000 - Aanwending 2020 € 904.000 - Stand voorziening 1-1-2020 € 929.000
4. Bosbeheer	<i>Geïntegreerd bosbeheer</i> In 2020 wordt volgens het systeem van geïntegreerd bosbeheer opnieuw een gebied aangepakt. In totaal is het areaal bos verdeeld in 6 werkblokken. Er wordt gewerkt met een cyclus van 6 jaar.	Onderhoud bosbeheer: - Dagelijks onderhoud : € 207.500 - Toevoegingen 2020: € 20.000 - Aanwending 2020: € 30.000 - Stand voorziening 1-1-2020 € 154.000
5. Openbare verlichting	<i>Beleidsplan Openbare Verlichting 2017</i> Uitgegaan wordt van een sober en doelmatig onderhoud, vertaald naar kwaliteitsniveau B (CROW). Het jaarplan 2020 wordt dit jaar uitgevoerd. In 2018 is gestart met vervanging van de verlichting in de centra van de 3 kernen, gekoppeld aan de in uitvoering zijnde centrumplannen. Het project wordt in 2020 afgerond.	Onderhoud openbare verlichting: - Dagelijks onderhoud: € 71.000 - Toevoeging 2020: € 0 - Aanwending 2020 € 31.000 - Stand reserve 1-1-2020 € 67.000

6. Speeltuinen	In 2020 worden de speeltoestellen vervangen die daar zowel op basis van inspectie als op basis van onderhoud aan toe zijn. Dergelijke vervangingen gaan altijd in overleg met de betrokken buurt (-vereniging).	Onderhoud speeltoestellen: - Dagelijks onderhoud: € 33.750 - Toevoeging 2020: € 0 - Aanwending 2020: € 11.000 - Stand reserve 1-1-2020 € 98.000
7. Groen	Voor het groen hebben we geen onderhoud-vervangingsfonds beschikbaar. Binnen de geplande investeringsprojecten wordt de vervanging van groen meegenomen. Voor vervanging van verouderd groen in de woonwijken is er jaarlijks een beperkt budget beschikbaar. Planning en prioritering gebeurt op basis van beoordeling, waarbij veelal ook wordt afgegaan op verzoeken uit de buurten. Het groen in het buitengebied kan veelal omgevormd worden d.m.v. beheermaatregelen die opgenomen worden in het reguliere onderhoud. Planning en prioritering gebeurt op basis van beoordeling gericht op het gewenste eindbeeld of voorkomen van overlast bij aangrenzende eigenaren. Hiervoor is beperkt budget beschikbaar. Voor bomen is er een bestemmingsreserve, waaruit in 2020 er een update plaats vindt van de bomenverordening en kaart beschermde houtopstanden. In 2020 wordt het Groenstructuurplan herzien, hierin wordt in het bijbehorend programma vervanging van lanen opgenomen. Voor ontwikkeling van natuur en landschap is er de reserve Groen. In 2020 moet een nieuw contract worden afgesloten voor het Groen Blauw Stimuleringskader, is er een stimuleringsbijdrage beschikbaar voor projecten gericht op de aanplant van erven en het verhogen van de biodiversiteit en wordt een perceel aan de Peelweg t.h.v. de Trentse bossen ingericht. De proef met schapenbegrazing van natuurpercelen loopt in 2020 nog door.	Onderhoud groen: - Dagelijks onderhoud € 506.000 Bestemmingsreserve bomen: - Toevoeging 2020: € 0 - Aanwending 2020: € 20.000 - Stand reserve 1-1-2020 € 49.000 Reserve groen: - Toevoeging 2020: € 101.669 - Aanwending 2020: € 25.172 - Stand reserve 1-1-2020: € 544.017

8. Onderhoud sportvelden	Het (groot) onderhoud wordt jaarlijks gepland en uitgevoerd in de zomerperiode. In 2020 wordt een geactualiseerd onderhoud- en vervangingsplan voor alle sportparken in de gemeente opgesteld.	Onderhoud sportvelden: - Dagelijks onderhoud € 79.000 - Geen reserve/voorziening
9. Civieltechnische kunstwerken	Uitgegaan wordt van een sober en doelmatig onderhoud, vertaald naar het kwaliteitsniveau B (CROW). In 2020 wordt een de brug Boterbloem vervangen. Op basis van het kunstwerkenbeheerplan wordt het jaarplan dagelijks en groot onderhoud uitgevoerd. Dit aan de hand van de uitgevoerde inspectie en opgestelde investeringsplanning in 2019.	Onderhoud civieltechnische kunstwerken: - Dagelijks onderhoud € 27.000 - Geen/reserve/voorziening

Als we voldoende geld op onze bankrekening hebben, kunnen we onze wensen uitvoeren. Om te zorgen voor voldoende geld, zijn snelle beslissingen op de geld- en kapitaalmarkt nodig. Hier zijn strenge regels aan verbonden.

Hoe het geld van de gemeente Landerd beheerd wordt, staat in het treasurybeleid. Hierin staat ook de treasuryfunctie beschreven. De treasuryfunctie bekijkt hoe we betalingen kunnen doen en hoe we aan het geld hiervoor komen. Bijvoorbeeld door een lening aan te gaan. Ook kan het zijn dat we geld over hebben. De treasuryfunctie kijkt dan hoe we dat het beste kunnen beheren.

De belangrijkste punten uit het treasurystatuut zijn:

- Overtollige gelden zetten we alleen uit bij banken of instellingen die voldoen aan de Wet Fido en de bijbehorende uitvoeringsregeling
- Het afsluiten van leningen gebeurt door bij ten minste twee financiële instellingen een offerte aan te vragen.
- We maken alleen gebruik van financiële instrumenten om risico's te verkleinen niet om winst te maken.

Het betalingsverkeer verloopt in hoofdzaak via de huisbank, de NV Bank voor Nederlandse Gemeenten.

Schatkistbankieren voor decentrale overheden

Per 15 december 2013 is Schatkistbankieren wettelijk verplicht. Dagelijks worden alle overtollige geldmiddelen boven een drempelbedrag afgeroomd en aangehouden in de schatkist bij het Ministerie van Financiën. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000.

De drempel voor onze gemeente in 2020 is 0,75% van € 36.764.746 dat is een bedrag van € 275.736.

Rentebeleid

Bij het opstellen van deze begroting is ervan uitgegaan dat het aantrekken van geld tegen een rente van 0,5% mogelijk is. De interne renteverrekeningen geschieden met het vastgestelde percentage van 0,5%.

Risicobeheer; de Kasgeldlimiet en Renterisiconorm

Met de invoering van de wet FIDO zijn de risico's die gemeenten lopen bij lenen en beleggen ingeperkt. De risico's van lenen worden beperkt doordat gemeenten zich moeten houden aan de zogeheten kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

De kasgeldlimiet zorgt ervoor dat er niet te veel kortlopende leningen worden aangetrokken; de renterisiconorm beperkt het renterisico door aflossingen en renteherzieningen van de langlopende leningen te spreiden.

Het is de bedoeling dat het saldo van leningen en uitzettingen met een rente typische looptijd van korter dan één jaar niet boven een bepaald percentage (de kasgeldlimiet) van het begrotingstotaal uitkomt. Voor 2020 is dit percentage vastgesteld door de minister op 8,5%. Het begrotingstotaal over 2020 van de gemeente Landerd komt uit op € 36.764.746. De kasgeldlimiet bedraagt € 3.125.003.

Het renterisico heeft betrekking op de vaste schuld en op het bedrag waarover renterisico wordt gelopen. Naast de renteherzieningen zijn hiervoor ook de aflossingen van belang, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt getoetst aan het bedrag van de renterisiconorm. Deze renterisiconorm heeft betrekking op het totaal van de begroting van uitsluitend het komende jaar. Het doel van deze norm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. De norm stelt dat per jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal na aftrek van aflossingen en renteherziening in aanmerking mag komen voor herfinanciering of renteherziening. In juli 2014 is er een langlopende geldlening aangetrokken van € 8.000.000. De looptijd van deze geldlening is 10 jaar.

Het renterisico voor 2020 bedraagt 20% van het begrotingstotaal (€ 7.352.949).

Rentelasten, renteresultaat en doorbelasting

Op basis van de nieuwe BBV moeten de volgende onderdelen aan deze paragraaf worden toegevoegd:

- De rentelasten
- Het renteresultaat
- De wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen, GREX en projecten

In onderstaande tabel zijn de twee bovenste terug te vinden:

		Begroting 2020
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		142.612
Externe rentebaten		0
Subtotaal		142.612
Rente doorberekend aan grondexploitatie		-54.492
Rente projectfinanciering doorberekend aan taakveld		0
Subtotaal		-54.492
Subtotaal door te rekenen rente		88.120
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		88.120
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente		-174.895
Renteresultaat op taakveld Treasury (voordelig)		86.775

De doorbelasting van de rente GREX vindt plaats op de voorgeschreven wijze. Dit betekent dat het percentage van onze leningportefeuille wordt afgezet tegen de verhouding eigen en vreemd vermogen per balansdatum van de laatst vastgestelde GREX (in dit geval 1-1-2019). Daaruit komt een percentage van 0,69%. Dit percentage wordt berekend over de boekwaarde per 1-1-2019 van de GREX. Daaruit komt een bedrag van € 54.492 (zie tabel hierboven).

De doorbelasting aan onze investeringen vindt plaats met een (afgerond) percentage van 0,5%. Bij een boekwaarde van onze activa per 1-1-2020 is dat een bedrag van € 174.895 (zie tabel hierboven).

Financieringsbehoefte en leningenportefeuille

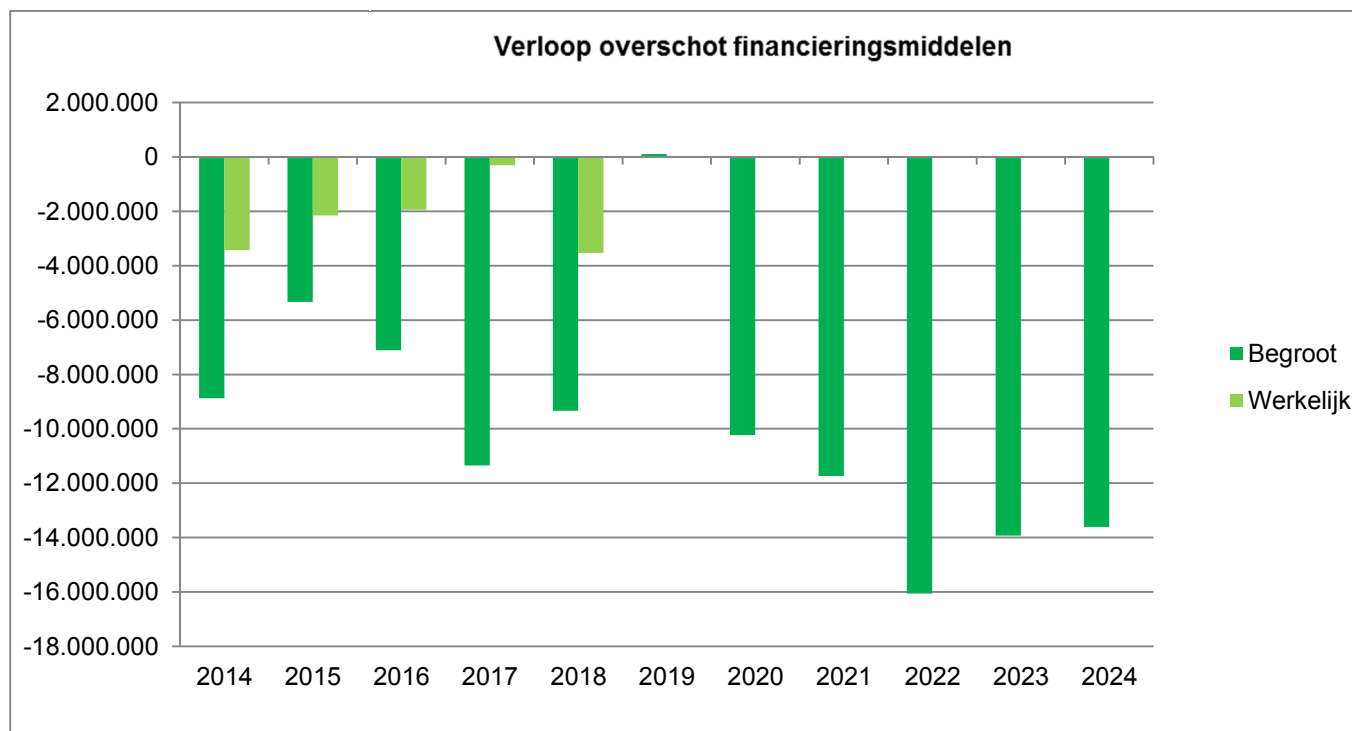
De financieringsbehoefte neemt af als er gronden worden verkocht. Daarnaast is medio 2014 een lening van 8 miljoen euro afgesloten met een looptijd van 10 jaar. Indien in een van de jaren van de meerjarenbegroting de uitgaven naar verwachting de liquide middelen overtreffen wordt in dat jaar voor de financiering van bepaalde projecten een (kortlopende) lening aangetrokken.

Overzicht tekort/overschot langlopende financieringsmiddelen

Boekwaarde 1.1	2020	2021	2022	2023	2024
Boekwaarde activa	33.523.112	34.057.150	37.201.141	36.188.175	35.024.432
Boekwaarde GREX	8.772.727	5.982.901	5.632.989	4.931.846	4.817.430
Subtotaal	42.295.839	40.040.051	42.834.130	41.120.021	39.841.862
Reserves	16.614.174	15.390.729	15.177.862	15.953.924	15.762.894
Voorzieningen	11.453.643	9.706.203	9.198.240	9.638.952	9.665.817
Geldleningen	4.000.000	3.200.000	2.400.000	1.600.000	800.000
Subtotaal	32.067.817	28.296.932	26.776.102	27.192.876	26.228.711
Overschot/ tekort (-/- = tekort)	-10.228.022	-11.743.119	-16.058.028	-13.927.145	-13.613.151

De fluctuaties in het financieringssaldo worden onder andere veroorzaakt door de investeringen (o.a. Dorpshuis Zeeland, sportaccommodaties, uitvoering landschapsbeleidsplan ed.) en verwachte verkoop van gronden. Verder is rekening gehouden met de geactualiseerde kostprijsbegrotingen grondexploitatie zoals deze in deze begroting 2020 is opgenomen.

Het verloop van het financieringsoverschot vanaf 2014 is in een grafiek weergegeven. Verwacht wordt dat de kasgeldlimiet en de renterisiconorm in 2020 niet wordt overschreden. Het is wel noodzakelijk dat er gelden aangetrokken worden.

De gegevens van de jaren 2014 tot en met 2018 zijn gebaseerd op de werkelijke cijfers per 1 januari van die jaren. De jaren daarna zijn gebaseerd op ramingen.

D. Bedrijfsvoering

Burgemeester Bakermans

Waar gaat deze paragraaf over?

Wij besteden ons geld rechtmatig, doelmatig en doeltreffend. We zijn een betrouwbare en transparante partner. Hoe we hieraan werken noemen we bedrijfsvoering. Die gaat over de hele gemeentelijke organisatie, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Deze paragraaf gaat in op de nieuwe elementen voor bedrijfsvoering.

Wat willen wij bereiken in 2020?	Wat doen we daarvoor in 2020?	Effecten en prestaties
Herindeling intern voorbereiden	- Opstellen sociaal plan - Opstellen arbeidsvoorwaarden - Opstellen functieboek - Voorzetten en uitbreiden werkgroepen bedrijfsvoering - Planvorming informatievoorziening - Planvorming gezamenlijke ICT-omgeving - Creëren gezamenlijk netwerk inclusief glasvezelverbinding - Migratie basis ICT hardware en servers	- Mogelijke onrust onder personeel beperken door tijdig duidelijkheid te geven - Beheersbare overgang naar nieuwe organisatie - Basisomgeving ICT voor nieuwe organisatie
Bezuiniging op bedrijfsvoering	- ICT-investering verantwoord doorschuiven van 2020 naar 2022	- ICT beheersmatig blijven oppakken - Sluitende begroting

Overheadkosten

Vanaf de begroting 2017 wordt er anders met de overhead omgegaan (BBV).

Om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te verhogen wordt o.a. de overhead niet langer verdeeld via de kostenplaatsen maar in een apart overzicht aan de raad gepresenteerd. Dat overzicht is in deze paragraaf opgenomen.

Er zijn regels opgesteld in het BBV over welke kosten wel en niet onder de overhead geschaard worden. Dit betekent voor ons het volgende:

- De uitgaven en inkomsten van onze kostenplaatsen zijn in eerste instantie opgenomen als overhead. Daarnaast een aantal posten die niet onder de kostenplaatsen vielen maar nu wel als overhead betiteld moeten worden. Deze posten zijn:

Directe salarislasteren
BMO facilitair
BMO advies en ondersteuning
BMO informatievoorziening
R&B buitendienst
Gemeentesecretaris
Bestuurlijke en juridische ondersteuning
Voorlichting

- Aan de GREX mogen nog wel de uren/overhead worden toegerekend zoals voorheen gebeurde. Daarnaast wordt op basis van de ingeschatte urenbesteding 2020 bepaald wat onze directe uren voor de taken zijn van de andere posten in onze begroting. Aan die begrotingsposten mogen alleen de directe salarislaster van de betrokken medewerkers worden toegerekend.
- Voor deze doorberekening berekenen we een direct uurtarief. Dat zijn de totale salarislaster binnendienst gedeeld door de directe uren binnendienst. Voor de buitendienst wordt het tarief apart berekend op dezelfde wijze als de binnendienst.. Voorgeschreven is ook dat de uren/salarislaster van leidinggevenden die functioneringsgesprekken voeren, in zijn geheel als overhead beschouwd moeten worden, ook al werken deze personen (gedeeltelijk) aan directe taken. Ook administratieve en/of secretariële ondersteuners zijn overhead.
- Dit betekent dat de totale lasten die niet verdeeld worden over de taken, in de overhead opgenomen moeten worden.

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
totale lasten t.b.v. bepaling overhead	9.542.213	9.492.040	9.384.382	9.523.490
Af: Doorbelaste directe salarislaster	-4.427.892	-4.498.416	-4.354.719	-4.440.158
totaal van de overhead	5.114.321	4.993.624	5.029.663	5.083.332
Berekening percentage overhead				
totaal van de overhead	5.114.321	4.993.624	5.029.663	5.083.332
Gedeeld door totaal van de directe doorbelaste salarissen	4.427.892	4.498.416	4.354.719	4.440.158
percentage overhead	115,50%	111,01%	115,50%	114,49%
Ter vergelijking uit begroting 2019	106,78	102,95	101,86	n.v.t.

Dit overheadpercentage wordt gebruikt om de lasten door te berekenen aan de GREX. Voor de toerekening aan onze heffingen zoals, leges, afval en riolering gebruiken we de kostenplaatsmethode. Dat is voor de toerekening aan die heffingen nauwkeuriger.

In de begroting 2020 worden nu twee overheadpercentages genoemd die verschillend zijn. Deze zijn:

1. De hierboven berekende 115,5%. Dit is het percentage opslag overhead dat toegerekend kan worden aan onze directe salarislaster per uur. Als een uurtarief dus € 40 is dan moeten we daar € 46,20 bij tellen om de totale lasten per direct uur te bepalen. Dat zijn de directe salarislaster plus de overhead. Dat is dan in dit voorbeeld € 86,20.
2. In programma 9 wordt in de tabel beleidsindicatoren een overheadpercentage genoemd van 13,95% (2019 was 14,34%). Dit zijn de totale overheadkosten gedeeld door de totale lasten van de begroting excl. de stortingen in de reserves. Dit percentage geeft dus aan dat 13,95% van onze begrotingsuitgaven bestaan uit overhead.

Voor de vergelijking van de overhead zijn er meer interessante gegevens. Dat is bijvoorbeeld het aantal fte's overhead t.o.v. het totale aantal fte's.

	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal fte's overhead	39,34	41,77
Totaal aantal fte's	103,28	106,89
Overhead procentueel	38,09%	39,07%

E. Verbonden partijen

Burgemeester Bakermans

Gemeenten voeren diverse taken uit voor hun inwoners. Het uitvoeren van die taken kan op verschillende manieren:

- door de taken zélf uit te voeren;
- door een andere organisatie taken uit te laten voeren en
- door het deelnemen aan een verbonden partij.

Als een gemeente taken zelf uitvoert draagt de gemeente alle financiële- en alle bedrijfsvoeringsrisico's. Het uitbesteden van taken kan door middel van het geven van subsidies of door het sluiten van contracten. Gemeenten kunnen ook taken uitvoeren via 'verbonden partijen'.

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), moet de gemeente in de begroting opnemen:

- Gemeenschappelijke regelingen
- Vennootschappen
- Verenigingen waar de gemeente lid van is en stichtingen waarin de gemeente een bestuurszetel heeft.
- Overige verbonden partijen

Het gaat om een overzicht van de rechtspersonen waar Landerd een bestuurlijk en financieel belang in heeft.

Wat is een bestuurlijk belang?

Een bestuurlijk belang houdt in: dat de gemeente zeggenschap heeft in een organisatie, bijvoorbeeld als een wethouder zitting heeft in het bestuur of namens de gemeente stemt.

Wat is een financieel belang?

Een financieel belang houdt in: als de gemeente aansprakelijk is bij het niet-nakomen van verplichtingen van de verbonden partij. De gemeente betaald een bedrag aan een verbonden partij. Als deze partij failliet gaat kan de gemeente dat bedrag niet meer terugkrijgen.

Wat staat er in deze paragraaf?

In de paragraaf Verbonden partijen moet het volgende staan:

- het doel
- de deelnemers
- het bestuurlijk belang
- het financieel belang
- de risico's

De gemeente Landerd neemt per 1 januari 2018 deel aan de volgende gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen:

Hieronder volgt een toelichting per verbonden partij.

A. Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD) Deelnemers: Brabant-Noord en Regio Tilburg. Totaal 26 gemeenten Doel: Gezamenlijke behartiging van de gezondheidszorg in Brabant-Noord en regio Tilburg. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: Tilburg	De begroting van de GGD bevat een paragraaf weerstandsvermogen. De risico's zijn in beeld gebracht en zijn beperkt.	Bijdrage Landerd 2020 € 527.185
	Totale begroting 2020 Resultaat	€ 62.302 € 0 x € 1.000

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West en Noord (RAV)</i> Deelnemers: 44 gemeenten in Brabant-Noord, Midden en West Doel: De regeling heeft tot doel een goede ambulancezorg te waarborgen en een bijdrage te leveren aan de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: Tilburg	De begroting van de RAV bevat een paragraaf weerstandsvermogen. De risico's zijn in beeld gebracht en zijn beperkt.	Sinds 2012 wordt er geen gemeentelijke bijdrage gevraagd.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2020 € 14.009 € 30.687 € 0 x € 1.000	31-12-2020 € 13.970 € 29.087

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel
<i>Veiligheidsregio Brabant-Noord</i> Deelnemers: Alle 17 gemeenten van de regio Brabant-Noord. Doel: De Veiligheidsregio heeft 3 hoofdtaken: – regionale brandweezorg – Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR) – meldcentrum voor politie, brandweer en ambulancezorg. Bestuurlijk belang: Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch	De begroting van de veiligheidsregio bevat een paragraaf weerstandsvermogen, waarin risico's worden benoemd.	De bijdrage aan de Veiligheidsregio bedraagt voor 2020 € 942.369
	Totale begroting 2020 Resultaat	€ 42.770 € 0 x € 1.000

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel								
<i>Werkvoorzieningsschap Noordoost Brabant</i> Deelnemers: Brabant-Noordoost Doel: Betreft bestuurskosten van het Werkvoorzieningsschap. Daarnaast is het Werkvoorzieningsschap opdrachtgever voor de IBN-groep als uitvoeringsorganisatie van de Wet Sociale Werkvoorziening. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: Uden	Sinds 1 januari 2015 (Participatiewet) kunnen er geen mensen meer in de Wsw instromen. Dit geldt ook voor mensen met een Wsw-indicatie die op de wachtlijst stonden voor een Wsw-plek. Zij krijgen mogelijk bijstand. Bestaande Wsw'ers met een vast dienstverband houden hun baan en hun salaris.	De van het Rijk te ontvangen vergoeding voor de subsidiabele eenheden (SE) wordt doorgesluisd naar IBN, die voor de uitvoering verantwoordelijk is. De totale bijdrage van de gemeente Landerd voor 2020 in de bestuurskosten bedraagt € 3.905.								
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	<table><tr><td>1-1-2020</td><td>31-12-2020</td></tr><tr><td>€ 27.359</td><td>€ 27.359</td></tr><tr><td>€ 5.422</td><td>€ 5.422</td></tr><tr><td>x € 1.000</td><td></td></tr></table>	1-1-2020	31-12-2020	€ 27.359	€ 27.359	€ 5.422	€ 5.422	x € 1.000	
1-1-2020	31-12-2020									
€ 27.359	€ 27.359									
€ 5.422	€ 5.422									
x € 1.000										

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Milieustraat Oss</i> Deelnemers: Gemeente Oss en Landerd Doel: Exploiteren en beheren van de milieustraat aan de Maaskade te Oss Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Brands Plv lid: Wethouder Vereijken Vestigingsplaats: Oss	Beheer is via tariefstelling rendabel. Risico's beperkt.	De totale begrote bijdragen van de gemeente Landerd in 2020 bedraagt € 254.252	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2020 n.v.t. n.v.t. x € 1.000	31-12-2020 n.v.t. n.v.t.

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Afvalinzameling</i> Deelnemers: Gemeente Oss en Landerd Doel: Het efficiënt, doelmatig en bestendig uitvoeren van de gemeentelijke taak tot inzameling van huishoudelijke afvalstoffen. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Brands Plv lid: Wethouder Vereijken Vestigingsplaats: Oss	Risico's beperkt.	Er wordt geen aparte bijdrage betaald aan de gemeente Oss. We ontvangen facturen voor de gemaakte kosten van de afval inzameling door de gemeente Oss	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2020 n.v.t. n.v.t. x € 1.000	31-12-2020 n.v.t. n.v.t.

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Brabants Historisch Informatiecentrum</i> Deelnemers: 15 gemeenten in Brabant-Noord, de provincie Noord-Brabant, waterschap Aa en Maas en waterschap De Dommel Doel: Beheer archieven in Brabant-Noordoost. Deze organisatie is in 2004 ontstaan uit een fusie van het Streekarchief Brabant-Noordoost met het Rijksarchief Bestuurlijk belang: Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch	Het BHIC heeft in haar paragraaf weerstandsvermogen de risico's benoemd. Deze zijn beperkt.	De totale bijdrage van de gemeente Landerd in 2020 bedraagt € 55.500	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2020 € 518 € 2.230 € 0 x € 1.000	31-12-2020 € 798 € 2.418

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost Brabant 2015</i> Deelnemers: Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, 's-Hertogenbosch, Landerd, Maasdonk, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis, Sint Michielsgestel, Uden Meierijstad en Vught. Doel: De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van belangen van de gemeenten op het gebied van doelmatige inkoop van de individuele voorzieningen en voor de flexibele jeugdhulp, volgens het systeem van bestuurlijk aanbesteden. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch		De totale bijdrage van de gemeente Landerd bedraagt in 2020: € 3.763.146	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2020 n.v.t. n.v.t. x € 1.000	31-12-2020 n.v.t. n.v.t.

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Centrumregeling WMO Brabant Noordoost-oost 2020-2023</i> Deelnemers: Bernheze, Boekel, Boxmeer, Cuijk, Grave, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis en Uden. Doel: De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van ondersteuning in het kader van de Wmo volgens het systeem van bestuurlijk aanbesteden. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch		De totale bijdrage van de gemeente Landerd voor 2020 bedraagt € 717.444	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2020 n.v.t. n.v.t. x € 1.000	31-12-2020 n.v.t. n.v.t.

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Belastingsamenwerking Oost-Brabant</i> Deelnemers: Waterschap Aa en Maas, gemeente Oss, Uden, Veghel, Deurne, Boekel en Landerd Doel Het efficiënt opleggen en innen van de gemeentelijke belastingen en de afhandelingen van bezwaren tegen deze belastingen. De hoogte van de tarieven worden vastgesteld door de Raad van de gemeente Landerd Bestuurlijk belang Lid: Wethouder Vereijken Plv lid: Burgemeester Bakermans Vestigingsplaats: Oss	Doordat gegevens niet tijdig beschikbaar zijn, wordt de berekening van de OZB grof matiger.	De bijdrage voor 2020 bedraagt € 233.210	
	Totale begroting 2020	€ 8.356.000	

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV)</i> Deelnemers: Brabant- Noordoost, samen met de provincie Noord-Brabant Doel: Deur-tot-deur vervoer voor WMO-geïndiceerde en alle andere reizigers. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Vereijken Plv lid: Burgemeester Bakermans Vestigingsplaats: Oss	Vanaf 1 januari 2017 is ZCN Totaalvervoer de opdrachtnemer voor het Regiotaxivervoer. Dit contract loopt van 1-1-2017 tot 1-1-2019 met de mogelijkheid van 2 x 1 jaar verlenging. In het aanbestedingstraject is rekening gehouden met "de stip aan de horizon" van een Brabant brede regiecentrale. Dit project loopt. De financiële gevolgen hiervan zijn nog niet bekend.	Sinds de oprichting van de GR KCV in 2001 zijn de financiële verantwoordelijkheden van de GR-partners vastgelegd in afspraken. Uit deze overeenkomst ontvangen de gemeenten een samenwerkingsbijdrage OV van de Provincie. De totale bijdrage van de gemeente Landerd voor 2020 bedraagt € 180.000	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2020 € 837 € 522 € 0 x € 1.000	31-12-2020 € 837 € 536 € 0

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Omgevingsdienst Brabant-Noord</i> Deelnemers: Alle 16 gemeenten van de regio Brabant-Noord. Met uitzondering van Heusden. Doel: De ODBN is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van de fysieke leefomgeving en om als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving van de regio Brabant Noord. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Brands Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch	Er zijn voor de komende jaren bezuinigingen opgenomen (2015-2018). Het is afwachten of deze taakstellende bezuiniging van 9% zal worden behaald. .	De bijdrage voor 2020 bestaat uit een aantal onderdelen en bedraagt in totaal € 663.801	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2020 € 10.452 € 12.792 € 0 x € 1.000	31-12-2020 € 10.657 € 12.753 € 0

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel
<i>Centrumregeling Leerplicht en Regionale meld- en coördinatiefunctie regio Brabant Noordoost</i> Deelnemers: Bernheze, Boekel, Boxmeer, Cuijk, Grave, Landerd, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis, Meierijstad en Uden Doel: Het Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO) voert voor 11 gemeenten de Leerplichtwet en de RMC-wet uit. Het bureau ziet erop toe dat kinderen tussen de 5 en 18 jaar onderwijs volgen en dat kinderen tussen de 18 en 23 jaar een startkwalificatie halen. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: Oss	Beperkt	De gemeentelijke bijdrage 2020 bedraagt € 35.814 .
	Totale begroting 2020	€ 1.811.550

B. Vennootschappen

Hierbij gaat het om deelnemingen in naamloze of besloten vennootschappen en stichtingen voor de behartiging van oorspronkelijk gemeentelijke taken. Lidmaatschappen van verenigingen die zijn gericht op belangenbehartiging en kennisoverdracht, zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Vereniging van Bouwrecht, zijn buiten beschouwing gelaten.

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>NV Brabant Water</i> Deelnemers: Brabant water is een Naamloze vennootschap, waarvan de aandelen in het bezit zijn van provincie en gemeenten. De gemeente Landerd is in het bezit van 12.712 aandelen (nominaal € 0,10) van de Brabant Water N.V. Doel Het leveren van drink- en industriewater aan de inwoners en het bedrijfsleven in Noord-Brabant. Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch	Zowel de bestuurlijke inbreng, als het financieel risico is te verwaarlozen.	In verband met de solvabiliteit van Brabant Water is besloten de jaarresultaten toe te voegen aan de algemene reserve. Er vindt geen uitkering van dividend meer plaats.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2020 Niet bekend Niet bekend x € 1.000	31-12-2020 Niet bekend Niet bekend

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Bank Nederlandse Gemeenten</i> Deelnemers: Bank Nederlandse Gemeenten, waarvan de aandelen in het bezit zijn van de gemeenten. De gemeente Landerd is in het bezit van 29.094 aandelen. Doel Bankier van de Nederlandse gemeenten en huisbankier van de gemeente Landerd. Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: 's-Gravenhage	Zowel de bestuurlijke inbreng, als het financieel risico is te verwaarlozen.	In 2020 wordt rekening gehouden met een uitkering van € 62.500 (inkomsten).	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2020 Niet bekend Niet bekend x € 1.000.000	31-12-2020 Niet bekend Niet bekend

C. Stichtingen en verenigingen

Hierbij gaat het om deelnemingen in stichtingen en verenigingen voor de behartiging van oorspronkelijk gemeentelijke taken. Lidmaatschappen van verenigingen die zijn gericht op belangenbehartiging en kennisoverdracht, zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Vereniging van Bouwrecht, zijn buiten beschouwing gelaten

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>D!mpact</i> Deelnemers: 33 gemeenten Doel: De missie van D!mpact luidt: "door samenwerking, kennisbundeling en klantgerichte innovatie – gemeenten te voorzien van gestandaardiseerde ICT oplossingen die optimale dienstverlening naar burgers, bedrijven, verenigingen & instellingen mogelijk maakt. In nauwe samenwerking met de deelnemende gemeenten selecteert D!mpact hiervoor de meest geschikte ondersteunende software c.q. laat waar nodig software realiseren en ondersteunt deelnemers bij de goede implementatie hiervan. Bestuurlijk belang: Lid ALV: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: Enschede	Te weinig bijdrage / inzet vanuit de gemeenten, waardoor D!mpact genoodzaakt is om voor de voortgang extra capaciteit in te huren.	Het lidmaatschap 2020 voor de gemeente Landerd is geraamd op € 88.337	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2020 Niet bekend Niet bekend x € 1.000	31-12-2020 Niet bekend Niet bekend

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Stichting Maashorst in Uitvoering</i> Deelnemers: De gemeenten Bernheze, Landerd, Oss en Uden, de provincie Noord-Brabant, Staatsbosbeheer, Recron, Stichting Natuurcentrum Slabroek, VVV Noord-oost-Brabant, De Maashorstboeren, lokale ZLTO-afdelingen en lokale/reg. natuur- en milieuorganisaties Doel: In opdracht van de Stuurgroep De Maashorst uitvoeren van projecten en activiteiten in en betreffende het natuurgebied De Maashorst. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Vereijken Plv lid: Burgemeester Bakermans Vestigingsplaats: Heesch	De stichting is in 2012 opgericht. De stichting gaat alleen projecten uitvoeren (in opdracht van de Stuurgroep), waarvoor een budget is verstrekt. De risico's zijn hierdoor beperkt.	De Stichting Maashorst in Uitvoering ontvangt een jaarlijks budget voor de uitvoering van projecten en activiteiten. De bijdrage van de gemeente Landerd aan het jaarplan 2020 bedraagt € 200.000 en € 60.000 administratiekosten programmabureau.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2020 Niet bekend Niet bekend x € 1.000	31-12-2020 Niet bekend Niet bekend

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Stichting Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf (RVML)</i> Deelnemers: Brabant- Noordoost Doel: De stichting is in 2007 opgericht om een betere afstemming tussen partners op het terrein van veiligheid te bereiken (politie, gemeenten, Openbaar Ministerie en diverse welzijnsinstellingen). Bestuurlijk belang: Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: Oss	Een belangrijke ontwikkeling is de samenwerking tussen de Veiligheidshuizen binnen Brabant-Noord. Daarnaast dient er goede afstemming plaats te vinden met de ontwikkelingen van de decentralisaties. Welke financiële consequenties dit met zich meebrengt is niet te benoemen.	De gemeenten dragen jaarlijks bij in de kosten. Die bijdrage bestaat uit twee componenten: a. een vast bedrag per inwoner van € 0,10. b. Een bijdrage die is gebaseerd op de mate van participatie van gemeenten in het RVML. Voor 2019 was de vaste bijdrage voor de gemeente Landerd € 11.218.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2020 Niet bekend Niet bekend x € 1.000	31-12-2020 Niet bekend Niet bekend

Indien in bovenstaande tekst gesproken wordt over Brabant-Noord en Brabant Noordoost dan bedoelen we de volgende gemeenten:

Brabant-Noord, 17 gemeenten:

Boekel, Bernheze, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, 's-Hertogenbosch, Heusden, Landerd, Meierijstad, Mill, Oss, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden en Vught.

Brabant-Noordoost, 11 gemeenten:

Boekel, Bernheze, Boxmeer, Cuijk, Grave, Landerd, Meierijstad, Mill, Oss, Sint Anthonis en Uden.

Omgevingsdienst Brabant Noord:

Boekel, Bernheze, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, 's-Hertogenbosch, Landerd, Meierijstad, Mill, Oss, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden, Vught en de provincie Noord-Brabant.

F. Grondbeleid

Wethouder Vereijken

Het gemeentelijk grondbeleid heeft veel relaties met andere programma's. Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van de programma's Ruimtelijke ordening, Volkshuisvesting en landschap, Verkeer en vervoer, Cultuur, Monumenten, Sport en recreatie en Economische structuur en toerisme. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie.

Het grondbeleid van de gemeente Landerd is opgenomen in de nota's:

- Nota grondbeleid 2019
- Nota grondprijnsbeleid 2018

Deze schetsen het kader voor het financiële beleid en voor de financiële uitvoering van het gemeentelijk grondbeleid. De hoofdlijnen van het grondbeleid zijn de volgende:

- In Landerd was het grondbeleid in het verleden actief. Op dit moment worden er geen gronden meer aangekocht.
- Winsten zijn toegestaan ter dekking van eventuele risico's en ter uitvoering van ander gemeentelijk beleid.
- Goede beheersing van de bedrijfsvoering en een tijdige informatieverstopping over de bouwgrondexploitaties is essentieel.
- Risico's dienen tijdig en duidelijk in kaart te worden gebracht.
- Elk complex wordt duidelijk afgebakend.

In het BBV is bepaald dat complexen nog maar een looptijd van 10 jaar mogen hebben, tenzij is gemotiveerd waarom dit langer zou moeten zijn. Deze motivatie moet door de raad zijn geautoriseerd. Tevens moeten er dan risico beperkende beheersmaatregelen zijn genomen om die langere looptijd te kunnen verantwoorden. Geen van onze complexen loopt langer dan 10 jaar.

Zoals gebruikelijk zijn ook bij de herziening per 1-1-2019 de ramingen kritisch bekeken en geactualiseerd. Dit betreft vooral de ramingen voor woon- en bouwrijpmaken, plankosten en kosten voor VTU.

De nu opgenomen ramingen kennen nog steeds een bandbreedte. O.a. afhankelijk van marktwerking, de eventueel versnelde groei van de vraag naar bouwgrond etc. kunnen werkelijke uitgaven hoger of lager worden.

De uitkomsten van de GREX zijn:

Overzicht eindewaarde

(-/ is voordelig)

	1-1-2017 (jaarrekening 2016)	1-1-2018 (jaarrekening 2017)	1-1-2019 (jaarrekening 2018)	afname / toename t.o.v. 1-1- 2018	Tussentijdse winst	afname / toename t.o.v. 1-1-2017	
Achter-Oventje	-390.232	-385.837	-384.213	-1.624	0	-1.624	afname winst
Akkerwinde	-1.310.144	-579.770	-211.279	-368.491	377.548	9.057	toename winst
Den Omgang	-441.908	-58.386	0	-58.386	55.593	-2.793	afname winst
Kerkpad III	-699.125	-502.210	-438.925	-63.285	73.984	10.699	toename winst
Reek Zuid	2.940.036	3.871.930	4.091.545	-219.615	0	-219.615	toename verlies
Repelakker	-2.036.435	-524.707	-339.875	-184.832	179.240	-5.592	afname winst
Vensteeg	695.705	715.609	875.243	-159.634	0	-159.634	toename verlies
Voederheil	-923.333	-911.612	-802.477	-109.135	341.396	232.261	toename winst
LOG Graspeel	129.782	-21.239	551.624	-572.863	0	-572.863	toename verlies
	-2.035.654	1.603.778	3.341.643	-1.737.865	1.027.761	-710.104	

Vennootschapsbelasting (VPB)

Vanaf 2016 is vennootschapsbelasting verschuldigd over o.a. de GREX.

Aan de hand van de GREX 1-1-2016 en 1-1-2017 wordt de fiscale beginbalans 1-1-2016 opgesteld. Deze wordt dan afgezet tegen het werkelijke verloop.

Voor 2020 en verder verwachten we € 10.000 te betalen aan VPB.

Verschillenanalyse

Met de raad is, n.a.v. het rapport van de Rekenkamercommissie, afgesproken om een verschillenanalyse per complex op te nemen. Daarbij worden de eindwaarden vergeleken. Deze analyse is hieronder opgenomen:

Tabel verschillenanalyse verloop eindwaarden GREX

(-/- = voordelig)	01-07-2016 (begroting 2016)	01-01-2017 (jaarrekening 2016)	01-01-2018 (jaarrekening 2017)	01-01-2019 (jaarrekening 2018)
Achter-Oventje	-316.467	-390.232	-385.837	-384.213
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	verlaging rentepercentage naar 0,65%.	Planschade niet meer opgenomen, voordeel 75.000. Meer interne uren opgenomen, nadeel 4.300. Raming WRM aangepast, voordeel 2.700.	Meer interne uren opgenomen.	Minder interne uren, meer plankosten
Akkerwinde	-1.049.843	-1.310.144	-579.770	-211.279
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	verlaging rentepercentage naar 0,65%.	Minder interne uren opgenomen, voordeel 52.400. Minder externe plankosten opgenomen, voordeel 60.600. Ramingen BRM en WRM aangepast, 186.500 voordeel. Planschade niet meer opgenomen, voordeel 138.300.. Verleende korting, 10.700 nadeel. Nieuwe verkaveling, 176.500 nadeel. Prijsafpraak ontwikkelaars, 62.400 nadeel. Rentelasten, voordeel 71.000.	Tussentijdse winstneming 781.600 + rentelast 31.000. Meer interne uren opgenomen, nadeel 31.500. Meer budget voor externe VTU, nadeel 40.400. Minder budget externe advieskosten, voordeel 18.400. Ophogen terrein heeft met gesloten grondbalans plaatsgevonden, voordeel 92.000. Ramingen BRM en WRM aangepast, voordeel 165.500. Verleende korting, nadeel 30.300 en nog te verlenen korting, nadeel 154.000. Claimkavel, voordeel 46.700. Prijsverhoging, voordeel 21.800. Verkaveling, nadeel 25.900. Rentelasten, voordeel 20.400.	Tussentijdse winstneming 378.000 + rentelast 7.900. Minder interne uren, 55.400 voordeel. Meer externe kosten VTU, nadeel 53.200. Plankosten Jacobs, nadeel 68.000. Meer algemene plankosten, nadeel 13.200. Notariskosten claimhouders, nadeel 9.200. Ramingen BRM en WRM aangepast, voordeel 21.200. Beheerskosten, nadeel 1.800. Verleende korting, nadeel 127.500. Claimhouders, voordeel 276.000. Verkaveling, nadeel 42.600. Prijsstijging, nadeel 1.700. Rente bij verkoop, voordeel 7.300. Rentelasten, voordeel 16.700
Kerkpad III	-723.468	-699.125	-502.210	-438.925
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	verlaging rentepercentage naar 0,65%.	Ramingen BRM en WRM aangepast, nadeel 6.200. Meer interne uren opgenomen, nadeel 5.400. Verleende korting, nadeel 6.600. Rentelasten, nadeel 6.100.	Tussentijdse winstneming 176.100 + 4.000 rentelast. Verleende korting, nadeel 12.150. Grondprijsverlaging, nadeel 4.300.	Tussentijdse winstneming 74.000 + rentelast 1.000. Raming plankosten, voordeel 1.000. Meer externe kosten VTU, nadeel 3.900. Raming BRM en WRM aangepast, voordeel 13.200. Prijsstijging, voordeel 1.500.

(-/- = voordelig)	01-07-2016 (begroting 2016)	01-01-2017 (jaarrekening 2016)	01-01-2018 (jaarrekening 2017)	01-01-2019 (jaarrekening 2018)
Reek Zuid	2.766.809	2.940.036	3.871.930	4.091.545
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	verlaging rentepercentage naar 0,65%.	Meer interne uren opgenomen, nadeel 95.200. Ramingen BRM en WRM aangepast, voordeel 80.500. Tijdelijk beheer geraamd, nadeel 11.000. Kavel verkocht voor € 120,00 p/m2, nadeel 156.000. Rentelasten, voordeel 8.600.	Meer interne uren opgenomen, nadeel 58.400. Meer budget voor externe plankosten, nadeel 33.900. Meer budget voor externe VTU, nadeel 17.000. Ramingen tijdelijk beheer, nadeel 18.100. Ramingen BRM en WRM, nadeel 11.600. Nieuwe taxatie, nadeel 571.500. Minder opbrengst verkoop kavel 1-8-9 na taxatie, nadeel 153.500. Rentelasten, nadeel 67.700.	Meer interne uren, nadeel 35.300. Plankosten, voordeel 2.100. Externe kosten VTU, nadeel 16.000. Raming tijdelijk beheer, nadeel 15.600. Prijsstijging, nadeel 45.700. Rentelasten, nadeel 109.100.
Repelakker	-1.986.908	-2.036.435	-524.707	-339.875
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	verlaging rentepercentage naar 0,65%.	Minder interne uren opgenomen, voordeel 56.300. Verwerving grond, nadeel 39.700. Verkaveling, voordeel 12.300. Ramingen BRM, WRM en externe plankosten aangepast, voordeel 208.600. Planschade niet meer opgenomen, voordeel 24.100. Verleende korting, nadeel 180.300. Rentelasten, nadeel 31.800.	Tussentijdse winstneming 1.260.000 + rentelast 24.700. Minder interne uren opgenomen, voordeel 38.400. Verhoging budget externe VTU en advieskosten, nadeel 25.400. Ramingen BRM en WRM aangepast, nadeel 31.700. Verleende korting, nadeel 154.700. Nog te verlenen korting, nadeel 96.400. Verhoging grondprijs, voordeel 21.500. Rentelasten, voordeel 22.400.	Tussentijdse winstneming 179.200 + rentelast 5.000. Meer interne uren, nadeel 36.300. Raming plankosten, voordeel 1.000. Externe kosten VTU, nadeel 92.000. Aanpassing raming BRM en WRM, nadeel 4.100. Tijdelijk beheer, nadeel 2.400. Huur, voordeel 3.500. Verkaveling, voordeel 118.700. Verleende korting, nadeel 13.800. Raming prijs percelen, voordeel 37.100. Prijsstijging, nadeel 22.000. Rentelasten, voordeel 9.800.
Vensteeg	701.861	695.705	715.609	875.243
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	verlaging rentepercentage naar 0,65%.	Raming WRM aangepast, nadeel 5.600. Rentelasten, nadeel 500.	Meer interne uren opgenomen, nadeel 7.000. Ramingen BRM en WRM aangepast, nadeel 2.300. Rentelasten, nadeel 10.600.	Meer interne uren, nadeel 2.500. Saneringskosten, nadeel 1.000. Tijdelijk beheer, nadeel 600. Minder uitgeefbaar, nadeel 24.600. Uithame 2 restpercelen, nadeel 137.900. Rentelasten, voordeel 6.800.

(-/- = voordelig)	01-07-2016 (begroting 2016)	01-01-2017 (jaarrekening 2016)	01-01-2018 (jaarrekening 2017)	01-01-2019 (jaarrekening 2018)
Voederheil	-1.065.831	-923.333	-911.612	-802.477
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	verlaging rentepercentage naar 0,65%.	Meer interne uren opgenomen, nadeel 201.600. Ramingen WRM en BRM aangepast, nadeel 3.900. Afvoer grond naar Repelakker, voordeel 34.100. Pachten, voordeel 4.800. Raming externe plankosten aangepast, voordeel 40.800. Rentelasten, nadeel 16.800.	Tussentijdse winstnemering 133.000 + rentelast 8.900. Minder interne uren opgenomen, voordeel 14.100. Verhoging budget externe plankosten en VTU, nadeel 32.000. Ramingen BRM en WRM aangepast, voordeel 99.300. Rentelasten, voordeel 48.800.	Tussentijdse winstnemering 341.400 + rentelast 11.900. Minder interne uren, voordeel 48.700. Raming plankosten, voordeel 20.000. Externe kosten VTU, voordeel 18.000. Aanpassing raming BRM en WRM, nadeel 24.100. Raming milieukosten, nadeel 13.200. Tijdelijk beheer, nadeel 2.100. Raming huurontvangsten, voordeel 52.400. Opbrengstenstijging, voordeel 71.500. Prijsstijging, voordeel 15.300. Rentelasten, voordeel, 57.800.
Den Omgang	-387.955	-441.908	-58.386	0
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar		Minder plankosten opgenomen, voordeel 7200. Meer interne uren, nadeel 400. Minder kosten voor VTU opgenomen, voordeel 19.400. Raming BRM en WRM aangepast, voordeel 22.300. Verkaveling, voordeel 5000. Rentelasten, voordeel 400.	Tussentijdse winstnemering 240.800 + rentelast 1.600. Meer interne uren opgenomen, nadeel 15.700. Verhoging budget externe VTU, nadeel 18.700. Aanpassing ramingen BRM en WRM, nadeel 18.700. Verleende korting, nadeel 91.700. Rentelasten, voordeel 2.400.	Winstnemering afsluiten grex 55.600. Minder interne uren, voordeel 8.100. Externe kosten VTU, voordeel 5.200. Ramingen BRM en WRM, nadeel 17.000. Prijsstijging, voordeel 800.
LOG Graspeel	100.690	129.782	-21.239	551.624
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	n.v.t.	Meer interne uren opgenomen, nadeel 8.900. Meer voorbereidingskosten, nadeel 15.600. Opbrengst verpachtingen, voordeel 5.100. Tijdelijk beheer, nadeel 2.100. Rentelasten, nadeel 7.500.	Tussentijdse winstnemering 77.334. Duurzaamheidssubsidie uit de grex 400.000 voordeel. Leges vergunning locatie Heihorst, nadeel 106.000. Verhoging sloopkosten, nadeel 54.300. Meer interne uren opgenomen, nadeel 7.400. Tijdelijk beheer, nadeel 3.700. Diverse kosten, nadeel 600. Rentelasten, nadeel 5.100. Pachtopbrengten, voordeel 5.100.	Rentelasten, nadeel 7.000. Sloopkn locatie PwW straat, nadeel 590.300. Notariskosten, nadeel 700. voorbereidingskn, voordeel 8.500. Plankosten, voordeel 11.800. Pachtopbrengsten, voordeel 4.900.
	-1.961.112	-2.035.654	1.603.778	3.341.643

Wonen

In juli 2015 is de Woonvisie vastgesteld. Volgens de woonvisie zetten we in op “bouwen naar behoefte” door te bouwen voor de juiste doelgroep op de juiste locaties. Voor 2019 staat de nieuwe woonvisie op de rol om door de raad vastgesteld te worden.

In 2018 zijn veel woningen gebouwd onder meer in de uitbreidingsplannen Akkerwinde te Schaijk, en Repelakker te Zeeland. Tevens zijn diverse plannen gereed gekomen waarmee realisering van nog meer woningen in de toekomst mogelijk is (bijvoorbeeld CP Schaijk). Verder zijn prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporatie.

Werken

Landerd heeft bedrijventerrein Voederheil II en woon-werk locatie Reek-Zuid ontwikkeld. Voederheil II betreft een bedrijventerrein (ca. 6,7 ha uitgeefbaar) met kavels (1.000 tot 5.000 m²) met flexibele grenzen waardoor maatwerk geleverd kan worden. Na de vaststelling van het bestemmingsplan is het plan bouwrijp gemaakt en begonnen met de uitgifte. Er is inmiddels 3,2 hectare daadwerkelijk verkocht en er lopen gesprekken met verschillende potentiële kandidaten.

Reek-Zuid betreft een Woon-werkgebied (ca. 4 ha uitgeefbaar) met kavels van 750 tot 1.775 m². De verkoopbaarheid van de kavels is de afgelopen jaren lastig gebleken. Inmiddels is er toch één woonwerkkavel verkocht van 750m². Verder is er vanuit verschillende ondernemers en ontwikkelaars meer concrete interesse getoond voor kavels op Reek-Zuid.

Herziening

De grondexploitaties per 1-1-2019 zijn in de jaarrekening 2018 opgenomen. Dit sluit aan met de nota Grondbeleid waarin is opgenomen dat de GREX één keer per jaar wordt herzien.

Het uitgangspunt bij herziening is dat verliezen direct genomen worden door een voorziening te vormen t.l.v. de behoedzaamheidsreserve en dat winsten genomen worden op het moment dat deze gerealiseerd zijn. Hiervoor is vanaf 2017 een nieuwe en verplichte benaderingswijze vastgesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

In grote lijnen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd bij de huidige herziening:

1. De kosten voor bouw- en woonrijp maken zijn marktconform en op het prijspeil 2019 geraamd.
2. Er is rekening gehouden met een inflatie van 3,0% (structureel).
3. De rentevergoeding aan de Algemene Dienst is 0,69%, conform verplichte berekeningswijze BBV.
4. Er is een gedetailleerde inschatting gemaakt van alle interne uren die (meerjarig) voor de GREX worden gemaakt. Daarbij is sterk gelet op de activiteiten die voor de desbetreffende jaren voor een complex zijn voorzien.
5. De opbrengsten zijn gebaseerd op de vastgestelde grondprijzen voor woningen in Zeeland en Schaijk € 270 en voor woningen in Reek € 265,00. Voor het bedrijventerrein Voederheil is de prijs € 120 p/m². Hierbij is vanaf 2020 en verder rekening gehouden met een opbrengstenstijging van 1,5%. Voor Reek Zuid is de prijs vastgesteld op € 198. Voor Vensteeg en Achter Oventje zijn in 2012 verlaagde prijzen vastgesteld van € 213,60.

Storting in de Reserve Groen voor Groen-voor-Rood

Conform de regelgeving die ook in de notitie Reserves en Voorzieningen wordt genoemd mogen er ten laste van de GREX geen stortingen in de Reserve Groen worden gedaan voor verplichtingen in het kader van Groen-voor-Rood.

Dit betekent dat er de komende jaren, op basis van de GREX 1-1-2019, nog € 247.529 direct ten laste van de behoedzaamheidsreserve in de Reserve Groen gestort gaat worden via de

jaarrekeningen van die jaren. Uiteraard wordt ook dit bedrag jaarlijks herrekend. In dit bedrag is de storting voor 2018 inbegrepen. Deze bedraagt € 133.526.

Verloop van de boekwaarden

Het verloop van de boekwaarden vanaf 2017 tot 2023 is als volgt:

	Boekwaarde 1-1-2017	Boekwaarde 1-1-2018	Boekwaarde 1-1-2019	Boekwaarde 1-1-2020	Boekwaarde 1-1-2021	Boekwaarde 1-1-2022	Boekwaarde 1-1-2023
Achter-Oventje	80.046	82.407	87.261	94.992	-384.213	0	
Akkerwinde	2.084.076	2.519.579	-537.465	-949.090	-317.261	-211.279	0
Den Omgang	226.970	-174.892	0				
Kerkpad III	-126.107	53.386	20.524	-35.021	-438.925	0	
Reek Zuid	7.622.425	7.746.820	7.874.712	7.683.874	7.033.647	6.408.288	6.099.238
Repelakker	2.120.945	1.945.578	748.052	-851.935	-565.024	-504.715	-339.875
Vensteeg	1.583.613	1.599.690	1.101.667	875.243	0		
Voederheil	4.583.417	4.582.805	2.763.557	1.315.521	654.677	-59.305	-827.517
LOG Graspeel	653.522	907.099	764.075	639.143	0		
Totaal	18.828.907	19.262.472	12.822.383	8.772.727	5.982.901	5.632.989	4.931.846

Risico's

De gemeentelijke grondexploitatie is mede afhankelijk is van de economische situatie. We moeten rekening houden met mogelijke tegenvallers zoals vertraging van de gronduitgifte. Voor het opvangen van eventuele risico's is de behoedzaamheidsreserve beschikbaar. Naast dit risico kan er sprake zijn van plannen die sluiten met een exploitatietekort. Voor deze plannen zijn in de afgelopen jaren voorzieningen ingesteld ten laste van de behoedzaamheidsreserve voor een bedrag van € 5,5 miljoen. In de jaarrekening 2018 zijn de onderstaande voorzieningen ingesteld.

	01-01-2016	01-07-2016	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019
Reek Zuid	4.250.149	2.766.809	2.940.036	3.871.930	4.091.545
Vensteeg	834.624	701.861	695.705	715.609	875.243
Log Graspeel	127.957	100.690	129.782		551.624
Totaal:	5.212.730	3.569.360	3.765.523	4.587.539	5.518.412

Naast bovengenoemde voorzieningen is 75% (€ 2.835.000) van de BIO opbrengsten (bijdragen Buitengebied In Ontwikkeling, bedoeld als dekking voor het LOG) in een aparte voorziening gestort. In 2018 is de laatste onttrekking uit deze reserve gedaan. Daarmee is de reserve nihil.

In de onderstaande tabel zijn de risico's weergegeven die voor kunnen komen.

Risico	Omschrijving
Resultaat Grondexploitatie wijkt af van geprognosticeerd resultaat.	De volgende risico's zijn te onderscheiden: • De afzet van bouwpercelen kan vertraging oplopen door conjuncturele ontwikkelingen • Er kan vertraging optreden door extra procedures • Onzekerheden in contracten met ontwikkelaars of garantiebepalingen in deze contracten en daarmee gepaard gaan van extra juridische kosten • Er kunnen extra onderzoekskosten zijn i.v.m. flora en fauna en archeologie. • De inflatie kan hoger of lager uitvallen dan waarmee in de exploitatieopzet is gerekend • De opgenomen prijzen per m2 zijn niet haalbaar • De kosten voor bouw- en woonrijpmaken kunnen hoger of lager uitvallen dan geraamd • Hogere kosten sanering bij bodemverontreiniging • Planschadekosten kunnen hoger uitvallen dan voorzien • De plankosten kunnen hoger uitvallen bij langere doorlooptijd van complexen • De totale interne urenbesteding kan hoger uitvallen bij een langere doorlooptijd van complexen • Het (deels) afstoten van complexen (uitnemen uit de GREX) waardoor afgewaardeerd moet worden

Ten behoeve van Paragraaf A, Weerstandsvermogen en risicobeheersing is vanaf de begroting 2016 een andere benadering van de bepaling van het totale risico voor de GREX gebruikt. Deze is niet langer gebaseerd op één percentage (was 25%) voor de gehele GREX maar is er per complex een percentage bepaald (notitie Weerstandsvermogen en risicobeheersing). Deze zijn als volgt:

Complex	Herziening 1-1-18	Herziening 1-1-19
Achter-Oventje	50%	50%
Akkerwinde	10%	0%
Den Omgang	0%	0%
Repelakker	10%	0%
Reek Zuid	50%	50%
Kerkpad III	10%	0%
Voederheil	30%	10%
Vensteeg	50%	0%
LOG Graspeel	30%*	50%*

* Waarvan de helft voor rekening van de provincie

Deze percentages zijn gedeeltelijk gewijzigd ten opzichte van de vorige herziening.

Financiële positie

De grondexploitatie is een van de belangrijkste financiële onderwerpen van de gemeente. Onderstaand wordt inzicht gegeven in de boekwaardes en het verloop van de grondexploitatie.

De boekwaarde van de in exploitatie genomen gebieden verloopt vanaf 2020 als volgt:

In exploitatie genomen complexen	boekwaarde begin rekeningjaar (-/- = voordelig)	vermeerderingen rekeningjaar	verminderingen rekeningjaar	boekwaarde eind rekeningjaar	geraamde nog te maken kosten	geraamde opbrengsten	geraamd eind resultaat -/- is winst	opvangen nadelige resultaten	
Kerkpad	-35	12	416	-439	0	0	-439	0	afsluiten 2020
Reek Zuid	7.684	200	850	7.034	772	-3.714	4.092	4.092	afsluiten 2027
Akkerwinde	-949	632	0	-317	106	0	-211	0	afsluiten 2021
Repelakker	-852	289	2	-565	229	-4	-340	0	afsluiten 2022
Voederheil	1.315	147	808	655	198	-1.655	-802	0	afsluiten 2023
Vensteeg	0	0	0	0	0	0	0	0	afsluiten 2019
Achter-Oventje	95	7	486	-384	0	0	-384	0	afsluiten 2020
LOG Graspeel	639	5	92	552	0	0	552	552	afsluiten 2020
Totaal:	7.897	1.292	2.654	6.536	1.305	-5.373	2.468	4.644	

De uitgifteplanning die in de GREX is opgenomen is de volgende:

GREX Nog te verkopen kavels per 1 januari 2019											
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Achter-Oventje	2		2								
Akkerwinde	14	14									
Kerkpad	4	2	2								
Reek Zuid	1			1							
Repelakker	18	18									
Vensteeg	1	1									
	40	35	4	1	0	0	0	0	0	0	0
Reek Zuid	28.465 in m2	2.806	0	4.090	3.368	3.263	3.456	3.815	4.080	3587	
Voederheil	36.898 in m2	17.249	6.550	6.550	6.549						

Door de raad is gevraagd deze planning te vergelijken met die van voorafgaande jaren. Dat is in onderstaande tabel samengevat. Er is een vergelijking gemaakt tussen de vastgestelde GREX'en van 2014 t/m 2019..

	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Woningen	Aantallen*														
2014	262	18	20	24	20	23	26	24	24	23	23	23	14		
2015	239		29	20	30	23	23	20	20	18	20	18	18		
2016	205			32	30	25	20	19	18	16	17	14	14		
2017	194				57	43	32	37	16	9					
2018	118					64	26	16	6	6					
2019	40						35	4	1						
Industrie	m2*														
2014	94.154		3.947	4.946	8.925	5.060	9.677	13.318	13.191	9.152	8.807	11.581	5.550		
2015	94.154		6.406	4.541	5.042	18.084	14.702	18.084	11.084	8.501	4.626	3.084			
2016	90.298			4.742	4.742	9.084	9.084	9.084	9.084	10.626	10.626	9.084	6000	6.000	2.142
2017	87.298				7.000	9.155	9.155	9.155	9.155	9.155	9.155	9.011	5455	5.455	5.447
2018	83.521					19.806	8.318	7.596	7.491	7.684	8.043	8.308	7.815	4.228	4.232
2019	65.363					0	20.055	6.550	10.640	9.917	3.263	3.456	3.815	4.080	3.587

* Het geplande aantal daalt door werkelijke verkopen. In het aantal woningen in het jaar 2017 zijn 20 woningen van Den Omgang toegevoegd.

Toelichting per complex

Onderstaand wordt per complex een toelichting gegeven op de gevolgen voor de herziening van de exploitaties. Daarbij wordt ook ingegaan op de aanpassingen t.o.v. de vorige GREX.

Het uitgangspunt hierbij is dat verliezen direct genomen worden door een voorziening te vormen t.l.v. de behoedzaamheidsreserve en dat winsten genomen worden op het moment dat deze gerealiseerd zijn. Dit uitgangspunt sluit aan bij de voorschriften zoals die in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn voorgeschreven.

In grote lijnen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd bij de huidige herziening:

1. Bij deze actualisatie is uitgegaan van de geraamde inkomsten en uitgaven zoals die zijn opgenomen in het MJP GREX 1-1-2019
2. De opbrengsten zijn gebaseerd op de vastgestelde grondprijzen voor woningen In Schaijk en Zeeland € 270 en voor Reek € 265. De grondprijs voor bedrijven is € 120 en voor wonen en werken op Reek Zuid op € 198. Voor Vensteeg en Achter Oventje zijn in 2012 verlaagde prijzen vastgesteld van € 213,60.

In de navolgende paragrafen zullen de exploitaties kort worden beschreven (meestal in tabelvorm). Daarbij wordt ingegaan op:

- De oppervlakte van het plangebied en nog uit te geven m²
- Het eindresultaat van deze herziening t.o.v. de vorige herziening
- Enkele andere kengetallen
- Het risicopercentage t.b.v. paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Een korte toelichting

Kerkpad Reek

(-/- = voordelig)

Eindwaarde begroting 2018	-502.210
Eindwaarde jaarrekening 2018	-438.925
Tussentijdse winstneming 2018	73.984
Boekwaarde per 1-1-2019	-20.524
Te verkopen m ²	2.173
Boekwaarde per m ²	9,45
Uitgiftetermijn begroting 2018	2018-2020
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019-2020
Jaar van afsluiting	2020
Risicopercentage	30%

Reek Zuid

(-/ = voordelig)

Eindwaarde begroting 2018	3.871.930
Eindwaarde jaarrekening 2018	4.091.545
Boekwaarde per 1-1-2019	7.874.712
Te verkopen m2	29.069
Boekwaarde per m2	270,89
Uitgiftetermijn begroting 2018	2018-2025
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019-2026
Verhoging van de voorziening voor dekking verlies	219.615
Gevormde voorziening 1-1-2018	3.871.930
Gevormde voorziening 1-1-2019	4.091.545
Jaar van afsluiting	2027
Risicopercentage	50%

Voor de kavels in Reek-Zuid is de animo zeer minimaal. Het betreft een woon-werkgebied van ca. 4 ha met kavels van 750 tot 1.775 m2. De verkoopbaarheid van de kavels is de afgelopen jaren lastig gebleken. Inmiddels is er vanuit verschillende ondernemers toch concrete interesse getoond voor een kavel op Reek-Zuid. Mogelijk is dit het resultaat van onze uitgedragen visie sinds 2015 om de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, te verruimen. Hierbij zijn marktpartijen ook actief betrokken om mee te denken in alternatieve invullingen. Er is ook een zoekopdracht gegeven om een zo breed mogelijk koop potentieel te krijgen voor het terrein. De insteek is dat het bestemmingsplan wordt gewijzigd op het moment dat een koper zich meldt, maar het voornemen niet binnen het geldende bestemmingsplan past.

Akkerwinde Schaijk

(-/ = voordelig)

Eindwaarde begroting 2018	-579.770
Eindwaarde jaarrekening 2018	-211.279
Tussentijdse winstneming 2018	377.548
Boekwaarde per 1-1-2019	-537.564
Te verkopen m2	2.988
Boekwaarde per m2	179,87
Uitgiftetermijn begroting 2018	2018-2013
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019
Jaar van afsluiting	2021
Risicopercentage	0%

De 1^e fase is afgerond. Het uitwerkingsplan voor de 2^e fase is op 21 februari 2017 vastgesteld. De verkoop van de eerste woningen en kavels is succesvol opgestart. De bouw van de eerste woningen in fase 2 is in 2018 gestart.

De resterende woningen zullen naar verwachting nog dit jaar in de verkoop gaan.

Voederheil Zeeland

(-/- = voordelig)

Eindwaarde begroting 2018	-911.612
Eindwaarde jaarrekening 2018	-802.477
Tussentijdse winstneming 2018	341.396
Boekwaarde per 1-1-2019	2.763.557
Te verkopen m2	36.898
Boekwaarde per m2	74,90
Uitgiftetermijn begroting 2018	2018-2017
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019-2022
Jaar van afsluiting	2023
Risicopercentage	10%

Door het verwachte herstel van de economie zijn in de planning de verkopen iets naar voren gehaald.

Verder zijn de risico's beperkt omdat wij niet rekenen met een index op de grondprijs van € 120. Deze prijs is in de berekening tot en met 2018 een vaste prijs. Voor de uitgaven is wel gerekend met een indexering.

Repelakker

(-/- = voordelig)

Eindwaarde begroting 2018	-524.707
Eindwaarde jaarrekening 2018	-339.875
Tussentijdse winstneming 2018	179.240
Boekwaarde per 1-1-2019	748.052
Te verkopen m2	8.784
Boekwaarde per m2	85,16
Uitgiftetermijn begroting 2018	2018-2020
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019
Jaar van afsluiting	2022
Risicopercentage	10%

Binnen fase II zijn inmiddels al een groot aantal woningen gebouwd. De verwachting is dat de resterende kavels in 2019 worden verkocht.

Vensteeg Zeeland

(-/- = voordelig)

Eindwaarde begroting 2018	715.609
Eindwaarde jaarrekening 2018	875.243
Boekwaarde per 1-1-2019	1.101.667
Te verkopen m2	1.388
Boekwaarde per m2	793,71
Uitgiftetermijn begroting 2018	2018-2020
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019
Verhoging van de voorziening voor dekking verlies	159.634
Gevormde voorziening 1-1-2018	715.609
Gevormde voorziening 1-1-2019	875.243
Jaar van afsluiting	2019
Risicopercentage	0%

In dit Ruimte voor Ruimte complex is de laatste kavel in 2019 verkocht. De laatste 3 kavels zijn gedeeltelijk verkocht (1.000 m2 per kavel). De resterende meters zijn uit de grex genomen en worden verhuurd. Het complex wordt dan ook in 2019 afgesloten.

LOG Graspeel

(-/- = voordelig)

Eindwaarde begroting 2018	-21.239
Eindwaarde jaarrekening 2018	553.280
Tussentijdse winstneming 2018	0
Boekwaarde per 1-1-2019	764.076
Uitgiftetermijn begroting 2018	2018-2019
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019-2020
Verhoging voorziening voor dekking van het verlies	551.624
Gevormde voorziening 1-1-2018	0
Gevormde voorziening 1-1-2019	551.624
Jaar van afsluiting	2020
Risicopercentage	50%

Achter Oventje Zeeland

(-/- = voordelig)

Eindwaarde begroting 2018	-385.837
Eindwaarde jaarrekening 2019	-384.213
Tussentijdse winstneming 2018	0
Boekwaarde per 1-1-2019	87.261
Te verkopen m2	2.277
Boekwaarde per m2	36,19
Uitgiftetermijn begroting 2018	2018-2020
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2020
Jaar van afsluiting	2020
Risicopercentage	50%

Evenals het complex Vensteeg betreft het hier ook een Ruimte voor Ruimte locatie met twee grote uit te geven kavels. In 2012 is als stimuleringsmaatregel de grondprijs per m2 verlaagd naar € 213,60.

G. Lokale heffingen

Wethouder Vereijken

In deze paragraaf zijn opgenomen:

- Waarom heffen wij belasting?
- Belastingdruk
- Ontwikkeling lastendruk
- Kwijtscheldingsbeleid
- Overzicht op hoofdlijnen van de heffingen en belastingen 2020 inclusief tariefwijzigingen en kostendekkendheid

Waarom heffen wij belasting?

De Gemeentewet biedt gemeenten de mogelijkheid belastingen te heffen. Deze zijn bedoeld om de gemeente aanvullende inkomsten te verschaffen. De gemeentelijke belastingen zijn een belangrijke inkomstenbron. Het is niet verplicht belasting te heffen. Dit is een keuze van de gemeente zelf.

De verschillende belastingen zijn in twee groepen te splitsen. De eerste groep zijn de belastingen die onafhankelijk van kosten worden geheven en deze zijn ook vrij besteedbaar. Dit zijn de onroerendezaakbelastingen, de forensenbelasting, de precariobelasting en de toeristenbelasting.

De tweede groep zijn de belastingen/heffingen die rechtstreeks gekoppeld zijn aan uitgaven die wij op dat gebied hebben en zorgen voor een gehele of gedeeltelijke dekking van gemaakte kosten waarbij de opbrengsten de kosten niet mogen overstijgen. Dit zijn de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges, het lijkbezorgingsrecht en het marktgeld. Voor deze laatste groep geldt ook dat degene die de dienst afneemt er ook voor betaalt.

Belastingdruk 2020

Voor een vergelijking van de belastingdruk hebben we een vergelijking gemaakt met enkele gemeenten uit de regio waaraan onze gemeente grenst, de buurgemeenten Bernheze, Uden en Oss. De OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing hebben wij vergeleken met de landelijk gemiddelden, vermeld in het rapport 2019 van waarstaatjegemeente.nl.

Op basis van de laatst bekende gegevens over 2019 ziet de lastendruk er als volgt uit:

De totale woonlasten in 2019 voor:	Landerd	Landelijk
Eenpersoonshuishoudens	590	669
Meerpersoonshuishoudens	734	739
Afvalstoffenheffing		
Eenpersoonshuishoudens	161	210
Meerpersoonshuishoudens	251	263
Rioolheffing		
Eenpersoonshuishoudens	125	182
Meerpersoonshuishoudens	179	196

Landerd heeft in 2019 plaats 140 op de ranglijst meerpersoonshuishoudens van COELO. De ranglijst omvat 356 gemeenten, die gerangschikt is van goedkoopste naar duurste gemeente.

In 2018 had Landerd plaats 141.

Er is een vergelijking gemaakt met de buurgemeenten Uden, Oss en Bernheze. Op basis van het COELO-rapport 2019 is deze als volgt.

meerpersoonshuishoudens	Landerd	Uden	Oss	Bernheze
OZB gemiddelde woningeigenaar	304	242	297	365
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	251	229	242	190
Rioolheffing meerpersoonshuishouden	179	203	168	169
Totaal	734	674	707	724

eenpersoonshuishoudens	Landerd	Uden	Oss	Bernheze
OZB gemiddelde woningeigenaar	304	236	297	366
Afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouden	161	189	242	142
Rioolheffing eenpersoonshuishouden	125	203	168	169
Totaal	590	619	707	677

Daarnaast kan er een onderscheid worden gemaakt tussen eigenaren en huurders. Dat kan niet op basis van het COELO-rapport. Omdat wij een rioolheffing hebben voor de gebruikers en de andere gemeenten van de eigenaren heffen, betalen onze huurders in verhouding meer dan huurders in de andere gemeenten.

De percentages OZB bedragen voor 2019:

OZB	Landerd	Uden	Oss	Bernheze
Woningen	0,0982	0,0942	0,1260	0,1232
Niet-woningen	0,5087	0,4249	0,4750	0,5153

Ontwikkeling lastendruk gemeente Landerd

In de begroting is uitgegaan van de uitgangspunten zoals deze met de raad zijn gedeeld in de voorlopige uitkomst van de begroting 2020 (opiniërende vergadering 12 september 2019). De OZB stijgt in 2020 met 4% en de rioolheffing met 4,3%. De stijging voor de rioolheffing is lager dan voorgenomen i.v.m. het inzetten van een deel van het overschot van 2017 en 2018.

De afvalstoffenheffing zou voor een huishouden fors moeten stijgen als de 100% kostendekking gerealiseerd wordt. Er is voor gekozen om deze 100% kostendekking in drie jaar te bereiken. Het tarief stijgt in 2020 daarom met € 11,40.

De lastendruk voor een gemiddeld Landerds gezin dat eigenaar is van een woning stijgt met 4,3% (inclusief inflatie van 1,5%). Dat is een bedrag van € 31,08. Huurders stijgen in euro's met € 18.76.

Stijging lastendruk 2020 t.o.v. 2019 gemiddelde woningeigenaar			
	2019	2020	
OZB eigenaar gemiddelde woning	293,00	305,00	stijging 4%
tarief rioolheffing schijf 2	178,92	186,60	stijging 4,3%
tarief afval meerpersoonshuishouden	251,40	262,80	stijging € 11,40
totaal	723,32	754,40	
stijging 2020 t.o.v. 2019 in euro's		31,08	
stijging belastingdruk % (incl 1,5% inflatie)		4,30%	

Ook voor een gemiddeld Landerds bedrijf is de lastendruk berekend. Deze is als volgt:

Stijging lastendruk eigenaar/gebruiker gemiddeld bedrijf			
	2019	2020	
OZB eigenaar gemiddeld bedrijf	766,00	797,00	stijging 4%
OZB gebruiker gemiddeld bedrijf	470,00	489,00	stijging 4%
tarief rioolheffing niet-woning gemiddeld	237,59	247,81	stijging 4,3%
totaal	1.473,59	1.533,81	
stijging 2020 t.o.v. 2019 in euro's		60,22	
stijging belastingdruk % (incl 1,5% inflatie)		4,09%	

De meerjarige stijging van de OZB in de begroting 2020 is als volgt:

2020 4%
2021 4%
2022 4%
2023 4%

De stijging van de OZB is ook vastgelegd in het vaststellingsbesluit van de programmabegroting 2020.

Kwijtscheldingsbeleid

Het in onze gemeente vastgestelde kwijtscheldingsbeleid is gebaseerd op de zogenoemde 100%-norm. Meer is door het Rijk niet toegestaan.

Voor 2020 is een bedrag van € 38.000 geraamd voor de te verlenen kwijtscheldingen.

Kwijtschelding kan verkregen worden voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de OZB. "Regeling tegemoetkoming in de kosten voor huishoudelijk afval in bijzondere gevallen". Dit is een jaarlijks bedrag van € 1.000.

Overzicht op hoofdlijnen van de heffingen en belastingen van 2020 inclusief de tariefwijzigingen:

Forensenbelasting	2019	2020	Stijging
Bebouwde oppervlakte < 45 m2	136,05	136,05	0
Bebouwde oppervlakte 45 m2 - 100 m2	205,75	205,75	0
Bebouwde oppervlakte > 100 m2	411,50	411,50	0
Totale opbrengst begroot	24.600	31.680	

- De tarieven voor de forensenbelasting worden in 2020 niet verhoogd.

Leges titel I	2019	2020	Stijging
Berekening kostendekkendheid			
Kosten taakveld(en) incl. rente	107.228	139.263	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	0	0	
Netto kosten taakveld	107.228	139.263	
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	0	0	
Overhead incl. rente	81.709	123.160	
BTW	0	0	
Totale kosten	188.937	262.422	
Totale opbrengst begroot	135.536	127.354	-8.182
Kostendekkendheid	71,74%	48,53%	

Leges titel II	2019	2020	Stijging
Berekening kostendekkendheid			
Kosten taakveld(en) incl. rente	648.742	571.719	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	-19.000	-19.000	
Netto kosten taakveld	629.742	552.719	
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	5.887	6.413	
Overhead incl. rente	638.382	543.902	
BTW	21.606	26.455	
Totale kosten	1.295.617	1.129.490	
Totale opbrengst begroot	867.000	914.250	47.250
Kostendekkendheid	66,92%	80,94%	

Leges titel III	2019	2020	Stijging
Berekening kostendekkendheid			
Kosten taakveld(en) incl. rente	37.533	36.887	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	0	0	
Netto kosten taakveld	37.533	36.887	
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	0	0	
Overhead incl. rente	43.129	44.481	
BTW	0	0	
Totale kosten	80.662	81.368	
Totale opbrengst begroot	10.000	10.150	150
Kostendekkendheid	12,40%	12.47%	

- Uitgangspunt is maximaal 100% kostendekkendheid. Op verschillende onderdelen wordt deze 100% niet gehaald. In september 2018 is de notitie kostendekkendheid leges voorgelegd aan de Raad.
- De tarieven stijgen jaarlijks met het in de begroting gebruikte inflatiepercentage. In 2020 is dat 1,5%.
- Iedere titel bestaat uit meerdere hoofdstukken. De baten en lasten per hoofdstuk van de tarieventabel zijn te raadplegen op onze website.
- De kosten bestaan uit:

Titel 1:

- Aanschaf documenten
- Kosten informatiebeveiliging
- Diverse kleine aanschaffingen
- Salarislasten buitengewoon ambtenaar burgerlijke stand
- Toegerekende interne uren
- Toegerekende overhead

Titel 2:

- Bouwplantoetser inhuur
- Externe advieskosten
- Kosten welstandscommissie
- Bouwtoezicht door ODBN
- Gisviewer / kaarten
- Toetsing BZV
- Toetsing GGD
- Toetsing door brandweer
- Toe te rekenen interne uren
- Toe te rekenen overhead
- Toe te rekenen BTW

Titel 3:

- Toe te rekenen interne uren
- Toe te rekenen overhead

- Kruissubsidiering. Dit betekent dat er op onderdelen binnen de leges overschotten of tekorten zijn t.o.v. de voor die dienst gemaakte kosten. Die overschotten en tekorten mogen met elkaar verrekend worden terwijl het totaal beneden de 100% kostendekking blijft.

Kruissubsidiering tussen de drie titels vindt niet plaats. Alle drie de titels zitten ruim beneden de 100% kostendekkendheid.

Kruissubsidiering binnen de titels vindt wel plaats.

- Titel 1:
De hoogte van de tarieven is bepalend of een tarief kostendekkend is. Een aantal tarieven binnen deze titel is gemaximeerd door het rijk (rijbewijs, paspoorten etc). Daarnaast is bijvoorbeeld het uittreksel BRP bewust lager vastgesteld om dit laagdrempelig te houden. Dit zijn oorzaken van kruissubsidiering binnen deze titel.
- Titel 2:
Voor de leges omgevingsvergunning, onderdeel bouwen, is er een staffeling waarbij een degressief tarief geldt. Desondanks kan het voorkomen dat een aanvraag net binnen of buiten een staffel valt en daardoor aanzienlijk meer of minder moet betalen. De kosten zijn in zo'n geval hetzelfde.
Binnen de titel zelf in lichte mate kruissubsidiering plaats. Hoofdstuk 6, wijziging vergunning kent een hogere dekking dan 100%.
- Titel 3:
Binnen de titel vindt kruissubsidiering plaats tussen de verschillende vergunningen. Bijvoorbeeld een evenementenvergunning voor een grote activiteit kent hetzelfde tarief als een kleinere evenement. De urenbesteding kan echter fors verschillen.

Lijkbezorgingsrechten	2019	2020	Stijging %
Berekening kostendekkendheid			
Kosten taakveld(en) incl. rente	42.236	42.012	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	-1	-1	
Netto kosten taakveld	42.235	42.011	
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	0	0	
Overhead incl. rente	4409	4.766	
BTW	0	0	
Totale kosten	46.644	46.777	
Totale opbrengst begroot	30.000	33.450	3.450
Kostendekkendheid	64,32%	71,51%	

- Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid
- De kosten bestaan uit:
 - Onderhoud begraafplaats (groen en aula)
 - Graf delven
 - Kapitaallasten gebouwen
 - Belastingen en verzekeringen
 - Toegerekende interne uren
 - Toegerekende overhead

De tarieven stijgen jaarlijks met het in de begroting gebruikte inflatiepercentage. Voor 2020 is dat 1,5%. In de notitie kostendekkendheid leges wordt voorgesteld om het tarief in de jaren 2019, 2020 en 2021 jaarlijks met 8,65% te verhogen, zodat de lijkbezorgingsrechten op termijn 100% kostendekkend zijn.

Marktgelde	2019	2020	Stijging
Tarief per m2 per kwartaal	8,87	8,99	0,12
Kosten taakveld(en) incl. rente	12.359	20.516	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	0	0	
Netto kosten taakveld	12.359	20.516	
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	0	0	
Overhead incl. rente	1.848	9.532	
BTW	0	0	
Totale kosten	14.207	30.048	
Totale opbrengst begroot	8.061	6.500	-1.561
Kostendekkendheid	56,74%	21,63%	

- Uitgangspunt is 50% kostendekkendheid
- De kosten bestaan uit:
 - Elektriciteit
 - Huur marktkramen
 - Salariskosten marktmeester
 - Toegerekende interne uren
 - Toegerekende overhead

Afvalstoffenheffing	2019	2020	Stijging
Tarief eenpersoonshuishoudens	161,4	167,4	6
Tarief eenpersoonshuishoudens	251,4	262,8	11,4
Tarief extra container	266,4	266,4	0
Berekening kostendekkendheid:			
Kosten taakveld(en) incl. rente	1.278.266	1.488.780	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	-220.122	-170.124	
Netto kosten taakveld	1.058.144	1.318.656	
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	23.601	23.484	
Overhead incl. rente	92.284	87.315	
BTW	242.946	286.278	
Totale kosten	1.416.975	1.715.733	
Totale opbrengst begroot	1.358.719	1.444.987	
Kostendekkendheid	95,89%	84,22%	

Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid

- De kosten bestaan uit:
 - Inzamelen en verwerken restafval
 - Inzamelen en verwerken GFT-afval
 - Inzamelen en verwerken PMD
 - Inzamelen en verwerken oud papier, glas, kleding, chemisch afval etc.
 - Onderhoud en aanschaf containers
 - Onderhoud en kapitaallasten ondergrondse glascontainers
 - Ophalen grof huisvuil
 - Opruimen zwerfafval
 - Bijdrage milieustraat Oss
 - Toegerekende interne uren
 - Toegerekende overhead
 - Toegerekende kosten heffing en inning BSOB
 - Toegerekende BTW
 - Toegerekende kosten kwijtschelding afvalstoffenheffing

Doel is om de tarieven zo laag mogelijk te houden. Egalisatie van de tarieven vindt daarom plaats via de reserve afvalstoffenheffing. De tarieven stijgen in 2020 met ongeveer € 11. Verwacht wordt dat de tarieven de komende jaren verder zullen stijgen door stijging van de kosten en doordat we niets meer uit de reserve afvalstoffenheffing kunnen onttrekken vanaf 2021. Verder speelt mee dat de kosten in 2020 al fors stijgen maar dat het tarief in 2020 niet direct stijgt naar de 100% kostendekkendheid. Dit gebeurt in enkele stappen zodat in 2022 weer de 100% is bereikt.

Onroerende-zaakbelastingen	2019	2020	Stijging
Tarief woningen eigenaren	0,0982	nmb	
Tarief niet-woningen eigenaren	0,2898	nmb	
Tarief niet-woningen gebruikers	0,2189	nmb	
Totale opbrengst begroot	3.270.286	3.376.698	106.412
Woningen eigenaren	1.818.299	1.895.451	77.152
Niet-woningen eigenaren	901.488	933.955	32.467
Niet-woningen gebruikers	550.499	569.929	19.430

- Stijging van de tarieven gebeurt op basis van het besluit van de raad bij de vaststelling van de begroting. De voorgestelde stijging voor 2020 is 4% .

Precariobelasting	2019	2020	Stijging
Tarief per m2 per jaar (terras)	11,25	11,42	0,17
Tarief standplaats	168,55	171,00	2,52
Totale opbrengst begroot	6.500	6.500	

- De tarieven stijgen jaarlijks met het in de begroting gebruikte inflatiepercentage. Voor 2020 is dat 1,5%

Toeristenbelasting	2019	2020	Stijging
Tarief per overnachting	1,20	1,20	0
Totale opbrengst begroot	340.884	358.884	

- De tarief voor de toeristenbelasting wordt in 2020 niet verhoogd.

<i>Rioolheffing</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>Stijging</i>
Tarief waterverbruik 0 t/m 100 m3	125,04	130,44	5,4
Tarief waterverbruik 101 t/m 250 m3	178,92	186,6	7,68
Tarief waterverbruik 251 t/m 500 m3	303,84	316,92	13,08
Tarief waterverbruik 501 t/m 750 m3	500,76	522,24	21,48
Tarief waterverbruik > 25.001 m3	4186,92	4366,92	180
Berekening kostendekkendheid:			
Kosten taakveld(en) incl. rente	781.108	797.440	16.332
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	-949	-949	0
Netto kosten taakveld	780.159	796.491	16.332
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	41.395	41.395	0
Overhead incl. rente	199.637	202.759	3.122
BTW	149.334	151.130	1.796
Totale kosten	1.170.525	1.191.775	21.250
Totale opbrengst begroot	1.101.175	1.112.204	11.029
Kostendekkendheid	94,08%	93,32%	

- Uitgangspunt is 100% kostendekkendheid
- De kosten bestaan uit:
 - Elektriciteit
 - Inhuur derden
 - Telefoonkosten
 - Reiniging, inspectie en onderhoud
 - Onderhoud minikraan
 - Bijdrage WION
 - Kosten rioolbeheerprogramma
 - Contributies vakverenigingen
 - Toegerekende interne uren
 - Toegerekende overhead
 - Toegerekende kosten heffing en inning BSOB
 - Toegerekende BTW
 - Toegerekende kosten kwijtschelding rioolheffing
 - Toegerekende kosten veegvuil (50%)

Doel is om de tarieven zo laag mogelijk te houden. In de begroting en jaarrekening wordt het verschil tussen de baten en de lasten in de voorziening riolering gestort. Als dit verschil wijzigt wordt de storting hoger of lager.

Uitzondering hierop zijn de verschillen in de geraamde exploitatielasten die niet door hoeven te schuiven naar volgende jaren (bijvoorbeeld elektriciteit). Deze voordelen worden bij de jaarrekening in een reserve gestort. In een volgende begrotingsjaar wordt dit dan aangewend om de tarieven te verlagen. In 2020 gebeurt dat ook. Daarom is het dekkingspercentage 93%. Als rekening wordt gehouden met de bijdrage uit de reserve in ad € 52.815 (7%) is dat 100%.

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht van stand 4 juli naar begroting 2020

nr.	Omschrijving	2020	2021	2022	2023	Str / Inc
	Financiële beginstand conform eindstand Kaderbrief 2020					
	Structurele saldo na kaderbrief 2020	59.000	43.000	85.000	85.000	s
	Incidentele saldo na kaderbrief 2020	735.000	-73.000	64.000	26.000	i
	Totale saldo	794.000	-30.000	149.000	111.000	
	Ombuigingen in de op 4 juli besproken wensenlijst					
1	Samen Landerd, Samen Beter, ombuiging vervalt vanaf 1-7-2021 (salaris) wordt incidenteel	0	-7.000	-25.000	0	s
2	Samen Landerd, Samen Beter, ombuiging vervalt vanaf 1-7-2021 (budget) (nr 40)	48.000	19.000	0	0	i
3	Samen Landerd, Samen Beter opnemen frictiekosten	0	20.000	25.000	14.000	i
4	Besparing kosten griffie gedeeltelijk teruggedraaid (nr 19)	10.000	10.000	0	0	s
5	Onderzoek subsidiemogelijkheden	10.000	0	0	0	i
6	Terugdraaien stoppen sportkampioenen (nr 32)	5.000	5.000	5.000	5.000	s
7	Terugdraaien openingstijden vrijdagmiddag (nr.28)	0	4.000	9.000	13.000	s
8	Terugdraaien bezuiniging ICT-budget (nr 22)	30.000	30.000	30.000	30.000	s
9	Terugdraaien stoppen nieuwjaarsreceptie (nr 31)	2.000	2.000	2.000	2.000	s
		0	0	0	0	
	Overige aanpassingen begroting / andere ombuigingen	0	0	0	0	
10	Meicirculaire (excl salarisontwikkelingen en jeugd etc, zie regel hieronder)	-900.000	-1.292.000	-750.000	-627.000	s
11	Relatie met mei-circulaire 2019 (o.a. Jeugd/WVS)	213.000	562.000	543.000	507.000	s
12	Aframing stelpost indexering prijzen	-138.000	-138.000	-138.000	-138.000	s
13	Jaarrekening 2018, resultaat GREX	9.000	-13.000	25.000	51.000	s
14	Handhaving door ODBN	25.000	25.000	25.000	25.000	s
15	Veiligheidsregio, indexering prijzen	19.000	19.000	34.000	34.000	s
16	Opbrengst verkoop brandweerkazernes -/- boekwaarde	-23.000	0	0	0	i
17	Salarissen structureel	-26.000	-13.000	-109.000	-213.000	s
18	Salarissen incidenteel	-17.000	-13.000	0	0	i
19	Herindeling voorbereidingskosten	-138.000	-135.000	0	0	i
20	Diverse ramingen afdeling BMO, o.a. contributie VNG	33.000	33.000	33.000	33.000	s
21	Diverse ramingen afdeling R&B	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	s
22	Diverse ramingen Burgerzaken, 2022 meer leges rijbewijzen/eigen verklaringen	1.000	4.000	-22.000	-19.000	s
23	Verhoging leges conform notitie kostendekkendheid	-3.000	-5.000	-7.000	-6.000	s
24	Diverse ramingen afdeling Ruimte	2.000	-12.000	-34.000	-51.000	s
25	Diverse ramingen afdeling Welzijn	16.000	5.000	6.000	7.000	s
26	Transformatiefonds (inkomsten niet geraamd)	0	-32.000	0	0	i
27	Diverse posten Sociale Zaken, o.a. inkoop WMO/ Participatiewet/Huish verzorging	54.000	36.000	32.000	26.000	s
28	Diverse posten Welzijn o.a. Kindcentrum/ index bibliotheek	23.000	26.000	26.000	27.000	s
29	Uitbesteding leerlingenvervoer (Forseti)	15.000	0	0	0	s
30	PGB-budget Jeugd	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	s
31	Financiering toegang jeugd	-84.000	-84.000	-84.000	-84.000	s
32	Stelpost salarissen consultant jeugd	77.000	79.000	81.000	83.000	s
33	Kapitaallasten	7.000	-45.000	18.000	32.000	s
34	Kapitaallasten incidentele inkomsten (regels provincie)	-2.000	9.000	-18.000	-18.000	i
35	Financieringsrente	-30.000	-12.000	12.000	26.000	s
36	Belastingen en verzekeringen	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000	s
37	Storting onderhoud gebouwen	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	s
38	Gevolgen exploitatie ivm doorschuiven gereedkomen dorpshuis Zeeland naar 1-1-2022	2.000	32.000	-5.000	-5.000	s
39	Afval	-19.000	-34.000	-35.000	-32.000	s
40	Riolering	11.000	12.000	12.000	5.000	s
41	Verlengen Agrifood van inc naar structureel	72.000	0	0	0	s
42	Verlengen Agrifood van inc naar structureel	-72.000	0	0	0	i
43	Doorschuif BTW Agrifood van inc naar structureel	-11.000	0	0	0	s
44	Doorschuif BTW Agrifood van inc naar structureel	11.000	0	0	0	i
45	Verlagen budget toerisme van str naar inc	-1.000	0	0	0	i
46	Verlagen budget toerisme van str naar inc	1.000	0	0	0	s
47	Intensivering toezicht veehouderij van str naar inc	-16.000	0	0	0	s
48	Intensivering toezicht veehouderij van str naar inc	16.000	0	0	0	i
49	Werkmaterieel doorgeschoven naar 2022	-13.000	0	13.000	0	i
50	Stelpost civieltechnische kunstwerken	17.000	17.000	17.000	17.000	s
51	Reserves structureel	-207.000	1.000	-5.000	-5.000	s
52	Reserves incidenteel	-62.000	81.000	0	0	i
53	Diverse extra aankopen OV	31.000	13.000	0	0	i
54	Vervanging speeltoestellen	11.000	31.000	0	0	i
55	Monumentale bomen van de toekomst	0	10.000	0	0	i
56	Update bomenverordening/kaartbeschermde houtopstanden	20.000	0	0	0	i
57	Dorpshuis Zeeland, extra lasten	0	0	82.000	82.000	s
58	Dorpshuis Zeeland, extra lasten	53.000	0	0	0	i
59	Afvalstoffenheffing, tarieven niet zo snel laten stijgen	240.000	120.000	0	0	s
60	Stelpost kapitaallasten renovatie de Eeicht	1.000	11.000	10.950	10.900	s
60	Diverse kleine verschillen tov kaderbrief	36.000	10.000	-3.000	2.000	s
61	Diverse kleine verschillen tov kaderbrief	-2.000			1.000	i
	Financiële stand conceptbegroting 2020-2023					
	Structureel nieuw saldo begroting 2020	-568.000	-683.000	-243.000	-191.000	s
	Incidenteel nieuw saldo begroting 2020	605.000	-70.000	84.000	23.000	i
	Totaal nieuw saldo begroting 2020	37.000	-753.000	-159.000	-168.000	

Toelichting mutaties begroting 2019 na 4 juli 2018

1 t/m 9.

Deze verschillen zijn toegelicht in de omschrijving bij de desbetreffende post en besproken met de gemeenteraad op 12 september 2018.

10. Meicirculaire 2019

Bij het opstellen van de kaderbrief waren de gevolgen van de meicirculaire nog niet bekend. De meicirculaire is voor alle jaren positief. We ontvangen voornamelijk meer uitkering voor jeugdzorg en voogdij 18+.

11. Relatie met meicirculaire Jeugd/WSW

Een gedeelte van de algemene uitkering is geoormerkt. De uitgaven worden op de programma's geraamd. Dit betreft jeugdzorg en WSW.

12. Aframing stelpost indexering prijzen

Op basis van de meicirculaire wordt aan de hand van de daarin genoemde inflatiepercentages voor de komende jaren de index voor de meerjarenraming berekend. Dit levert een voordeel op.

13. Resultaat GREX

De vaststelling van de jaarrekening 2018 inclusief de GREX per 1-1-2019 had gevolgen voor de rentevergoeding van de GREX en een wijziging van de doorbelaste uren aan de GREX. Deze bedragen staan ook genoemd in het raadsvoorstel van de jaarrekening (raad 27 juni 2019) en zijn verwerkt in begrotingswijziging nr. 6 van 2019.

14. Handhaving door ODBN

De stijging van kosten heeft meer oorzaken. Enerzijds de indexering van het uurtarief en anderzijds een stijging van de inzet van uren voor meerdere taakvelden.

15. Veiligheidsregio, indexering prijzen

De bijdrage aan de veiligheidsregio wordt verhoogd door prijsindexering.

16. Opbrengst verkoop brandweerkazernes -/- boekwaarde

De opbrengst van de verkoop van de brandweerkazernes is hoger dan waar rekening mee is gehouden in de kaderbrief. De boekwaarde wordt verlaagd naar € 0.

17. Salarissen structureel

Dit voordeel bestaat uit verschillende componenten:

- Voordeel door lagere loonstijgingspercentages in de meicirculaire dan waarmee in de kaderbrief was gerekend
- Gedeeltelijke opheffing van dit voordeel in vooral de eerste jaren door de nieuwe CAO-afspraken voor gemeenteambtenaren

18. Salarissen incidenteel

Dit voordeel bestaat uit iets lagere kosten voor tijdelijk personeel dan waarmee in de kaderbrief is gerekend.

19. Herindeling voorbereidingskosten

Het budget is naar beneden bijgesteld. Uden en Landerd hebben nu gelijke budgetten voor de herindeling.

20. Diverse ramingen afdeling BMO, o.a. contributie VNG

Voorheen werden vanuit de algemene uitkering gezamenlijke taken bekostigd. Een aantal taken valt niet meer onder de algemene uitkering, maar worden geïnd via de bijdrage aan de VNG. Bij de wijziging van deze regeling is dit destijds per abuis slechts voor 1 jaar geraamd, terwijl de bijdrage aan de VNG structureel hoger is.

21. Diverse ramingen afdeling R&B

De gemeentewerf is afgestoten en daarom zijn de budgetten voor de gemeentewerf afgeraamd.

22. Diverse ramingen Burgerzaken

Er hebben enkele kleine wijzigingen in de ramingen van burgerzaken plaatsgevonden.

23. Verhoging leges conform notitie kostendekkendheid

De tarieven van lijkbezorgingsrechten worden in de jaren 2019 tot en met 2021 verhoogd om tot 100% kostendekkendheid te komen.

24. Diverse ramingen afdeling Ruimte

Er hebben enkele kleine wijzigingen in de ramingen van ruimte plaatsgevonden. De leges omgevingsvergunningen stijgen met het inflatiepercentage van 1,5%.

25. Diverse ramingen afdeling Welzijn

Er hebben enkele kleine wijzigingen in de ramingen van burgerzaken plaatsgevonden.

26. Transformatiefonds (inkomsten niet geraamd)

In de jaren 2018 tot en met 2020 ontvangen wij jaarlijks € 32.000 van de centrumgemeente. Deze middelen worden in de jaren 2019 tot en met 2021 uitgegeven aan projecten in het kader van jeugd, zoals het Storm-project (preventie depressie). Met de 1e Burap is nagelaten deze ontvangst ook in 2021 te ramen.

27. Diverse posten Sociale Zaken

Diverse budgetten m.b.t. sociale zaken zijn geactualiseerd. Het betreft onder andere loonkostensubsidies, participatiewet, rolstoelvoorziening, Zorg in Natura en Huishoudelijke verzorging.

28. Diverse posten Welzijn

De subsidie/exploitatiekosten van de bibliotheek, Kindcentrum De Morgenzon en jeugdhuizen zijn gestegen (o.a. index). Verder is sprake van een lagere huuropbrengst en bijdrage in exploitatiekosten m.b.t. het Kindcentrum.

29. Uitbesteding leerlingenvervoer

Per abuis is er een onjuist bedrag geraamd voor uitbesteding van leerlingenvervoer aan Forseti bij de 1^e burap 2019. Dat wordt nu gecorrigeerd.

30. PGB-budget jeugd

Het budget is verlaagd met € 100.000 structureel.

Ouders kiezen meer voor Zorg in Natura dan voor een PGB. Indien we geen contract hebben met een jeugdhulpaanbieder dan zetten we hiervoor maatwerk in op basis van Zorg in Natura. Hierdoor neemt dus ook het aantal PGB's af.

31. en 32 Financiering toegang jeugd/stelpost salarissen consulent jeugd

Door de nieuwe inrichting toegang jeugd worden werkzaamheden niet meer door Ons Welzijn uitgevoerd maar door de gemeente zelf. Hierdoor vindt er een verschuiving plaats van het reguliere budget naar de directe salarislasten.

33. Kapitaallasten

Dit betreft voor alle jaren diverse kleine plussen en minnen. Het voordeel in 2021 wordt vooral veroorzaakt door het doorschuiven van het starten van afschrijven dorps huis Zeeland tot 1-1-2022.

34. Kapitaallasten incidentele inkomsten

De regels van de provincie schrijven voor dat afschrijving en rente structureel als last geraamd moeten worden maar dan voor 50% als incidentele bate geraamd mogen worden

35. Financieringsrente

Door een gewijzigd rentepercentage en aanpassing van het investeringsschema is de financieringsrente opnieuw berekend. Het verschil is afgeraamd.

36. Belastingen en verzekeringen

De premies voor ons belastingpakket en de tarieven voor aan ons opgelegde belastingen zijn geïndexeerd door de leveranciers c.q. Waterschap.

37. Storting onderhoud gebouwen

Door het afstoten van het korfbalgebouw is de storting in het onderhoud van gebouwen gedaald.

38. Doorschuiven gereedkomen dorps huis Zeeland naar 1-1-2022

Naar verwachting is het dorps huis pas op 1 januari 2022 gereed. Hierdoor schuiven de lasten door naar latere jaren.

39. Afval

Door de stijging van kosten kan meer BTW toegerekend worden aan de tarieven afvalstoffenheffing. Deze BTW zit niet in de uitgaven (is verrekenbaar) maar alleen in de inkomsten.

40. Riolering

Dit verschil heeft twee oorzaken:

- Doorbelasting van toegerekende BTW wordt lager en daardoor iets lagere inkomsten
- Er wordt in 2020 en 2021 korting verleend door inzetten egaliseringsreserve riolering. Deze inkomsten zijn opgenomen in de reserves.

41 tot en met 44. Verlengen Agrifood van incidenteel naar structureel

Door de raad is besloten tot en met 2020 deel te nemen aan dit samenwerkingsverband. De deelname is geëvalueerd. Er is besloten om de bijdrage structureel voort te zetten. Daarom is de bijdrage van de incidentele middelen naar de structurele middelen overgeheveld.

45 tot en met 48 Budgetten van structureel naar incidenteel

Er zijn enkele budgetten die per abuis onder de structurele middelen waren geschaard. Nu blijkt dat deze budgetten incidenteel zijn. Daarom heeft er een correctie plaatsgevonden van structureel naar incidenteel.

49. Werkmaterieel doorgeschoven naar 2022

In 2020 stond op de planning om de sneeuwplough DAF, sneeuwplough tractor en zoutmenginstallatie te vervangen. De vervanging is doorgeschoven naar 2022.

50. Stelpost civieltechnische kunstwerken

In 2020 wordt het kunstwerkenbeheerplan opgesteld. Daar vooruit oplopend is alvast een stelpost opgenomen ad € 17.000.

51. Reserves structureel

Deze verschillen bestaan uit diverse bedragen. Deze hebben bijna altijd een verband met daling of stijging van andere inkomsten/uitgaven zoals kapitaallasten, beschikken over egaliseriereserves (afval/riool) etc.

52. Reserves incidenteel

We onttrekken incidenteel middelen uit de reserve ten behoeve van diverse extra aankopen openbare verlichting, vervanging van speeltoestellen, monumentale bomen van de toekomst en voor de update van de bomenverordening/kaartbeschermd houtopstanden. Doordat het budget voor voorbereiding herindeling is bijgesteld, hoeven we in 2021 € 135.000 minder te onttrekken uit de behoedzaamheidsreserve.

53. Diverse extra aankopen OV

In 2020 en 2021 wordt er uit de reserve openbare verlichting extra geld onttrokken voor de vervanging van de openbare verlichting.

54. Vervanging speeltoestellen

In 2020 worden de speeltoestellen vervangen die daar zowel op basis van inspectie als op basis van onderhoud aan toe zijn. Hiervoor wordt extra geld uit de reserve speeltoestellen onttrokken in 2020 en 2021.

55. Monumentale bomen van de toekomst

In 2021 wordt er € 10.000 uit de reserve bomen onttrokken voor het project Monumentale bomen van de toekomst.

56. Update bomenverordening/kaartbeschermd houtopstanden

In 2020 wordt er een update uitgevoerd van de bomenverordening en kaart beschermende houtopstanden. Hiervoor wordt er in 2020 € 20.000 uit de reserve bomen onttrokken.

57. Dorpshuis Zeeland, extra lasten structureel

De bouw van het dorps huis Zeeland wordt duurder door gewijzigde plannen en door stijging van de bouwkosten. Daardoor stijgen de kapitaallasten.

58. Dorpshuis Zeeland, extra lasten incidenteel

Deze middelen zijn bedoeld voor gevelherstel van een pand i.v.m. aankoop belendende panden in het kader van de realisatie van het dorps huis Zeeland.

59. Afvalstoffenheffing, tarieven niet zo snel laten stijgen

De kosten voor de afvalinzameling zijn sterk gestegen. Door de raad is besloten dat de kosten 100% gedekt moeten worden door de tarieven. De tarieven zouden daarom flink moeten stijgen. Voorheen werd er een bedrag uit de reserve afvalstoffenheffing onttrokken om de tarieven te egaliseren. Deze reserve is nagenoeg nihil. Er wordt daarom afgeweken van het beleid om de kosten 100% te dekken. We ontvangen in 2020 en in 2021 minder afvalstoffenheffing. De 100% kostendekking wordt daarmee gefaseerd bereikt in 2022.

60. Renovatie sporthal de Eeght

In 2019 wordt er geïnventariseerd welke renovaties er plaats dienen te vinden bij sporthal de Eeght. Er wordt geschat dat de renovaties die voortvloeien uit de inventarisatie ongeveer € 200.000 zullen kosten.

61 en 62. Diverse kleine mutaties ten opzichte van kaderbrief

Dit betreft kleine verschillen die verder niet worden toegelicht.

Bijlage 2 Staat van reserves 2019 tot en met 2023

Grootboek nummer	Naam reserve	Programma	Saldo 1-1-2019	Mutaties 2019	Saldo 1-1-2020	Mutaties 2020	Saldo 1-1-2021	Mutaties 2021	Saldo 1-1-2022	Mutaties 2022	Saldo 1-1-2023	Mutaties 2023	Saldo 1-1-2024
7.910.217	DKU Brandweerkazerne/werkplaats Zeeland	1	120.662,05	-9.280,00	111.382,05	-111.382,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal programma 1 Veiligheid			120.662,05	-9.280,00	111.382,05	-111.382,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.910.054	Reserve openbare verlichting DKU rotonde	2	104.819,96	-7.095,00	97.724,96	-31.000,00	66.724,96	-13.000,00	53.724,96	0,00	53.724,96	0,00	53.724,96
7.910.238	Peelweg/Langenboomseweg	2	345.855,42	-15.721,00	330.134,42	-15.721,00	314.413,42	-15.721,00	298.692,42	-15.721,00	282.971,42	-15.721,00	267.250,42
Totaal programma 2 Verkeer en vervoer			450.675,38	-22.816,00	427.859,38	-46.721,00	381.138,38	-28.721,00	352.417,38	-15.721,00	336.696,38	-15.721,00	320.975,38
7.910.230	DKU nieuwbouw Den Omgang	4	199.665,55	-7.535,00	192.130,55	-7.535,00	184.595,55	-7.535,00	177.060,55	-7.535,00	169.525,55	-7.535,00	161.990,55
7.910.231	DKU nieuwbouw De Regenboog	4	466.870,98	-15.560,00	451.310,98	-15.560,00	435.750,98	-15.560,00	420.190,98	-15.560,00	404.630,98	-15.560,00	389.070,98
7.910.240	DKU Kindcentrum Zeeland	4	5.348.676,25	-148.277,00	5.200.399,25	-149.294,00	5.051.105,25	-149.294,00	4.901.811,25	-149.294,00	4.752.517,25	-149.294,00	4.603.223,25
7.910.250	DKU Frisse Scholen Oventje	4	12.515,02	-963,00	11.552,02	-963,00	10.589,02	-963,00	9.626,02	-963,00	8.663,02	-963,00	7.700,02
7.910.251	DKU Frisse Scholen Kreek'l	4	96.544,63	-7.427,00	89.117,63	-7.427,00	81.690,63	-7.427,00	74.263,63	-7.427,00	66.836,63	-7.427,00	59.409,63
7.910.252	DKU Frisse Scholen Vlinder	4	69.726,66	-5.364,00	64.362,66	-5.364,00	58.998,66	-5.364,00	53.634,66	-5.364,00	48.270,66	-5.364,00	42.906,66
Totaal programma 4 Onderwijs			6.193.999,09	-185.126,00	6.008.873,09	-186.143,00	5.822.730,09	-186.143,00	5.636.587,09	-186.143,00	5.450.444,09	-186.143,00	5.264.301,09
7.910.065	DKU herontwikkeling DAW	5	1.423.320,34	-41.808,00	1.381.512,34	-41.808,00	1.339.704,34	-41.808,00	1.297.896,34	-41.808,00	1.256.088,34	-41.808,00	1.214.280,34
7.910.225	DKU uitbreiding kleedaccommodatie Emos	5	32.245,32	-32.245,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.910.220	Reserve Stimulering Sport	5	500.000,00	-387.962,00	112.038,00	-43.432,00	68.606,00	-47.815,00	20.791,00	-20.791,00	0,00	0,00	0,00
7.910.055	Reserve Speeltoestellen	5	97.671,53	0,00	97.671,53	-11.000,00	86.671,53	-31.000,00	55.671,53	0,00	55.671,53	0,00	55.671,53
7.910.056	Bestemmingsreserve Bomen	5	48.786,39	0,00	48.786,39	-20.000,00	28.786,39	-10.000,00	18.786,39	0,00	18.786,39	0,00	18.786,39
7.910.068	Reserve groen	5	646.269,82	-102.253,00	544.016,82	76.497,00	620.513,82	9.243,00	629.756,82	888,00	630.644,82	487,00	631.131,82
7.910.070	DKU EVZ Melkpad/Graspeelloop	5	58.750,00	-1.958,00	56.792,00	-1.958,00	54.834,00	-1.958,00	52.876,00	-1.958,00	50.918,00	-1.958,00	48.960,00
7.910.071	DKU EVZ Munse Wetering	5	150.282,81	-5.060,00	145.222,81	-5.060,00	140.162,81	-5.060,00	135.102,81	-5.060,00	130.042,81	-5.060,00	124.982,81
Totaal programma 5 Sport, cultuur, recreatie en natuur			2.957.326,21	-571.286,32	2.386.039,89	-46.761,00	2.339.278,89	-128.398,00	2.210.880,89	-68.729,00	2.142.151,89	-48.339,00	2.093.812,89

Grootboek nummer	Naam reserve	Programma	Saldo 1-1-2019	Mutaties 2019	Saldo 1-1-2020	Mutaties 2020	Saldo 1-1-2021	Mutaties 2021	Saldo 1-1-2022	Mutaties 2022	Saldo 1-1-2023	Mutaties 2023	Saldo 1-1-2024
7.910.253	DKU gemeenschapshuis Zeeland	6	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	972.075,00	972.075,00	-24.925,00	947.150,00
Totaal programma 6 Sociaal domein			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	972.075,00	972.075,00	-24.925,00	947.150,00
7.910.007	Reserve duurzaamheid in het buitengebied	7	390.738,28	-375.211,28	15.527,00	-15.527,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.910.029	Reserve afvalstoffenheffing	7	219.902,91	-205.551,00	14.351,91	-14.351,91	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.910.030	Reserve egalisatie rioolheffing	7	130.566,00	-17.489,00	113.077,00	-52.815,00	60.262,00	-30.610,00	29.652,00	0,00	29.652,00	0,00	29.652,00
Totaal programma 7 Volksgezondheid en milieu			741.207,19	-598.251,28	142.955,91	-82.693,91	60.262,00	-30.610,00	29.652,00	0,00	29.652,00	0,00	29.652,00
7.910.004	Reserve uitkering HNG	8	85.271,43	-41.107,99	44.163,44	-44.163,44	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.910.239	DKU LOG Graspeel t.b.v. LOG	8	174.826,44	-9.213,00	165.613,44	-9.213,00	156.400,44	-9.213,00	147.187,44	-9.213,00	137.974,44	-9.213,00	128.761,44
7.910.059	DKU Centrumplan Zeeland	8	970.000,00	-32.333,00	937.667,00	-32.333,00	905.334,00	-32.333,00	873.001,00	-32.333,00	840.668,00	-32.333,00	808.335,00
7.910.061	Reserve Reconstructiefonds BIO/reconstructie	8	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.910.069	Reserve stimulering grondverkoop	8	13.933,39	-13.933,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.910.249	Centrumplan Schaijk	8	428.010,79	40.732,00	468.742,79	-16.164,00	452.578,79	-16.164,00	436.414,79	-16.164,00	420.250,79	-16.164,00	404.086,79
7.910.072	DKU Korte Louwstraat Schaijk	8	0,00	67.667,00	67.667,00	-2.333,00	65.334,00	-2.333,00	63.001,00	-2.333,00	60.668,00	-2.333,00	58.335,00
Totaal programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			1.672.042,05	11.811,62	1.683.853,67	-104.206,44	1.579.647,23	-60.043,00	1.519.604,23	-60.043,00	1.459.561,23	-60.043,00	1.399.518,23
7.910.243	DKU verbouwing gemeentehuis 2012	9	98.561,00	-9.663,00	88.898,00	-9.663,00	79.235,00	-9.663,00	69.572,00	-9.663,00	59.909,00	-9.663,00	50.246,00
7.910.244	DKU inrichting gemeentehuis 2012	9	55.881,00	-6.209,00	49.672,00	-6.209,00	43.463,00	-6.209,00	37.254,00	-6.209,00	31.045,00	-6.209,00	24.836,00
7.910.000	Behoedzaamheidsreserve	9	10.139.493,21	-1.851.375,00	8.288.118,21	-582.569,00	7.705.549,21	-515.715,00	7.189.834,21	-7.860,00	7.181.974,21	-7.859,00	7.174.115,21
Totaal programma 9 Bestuur en ondersteuning			10.304.108,12	-1.867.247,00	8.436.861,12	-608.613,91	7.828.247,21	-531.587,00	7.296.660,21	-23.732,00	7.272.928,21	-23.731,00	7.249.197,21
TOTAAL RESERVES			22.440.020	3.242.195-	19.197.825	1.186.521-	18.011.304	965.502-	17.045.802	617.707	17.663.509	358.902-	17.304.607
7.910.000	Behoedzaamheidsreserve (zie hierboven)	9	10.139.493,21	1.851.375-	8.288.118	582.569-	7.705.549	515.715-	7.189.834	7.860-	7.181.974	7.859-	7.174.115
	Begrotingssaldo cumulatief				2.583.651-		2.620.575-		1.867.940-		1.709.585-		1.541.713-
BEGROTINGSSALDO			10.139.493	1.851.375-	5.704.467	582.569-	5.084.974	515.715-	5.321.894	7.860-	5.472.389	7.859-	5.632.402
TOTAAL RESERVES INCLUSIEF BEGROTINGSSALDI			22.440.020	3.242.195-	16.614.174	1.186.521-	15.390.729	965.502-	15.177.862	617.707	15.953.924	358.902-	15.762.894

Specificatie aanwendungen en stortingen reserves							
Aanwending van reserves							
Grootboek nummer	Naam reserve	Programma	2020 €	2021 €	2022 €	2023 €	Str./ Inc. Soort reserve
7.910.000	Behoedzaamheidsreserve	3	20.699	7.860	7.860	7.859	S algemene reserve
7.910.000	Behoedzaamheidsreserve	8	61.870	7.855			S
7.910.000	Behoedzaamheidsreserve	9	500.000	500.000			I
7.910.004	Reserve uitkering HNG	8	46.352	-	-	-	S bestemmingsres.
7.910.007	Reserve duurzaamheid in het buitengebied	7	15.527	-	-	-	I bestemmingsres.
7.910.029	Reserve afvalstoffenheffing	7	14.352	-	-	-	S bestemmingsres.
7.910.030	Reserve egalisatie rioolheffing	7	52.815	30.610	-	-	S bestemmingsres.
7.910.052	Reserve bestemde budgetten	9	10.173	-	-	-	I bestemmingsres.
7.910.054	Reserve openbare verlichting	2	31.000	13.000	-	-	I bestemmingsres.
7.910.055	Reserve speeltoestellen	5	11.000	31.000	-	-	I bestemmingsres.
7.910.056	Bestemmingsreserve Bomen	5	20.000	10.000	-	-	I bestemmingsres.
7.910.061	Reserve Reconstructiefonds BIO/ reconstructie	8	-	-	-	-	I bestemmingsres.
7.910.068	Reserve groen	5	2.572	2.572	2.572	2.572	S bestemmingsres.
7.910.068	Reserve groen	5	22.600	22.600	22.600	22.600	I bestemmingsres.
7.910.220	Reserve Stimulering Sport	5	43.432	47.815	20.791	-	I bestemmingsres.
7.910.059	DKU Centrumplan Zeeland	2	32.333	32.333	32.333	32.333	S dku
7.910.065	DKU herontwikkeling DAW	5	41.808	41.808	41.808	41.808	S dku
7.910.070	DKU EVZ Melkpad-Graspeelloop	5	1.958	1.958	1.958	1.958	S dku
7.910.071	DKU EVZ Munsche Wetering	5	5.060	5.060	5.060	5.060	S dku
7.910.072	DKU Korte Louwstraat Schaijk	8	2.333	2.333	2.333	2.333	S dku
7.910.217	DKU Bouw brandweerkazerne/werkplaats Zeeland	1	111.382	-	-	-	S dku
7.910.230	DKU nieuwbouw Den Omgang	4	7.535	7.535	7.535	7.535	S dku
7.910.231	DKU nieuwbouw De Regenboog	4	15.560	15.560	15.560	15.560	S dku
7.910.238	DKU rotonde Peelweg/Langenboomseweg	2	15.721	15.721	15.721	15.721	S dku
7.910.239	DKU LOG Graspeel t.b.v. LOG	8	9.213	9.213	9.213	9.213	S dku
7.910.240	DKU Kindcentrum Zeeland	4	149.294	149.294	149.294	149.294	S dku
7.910.243	DKU verbouwing gemeentehuis 2012	9	9.663	9.663	9.663	9.663	S dku
7.910.244	DKU inrichting gemeentehuis 2012	9	6.209	6.209	6.209	6.209	S dku
7.910.249	DKU Centrumplan Schaijk	2	16.164	16.164	16.164	16.164	S dku
7.910.250	DKU frisse school Oventje	4	963	963	963	963	S dku
7.910.251	DKU frisse school Kreek'l	4	7.427	7.427	7.427	7.427	S dku
7.910.252	DKU frisse school Vlinder	4	5.364	5.364	5.364	5.364	S dku
7.910.253	DKU Gemeenschapshuis Zeeland	6	-	-	24.925	24.925	S dku
7.910.253	DKU Gemeenschapshuis Zeeland	6	-	-	38.500	-	I dku
Totaal			1.290.379	999.917	443.853	384.561	
Stortingen in reserves							
Grootboek nummer	Naam reserve	Programma	2020 €	2021 €	2022 €	2023 €	Str./ Inc. Soort reserve
7.910.004	Reserve uitkering HNG	8	2.189	-	-	-	S bestemmingsres.
7.910.061	Reserve Reconstructiefonds BIO/ reconstructie	8	-	-	-	-	I bestemmingsres.
7.910.068	Reserve groen	3	20.699	7.860	7.860	7.859	S bestemmingsres.
7.910.068	Reserve groen	5	19.100	18.700	18.200	17.800	S bestemmingsres.
7.910.068	Reserve groen	8	61.870	7.855	-	-	S bestemmingsres.
7.910.253	DKU Gemeenschapshuis Zeeland	6	-	-	1.035.500		I dku
Totaal			103.858	34.415	1.061.560	25.659	
* deze onttrekking maakt deel uit van de 100% kostendekking voor de afvalstoffenheffing en dus van de structurele dekking van de uitgaven. De inkomsten bestaan uit tarieven en beschikking reserve.							

Bijlage 3 Staat van voorzieningen 2019 tot en met 2023

Naam voorziening	Saldo 1-1-2019	Storting 2019	Onttrekking 2019	Saldo 1-1-2020	Storting 2020	Onttrekking 2020	Saldo 1-1-2021	Storting 2021	Onttrekking 2021	Saldo 1-1-2022	Storting 2022	Onttrekking 2022	Saldo 1-1-2023	Storting 2023	Onttrekking 2023	Saldo 1-1-2024
Voorziening exploitatietekort Reek Zuid	4.091.545	0	0	4.091.545	0	0	4.091.545	0	0	4.091.545	0	0	4.091.545	0	0	4.091.545
Voorziening exploitatietekort De Vensteeg	875.243	0	875.243	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening exploitatietekort LOG Graspeel	551.624	0	0	551.624	0	551.624	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pensioenverplichtingen wethouders	3.001.360	75.689	46.443	3.030.606	75.689	50.953	3.055.342	75.689	58.154	3.072.878	75.689	61.898	3.086.669	75.689	61.898	3.100.459
Grootonderhoud wegen, straten en pleinen	982.375	551.909	1.090.726	443.558	551.909	850.000	145.467	551.909	680.000	17.376	551.909	200.000	369.285	551.909	600.000	321.194
Voorziening verkeer en parkeren	102.352	16.337	113.743	4.946	0	4.946	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onderhoud bossen	163.987	20.000	20.000	163.987	20.000	30.000	153.987	20.000	35.000	138.987	20.000	40.000	118.987	20.000	45.000	93.987
Grootonderhoud cq verbetering van riolering	2.037.093	452.107	1.282.860	1.206.340	454.853	904.000	757.193	512.741	858.000	411.934	548.191	635.452	324.673	580.121	621.452	283.342
Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	2.311.536	537.907	1.173.726	1.675.717	525.917	877.852	1.323.782	525.917	499.430	1.350.269	525.917	310.393	1.565.793	525.896	398.399	1.693.290
Voorziening dubieuze debiteuren	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening wachtgeld oud wethouders	352.624	0	149.304	203.320	0	106.434	96.887	0	63.635	33.251	0	33.251	0	0	0	0
Voorziening afval	82.000	0	0	82.000	0	0	82.000	0	0	82.000	0	0	82.000	0	0	82.000
totaal	14.551.739	1.653.949	4.752.045	11.453.643	1.628.368	3.375.808	9.706.203	1.686.256	2.194.219	9.198.240	1.721.706	1.280.994	9.638.952	1.753.615	1.726.749	9.665.817

Bijlage 4 Investerings periode 2019-2023

Activanummer	Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
<u>Programma 1: Veiligheid</u>											
1200115	Bouw brandweerkazerne/gemeentewerkplaats DKU-ged.	-	-	-	-	-	-	127.339	-	-	-
<u>Programma 2: Verkeer en vervoer</u>											
2101201	Bouw-woonrijpmaken De Louwstraat 2012 (DKU)	70.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2101402	Fietspad Kapelweg 2014	67.714	-	-	-	-	62.500	-	-	-	-
2101500	Centrumplan Zeeland*	785.336	-	8.500	308.507	-	-	-	-	-	-
2101502	Centrumplan Schaijk openbaar gebied	558.494	-	-	-	-	225.705	-	-	-	-
2101702	Herinrichting Bergmaas	120.065	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2101703	Reconstructie Kerkweg	71.373	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2101704	Bouw- en woonrijpmaken Den Omgang en oml. geb.	-54.498	-	-	-	-	-54.498	-	-	-	-
2101800	Reconstructie Peelweg	288.973	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2101801	Inrichting gebied dorps huis / sporthal Zeeland	730.501	730.501	730.501	-	-	662.533	662.533	662.533	-	-
2101900	Fietspad Maashorst*	282.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2102001	Brug Boterbloem	-	65.000	-	-	-	-	-	-	-	-
2121801	Bushaltes Bergmaas	32.145	-	-	-	-	280.520	-	-	-	-
<u>Programma 3: Economie en toerisme</u>											
5601800	Aansluiting evenementenkasten	51.600	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<u>Programma 5: Sport, cultuur, recreatie en natuur</u>											
5301701	Sportaccommodaties gebouwen	343.380	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5301802	Sport en Spel Reek gebouw*	362.093	1.607.093	-	-	-	-	-	-	-	-
5301803	Sport en Spel Reek installaties*	125.000	540.000	-	-	-	-	-	-	-	-
5302100	Vervanging kunstgrasveld DAW	-	220.000	-	-	-	-	-	-	-	-
5311702	DAW/EMOS, kunstgrasvelden	233.597	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5311800	Aanleg kunstgrasveld Festilent	67.610	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5311801	Herstel natuurgrasvelden Festilent	250.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Renovatie Sporthal de Eeght*	-	200.000	-	-	-	-	-	-	-	-
5501200	Uitvoering Landschapsbeleidsplan	38.817	-	-	-	-	38.817	-	-	-	-
5501401	Dreven & Driften Zeeland - Meer Maashorst	1.309	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5501402	Dreven & Driften Schaijk - Meer Maashorst	-	-	-	-	-	5.367	-	-	-	-
5501403	Entree Palmstraat - Meer Maashorst	-	-	-	-	-	4.397	-	-	-	-
5501700	EVZ Melkplad-Graspeelloop 2015	117.500	-	-	-	-	58.750	-	-	-	-
5501701	EVZ Munsche wetering 2016	460.485	-	-	-	-	354.200	-	-	-	-
5801500	Aanleg trapveldjes 2015	32.500	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Omschrijving	Vermeerdering					Vermindering				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
<u>Programma 6: Sociaal Domein</u>										
Dorpshuis Zeeland	1.907.399	1.000.000	6.060.710	-	-	-	-	-	-	-
Inventaris dorps huis en sporthal Zeeland	-	-	350.000	-	-	-	-	100.000	-	-
<u>Programma 7: Volksgezondheid en milieu</u>										
Ondergrondse glasbakken	7.295	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<u>Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</u>										
Centrumplan Schaijk	2.900	-	-	-	-	2.900	-	-	-	-
Dorpsontwikkelingsplan Reek	428.932	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vorbereidingskosten ontwikkeling GREX Kerkstraat Oost	-	150.000	-	-	-	-	-	-	-	-
Activering uitkering HNG	6.339	2.189	-	-	-	47.447	46.352	-	-	-
<u>Programma 9: Bestuur en ondersteuning</u>										
MGBA	23.244	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thin Clients	-	-	-	49.000	-	-	-	-	-	-
Vervanging Citrix-Server	18.639	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vervanging ESX-Server	-	-	-	24.000	-	-	-	-	-	-
Vervanging SAN	-	-	-	25.000	-	-	-	-	-	-
Opzetstrooier tbv Daf	45.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tractor John Deere 5720	55.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aanschaf wagen toezichthouder 1	21.193	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aanschaf wagen toezichthouder 2	21.193	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opzetstrooier 1	-	35.000	-	-	-	-	-	-	-	-
Opzetstrooier 2	-	35.000	-	-	-	-	-	-	-	-
Vervangen vijf voertuigen buitendienst 2023	-	-	-	-	225.272	-	-	-	-	-
Vervanging tractor	-	-	-	-	61.000	-	-	-	-	-
Stimulering grondverkoop	13.934	-	-	-	-	13.934	-	-	-	-
Grond Heihorst Zeeland	71.500	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	7.658.562	2.774.783	5.117.501	445.007	286.272	1.702.572	836.224	762.533	38.500	-

* Deze investeringen worden nog apart aan de raad voorgelegd

Bijlage 5 Incidentele baten en lasten begroting 2020-2023

	Omschrijving	progr.	2020	2021	2022	2023
	Lasten					
1	Handhavers	1	70.000			
2	Brandweerkazerne Zeeland, afboeken boekwaarde	1	127.339			
3	Diverse extra aankopen OV	2	31.000	13.000		
4	Werkbudget economische stimulering	3	5.000			
5	Passend onderwijs	4	1.800			
6	Landschap Maashorst	5	60.000			
7	Cultuureducatie met kwaliteit	5	15.300			
8	Vervanging speeltoestellen	5	11.000	31.000		
9	Monumentale bomen van de toekomst	5	0	10.000		
10	Update bomenverordening/kaartbeschermd houtopstanden	5	20.000			
11	Verkoop Garf en Vlashoeve	6			1.035.500	
12	Sloop Vlashoeve	6			38.500	
13	Subsidie St. Dorpshuizen Landerd	6	25.000			
14	uitvoering dorpsinitiatieven	6	30.000	30.000		
15	Buurtportcoach (reserve stimulering sport)	6	43.432	47.815	20.791	
16	Transformatiefonds Sociaal Domein Jeugd	6	32.000	32.000		
17	Gevelherstel Ambianz ivm dorpshuis Zeeland	6	53.240			
18	Samen Landerd Samen Beter	7	48.400	19.200		
19	Sorteeranalyse afval	7			7.000	
20	Intensivering toezicht veehouderij	7	15.527			
21	Preventie Drugs	7	10.000	10.000	10.000	
22	Gezond agrarisch productlandschap	8	5.000			
23	Ontwikkelen agrarische verdienmodellen	8	10.000			
24	BAG gebouwen omzetten van m3 naar m2	8	50.000			
25	Bouwen BAG controles	8	65.000			
26	Kosten invoering omgevingswet	8	165.000	170.000		
27	Aanpassing ICT plan	9	40.700		28.000	
28	Herindeling Uden	9	500.000	500.000		
29	Wegenschaaf doorgeschoven vanuit 2018	9	10.000			
30	Werkmaterieel doorgeschoven vanuit 2018	9			13.000	
31	BLOU budgetten incidenteel	9	205.572	103.921	46.000	46.000
32	Verkiezingen stembureau's toegankelijk maken	9	0	40.000		
33	Onvoorziene opleidingskosten raad	9	730	2.730	2.730	2.730
34	Personeel incidenteel	9	188.436	213.764	24.668	14.479
35	Onderzoek subsidies	9	10.000			
36	Voorzitterstraining	9	3.000			
	Totaal lasten		1.852.476	1.223.430	1.226.189	63.209
	Baten					
37	Brandweerkazerne Schaijk	1	-463.500			
38	Brandweerkazerne Zeeland	1	-77.250			
39	Dekking uit reserve OV voor extra aankopen OV	2	-31.000	-13.000		
40	Cultuureducatie met kwaliteit	5	-7.650			
41	Buurtportcoach (reserve stimulering sport)	5	-43.432	-47.815	-20.791	
42	Toerisme verlagen uitgaven	5	-1.250			
43	Dekking uit reserve groen voor lasten op de exploitatie	5	-22.600	-22.600	-22.600	-22.600
44	Dekking uit reserve bomen voor lasten monumentale bomen van de toekomst	5		-10.000		
45	Dekking uit reserve bomen voor update bomenverordening/kaartbeschermd houtopstanden	5	-20.000			
46	Dekking uit reserve speeltoestellen voor vervanging speeltoestellen	5	-11.000	-31.000		
47	Verkoop Garf en Vlashoeve	6			-1.035.500	
48	Bijdrage uit reserve ivm sloop Vlashoeve	6			-38.500	
49	Transformatiefonds Sociaal Domein Jeugd	6	-32.000	-32.000	0	0
50	Onttrekking res duurzaamheid buitengebied	7	-15.527			
51	Afvalstoffenheffing tbv sorteeranalyse	7			-7.000	
52	uitkering herindeling wet Arhi	9		-635.000		
53	onderuitputting kapitaallasten afschrijving	9	-21.741	-1.750	-15.408	-16.852
54	onderuitputting kapitaallasten rente	9	-888	-88	-2.173	-716
55	Herindeling Uden	9	-500.000	-500.000		
	Totaal baten		-1.247.838	-1.293.253	-1.141.972	-40.168
	Saldo incidenteel in begroting 2020		604.638	-69.823	84.217	23.041
	Omschrijving		2020	2021	2022	2023
	Saldo begroting		36.924	-752.635	-158.355	-167.872
	Waarvan incidenteel		604.638	-69.823	84.217	23.041
	Structurele saldo		-567.714	-682.812	-242.572	-190.913

Lasten

1. Inhuur van personeel ten behoeve van het project vitale en toekomstbestendige recreatieparken Landerd
2. De brandweerkazernes van Schaijk en Zeeland worden verkocht aan de Veiligheidsregio. De boekwaarde vervalt door deze verkoop
3. Door de actualisatie van het uitvoeringsplan openbare verlichting wordt er in 2020 € 31.000 uitgeven voor vervanging openbare verlichting.
4. Tijdelijk extra werkbudget voor economische stimulering
5. Deelname aan pilot, samen met andere gemeenten, aan ontwikkelagenda passend onderwijs. In 2020 vindt evaluatie plaats of de project wordt voortgezet.
6. Tijdelijke bijdrage in kosten van personeel van Stichting Maashorst. Dit is ter compensatie omdat de gemeente Landerd verder geen capaciteit levert.
7. Er wordt een 4 jaar lang een subsidie verstrekt aan de Cultuurloper. De cultuurloper stimuleert cultuur op basisscholen. De periode loopt van 2017 tot en met 2020.
8. In 2020 worden de speeltoestellen vervangen die daar zowel op basis van inspectie als op basis van onderhoud aan toe zijn.
9. In 2021 wordt er € 10.000 uitgeven voor het project Monumentale bomen van de toekomst.
10. In 2020 wordt er een update uitgevoerd van de bomenverordening en de kaart beschermende houtopstanden.
11. Storting in de reserve DKU Centrumplan Zeeland als gevolg van verkoop Garf en Vlashoeve in 2022. De Garf en Vlashoeve worden verkocht omdat er een nieuw dorpshuis gebouwd wordt in Zeeland.
12. Sloop van de Vlashoeve in 2022 als gevolg van het bouwen van een nieuw dorpshuis
13. Stichting Dorpshuizen krijgt aanvullende subsidie om de exploitatie binnen de randvoorwaarden sluitend te krijgen.
14. De dorpen Zeeland, Schaijk en Reek hebben een dorpsontwikkelingsplan opgesteld. De kosten van de uitvoering van dorpsinitiatieven zijn geraamd op € 75.000.
15. Incidentele lasten van de BuurtSportCoach.
16. In de jaren 2018 tot en met 2020 ontvangen wij jaarlijks € 32.000 van de centrumgemeente. Deze middelen worden in de jaren 2019 tot en met 2021 uitgegeven aan projecten in het kader van jeugd, zoals het Storm-project (preventie depressie).
17. Volgens afspraak wordt de gevel van Ambianz hersteld in verband met het ontwikkelen van een nieuw dorpshuis in Zeeland.
18. Uitgaven ten behoeve van het project Samen Landerd Samen Beter
19. Sorteeraanlyse afval in 2022
20. Door de ODBN vindt vanaf 2018 tot en met 2020 intensivering van toezicht op intensieve veehouderijen plaats.
21. Deze middelen zijn tijdelijk beschikbaar gesteld om samen met betrokken organisaties drugsoverlast en drugsgebruik te verlagen. Indien nodig of gewenst worden er (professionele) interventies uitgevoerd
22. In 2019 en 2020 wordt de proeftuin Agro de Peel verder ontwikkeld. Ook wordt er gestart met het opstellen van een omgevingsplan buitengebied.
23. Samen met de agrarische sector wordt er gezocht naar alternatieven en verbreding voor stoppende boeren. Er wordt een beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing opgesteld.

24. De waardering van de WOZ-objecten wordt gewijzigd van m3 naar m2. De omzetting hiervan wordt uitgevoerd door inhuur van externen.
25. Er zijn achterstanden bij de controles van BAG-objecten. Om de BAG weer op orde te krijgen, worden er extra middelen ingezet.
26. Naar verwachting treedt in 2021 de omgevingswet in werking. De implementatie van deze nieuwe wet is sinds 2019 in volle gang en wordt in 2021 afgerond.
27. Deze middelen zijn bedoeld voor nieuwe presentatieschermen, vervanging vaste telefoons en telefooninstallatie en voor overige incidentele hardware projecten.
28. In 2022 gaan Uden en Landerd samen. De herindeling van deze gemeenten worden in de jaren 2020 en 2021 voorbereid. De kosten worden geraamd op € 500.000 per jaar en worden onttrokken uit de behoedzaamheidsreserve
29. In 2018 was geraamd om de wegenschaaf te vervangen. Deze vervanging vindt plaats in 2020 indien nodig.
30. In 2022 worden de sneeuwplough, DAF, sneeuwplough tractor en zoutmenginstallatie vervangen.
31. De middelen die bestemd waren voor de BLOU-samenwerking worden ingezet voor uitgestelde uitgaven op het gebied van ICT en voor ICT-uitgaven in het kader van de herindeling.
32. Bij de komende verkiezingen dienen op basis van wetswijziging de stembureau's toegankelijk te zijn voor alle stemgerechtigden. Daarom dienen gebouwen aangepast te worden.
33. Onvoorziene opleidingskosten van raadsleden.
34. Tijdelijk personeel/inhuur voor projecten en frictiekosten personeel i.v.m. bezuinigingen op enkele taakgebieden.
35. Er wordt een onderzoek gestart naar subsidiemogelijkheden.
36. De fractievoorzitter gaan een voorzitterstraining volgen in 2020.

Baten

37. De brandweerkazerne Schaijk wordt verkocht aan de Veiligheidsregio.
38. De brandweerkazerne Zeeland wordt verkocht aan de Veiligheidsregio.
39. Dekking uit reserve openbare verlichting voor lasten vervanging openbare verlichting (zie 3).
40. Wij ontvangen van Kunstbalie eenmalig bedrag van € 7.650
41. Dekking uit reserve Stimulering Sport voor lasten van de BuurtSportCoach
42. Op toerisme wordt in totaal € 25.000 bezuinigd in 2020. De bezuiniging op structurele lasten bedraagt € 23.750. Op incidentele lasten wordt € 1.250 bezuinigd.
43. Dekking uit reserve groen voor lasten op de exploitatie, zoals vacatievergoedingen
44. Dekking uit reserve bomen voor lasten monumentale bomen van de toekomst (zie 9)
45. Dekking uit reserve bomen voor update bomenverordening/kaartbeschermd houtopstanden (zie 10)
46. Dekking uit reserve speeltoestellen voor vervanging speeltoestellen (zie 8)
47. Opbrengst van de verkoop van de Garf en de Vlashoeve in 2022 (zie 11)
48. Bijdrage uit reserve in verband met sloop van de Vlashoeve (zie 12)
49. In de jaren 2018 tot en met 2020 ontvangen wij jaarlijks € 32.000 van de centrumgemeente. Deze middelen worden in de jaren 2019 tot en met 2021 uitgegeven aan projecten in het kader van jeugd, zoals het Storm-project (preventie depressie).

50. Onttrekking reserve duurzaamheid buitengebied voor intensivering toezicht intensieve veehouderijen (zie 20)
51. Verhoging van de opbrengst afvalstoffenheffing ten behoeve van de sorteeraanlyse in 2022. De afvalstoffenheffing dient 100% van de kosten van de afvalinzameling te dekken.
52. De gemeente ontvangt in het kader van de herindeling vanuit het rijk een uitkering herindeling op grond van de Wet Arhi in 2021.
53. Stelpost afschrijvingen: de regels van de provincie schrijven voor dat afschrijving structureel als last geraamd moet worden, maar dan voor 50% als incidentele bate geraamd mag worden.
54. Stelpost toegerekende reële & bespaarde rente: de regels van de provincie schrijven voor dat rente structureel als last geraamd moet worden, maar dan voor 50% als incidentele bate geraamd mag worden.
55. De kosten van de herindeling worden gedekt uit de behoedzaamheidsreserve (zie 28).

Bijlage 6 Beleidsnota's programma's

Het beleid binnen de gemeente Landerd van dit programma is vastgelegd in de volgende beleidsnota's:

Programma 1: Veiligheid

- Integraal Veiligheidsplan (2015 - 2018)
- Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Brabant-Noord (2016-2019)
- Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Landerd (2014)
- Brandbeveiligingsverordening gemeente Landerd (2013)
- Evenementenbeleid (2014)
- Preventie handhavingsbeleid (2014)
- Algemene plaatselijke verordening (2018)

Programma 2: Verkeer en vervoer

- Wegbeheer gemeente Landerd (2016)
- Beleidsplan openbare verlichting (2017)
- Verkeersnotitie Landerd 2012

Programma 3: Economie en toerisme

- Toeristisch-recreatief beleidsplan 'Werk maken van vrijetijd' (2016)
- Maashorst Manifest (2014)
- Ontwikkelingsvisie Recreatieterreinen Landerd (2012)
- Bestemmingsplannen Reek Zuid (2012) en Voederheil II (2013)
- Bestemmingsplan bedrijventerreinen (2013)
- Projectvoorwaarden Reek Zuid (2011) en Voederheil II (2013)
- Richtlijnen gronduitgifte bedrijventerreinen gemeente Landerd 2011
- Algemene verkoopvoorwaarden van de gemeente Landerd voor de verkoop van percelen industrieterrein (2011)
- Resultaten behoeftenonderzoek Toekomst van Landerd (2015)

Programma 4: Onderwijs

- Verordening voorzieningen onderwijshuisvesting gemeente Landerd (2016)
- Verordening leerlingenvervoer gemeente Landerd (2014)
- Notitie invoering Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie; gemeente Landerd (2012)
- Notitie verbetering kwaliteit voor- en vroegschoolse educatie, gemeente Landerd (2015)

Programma 5: Sport, cultuur, recreatie en natuur

- (Deel) Subsidieverordeningen en subsidiebesluiten
- Landschapsbeleidsplan 2012
- MaashorstManifest evaluatie en vooruitblik (met Uitvoeringsprogramma 2015-2019) (2014)
- Structuurvisie BIO (2009)
- Bomenverordening gemeente Landerd
- Bomenbeheerplan (2007)
- Natuurwaardenkaart (2014)
- Lijst en kaart waardevolle en monumentale bomen (2012)
- Gebouwenbeheerplan (2014)

Programma 6: Sociaal domein

- Participatiewet met bijbehorende verordeningen
- Minimabeleid
- Beleidsplan Jeugdhulp gemeente Landerd 2015 - 2018
- Implementatieplan Jeugdzorg Noordoost Brabant
- Verordening Jeugdhulp gemeente Landerd 2015
- Beleidsregels Jeugdhulp gemeente Landerd 2016
- Nadere regels Jeugdhulp gemeente Landerd 2016
- Transformatieopgaven Jeugdhulp
- Beleidsplan transitie Awbz/Wmo
- Verordening WMO 2018
- Visie Wonen, Welzijn en Zorg (WWZ)
- Beleidsplan Participatiewet
- Notitie en Verordeningen Participatiewet
- Algemene subsidieverordening, deelverordeningen en subsidiebesluiten
- Resultaten behoeftenonderzoek Toekomst van Landerd (2015)

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

- Beleidsplan transitie AWBZ deel 1 en 2
- Wet op de Lijkbezorging
- Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (VGRP) Landerd (2017)

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

- Reconstructieplan Peel en Maas (2012, bevat alleen nog integrale zonering)
- Structuurvisie BIO (2009)
- Volkshuisvesting (2010)
- Woonvisie 2015
- Nota grondbeleid (2012)
- Nota grondprijnsbeleid 2018 woningbouw (2017)
- Verordening starterslening Landerd 2017 (2017)
- Handhavingsbeleid fysieke leefomgeving Landerd 2015-2018
- Plan van aanpak handhaving recreatieterreinen 2012
- Beleidsnota Huisvesting Arbeidsmigranten 2010
- Integraal asbestprotocol Landerd 2013
- Plan van aanpak wild crossen 2015
- Toezichtstrategie Brandveiligheid 2016
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol Landerd 2014
- Toezichtprotocol omgevingsvergunningen bouw gemeente Landerd 2012
- Handhavingsuitvoeringsprogramma 2018
- Verordening VTH 2016
- Beleidsnota Zorgvuldige veehouderij
- Notities Duurzame locaties veehouderij en Kwaliteitsverbetering (2013)
- Besluit integrale afweging woningbouw (2013)
- Woningmarkt- en woonwensenonderzoek (2013)
- Beleid in verband met de woningbouwopgave (intrekken harde capaciteit, 2013)
- Structuurvisie Landerd (2014)
- Monumentenverordening (2010)
- Subsidieverordening gemeentelijke monumenten (2010)
- Richtlijnen woningtoewijzing gemeente Landerd (2009)
- Algemene verkoopvoorwaarden van de gemeente Landerd voor de verkoop van bouw kavels voor woningen (2011)
- Geurgebiedsvisie, geurverordening (2014) en geurverordeningskaart (2014)

- Welstandsnota 2017
- Erfgoedverordening
- Hooibergenbeleid
- Mantelzorgbeleid
- Intrekingsbeleid
- Kruimelgevallenbeleid
- Bouwverordening 2017
- Bouwbeleidsplan 2012
- Convenant duurzaam bouwen
- Nota archeologie 2012
- Landschapsbeleidsplan
- Kwaliteitsplan Peel 2013
- Antennebeleid van de gemeente Landerd 2010
- Beheersverordening buitengebied burgerwoningen
- Beleidsregels intrekken omgevingsvergunning voor de activiteit bouw
- Beleidsregels toepassing zelfstandige projectprocedure (19, lid 1 WRO)
- Brandbeveiligingsverordening 2013
- Flitsvergunning
- Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Landerd 2008
- Verordening naamgeving en nummering (adressen) gemeente Landerd 2018
- Standplaatsenbeleid
- Horecabeleid
- Speelautomatenbeleid
- Marktverordening
- Nadere regels bij Marktverordening 2008
- Nadere regels voor het plaatsen van reclameborden / sandwichborden / driehoeksborden
- Verordening speelautomatenhallen
- Verordening winkeltijden

Programma 9: Bestuur en ondersteuning

- Visiedocument Landerd in Beweging 2017
- Sterkte-/zwakteanalyse 2013
- Resultaten behoeftenonderzoek Toekomst van Landerd (2015)
- Coalitieakkoord Krachtige kernen in de Maashorst (2018)
- Organisatie verordening (2012)
- Financiële verordening (2018) en besluit Regeling Budgethouders (2012)
- Notitie waardering en afschrijving vaste activa (2017)
- Treasurystatuut (2015)
- Nota Lokale heffingen (2016)
- Notitie Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2015)
- Notitie reserves en voorzieningen (2018)
- Archiefverordening (2018)
- Notitie kostendekkendheid leges (2018)

Vaststelling van de programmabegroting 2020

Agendapunt: Programmabegroting 2020

De raad van de gemeente Landerd;

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van Landerd d.d. 24 september 2019;

B E S L U I T:

1. De programmabegroting voor het dienstjaar 2020 vast te stellen.
2. De investeringskredieten voor 2020 beschikbaar te stellen zoals deze zijn opgenomen in de jaarschijf 2020 van bijlage 4, “investerings periode 2019 – 2023”, voor zover deze niet al eerder via aparte kredietbesluiten beschikbaar zijn gesteld.
3. Het tekort voor 2020 ad € 36.924 te dekken uit de behoedzaamheidsreserve.
4. De OZB voor de jaren 2020, 2021, 2022 en 2023 te verhogen met 4%.

Aldus besloten in de openbare vergadering
van de raad der gemeente Landerd
van 7 november 2019.

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

E.E. Weijenberg

M.C. Bakermans